MARX KÁROLY
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
KÖZPONTI KÖNYVTÁRA
Budapest IX., Dimitrov tér 8.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIII. ÉVFOLYAM, 16. SZÁM ÁRA: 1,40 FORINT 1981. OKTÓBER 15.

Készülődés a diákparlamentre

„Erről feltétlenül beszélni kell!"

Már csak néhány hét választ el a kari, és alig egy hónap az egyetemi diákparlamentektől. Hogy készül, milyen témákat tart fontosnak, mire hívná fel különösen a figyelmet a parlamentre való előkészületek során egy kari dékán, és egy tanszékvezető — az alábbiakban e kérdésekre kerestünk választ.

DR. KOLLARIK AMÁLIA DOCENS, KER. KARI DÉKÁN: Azzal kezdtem a felkészülést, hogy elővettem az összes idevonatkozó írásos anyagot — az érvényes rendelkezéseket éppen úgy, mint a legutóbbi parlament anyagait. A következő lépésként leültem a szakvezetőségekkel, elmondtam hogy én miket érzek fontosnak, és kértem az ő elképzeléseiket is. E közös szintetizálás nyomán alakultak ki azok a témák, amelyeket a parlamenten majd elsősorban érinteni akarok. Ezek pedig a következők:

1. Az őszi mezőgazdasági munka. (Ezt inkább csak érintőlegesen.)

2. Nem szeretnék sokat foglalkozni a nyelv-témával (ezért is rendezünk külön nyelvi fórumot — ennek időpontja október 22-ére módosult), viszont ami a fórumon felmerült, azokra a parlamenten már megpróbálok érdemben reagálni.

3. A mostaninál sokkal előbb, tartalmasabb tanár-diák, tanszék-csoport kapcsolat kialakítása! A jelenlegi tanszéki képviseleti rendszer (és ebben úgy tűnik egységes a vélemény a diákok és közöttünk) nem a legszerencsésebb konstrukció. Nem elég aktív, nem elég élő, egyik oldalról sem. Jó lenne — e rendszer meghagyása mellett — valamelyest előre lépni. Mi a karon bevezetjük, hogy a szakvezető tanszékek részéről minden csoportnak van felelős tanára, amelyik elkíséri az adott csoportot három éven át, s lehetőség szerint a csoport valamennyi (tehát nem csak a tanszéket érintő) problémáján igyekszik segíteni. Ez nem érdekvédelem átvállalás, csupán együttcselekvés! Szakvezető tanszékeink az első félévi vizsgaidőszakot követően tanszéki értekezleten értékelik a munkát, s határozzák meg a feladatokat, természetesen a hallgatókat képviselők részvételével. Ugyanígy másodéven, ha csak lehet, félévkor külön találkozót szervezünk adott csoportok, és e csoportot oktató valamennyi tanár között, ahol aztán a legkülönbözőbb gondok, észrevételek a terítékre kerülhetnek. A tanár-diák kapcsolat ilyen irányú fejlesztése, gazdagítása feltétlen szóba kell, hogy kerüljön a parlamenten.

4. Fontos témakörnek érzem a jegymegajánlás, a tanulmányi verseny, a tanszéki kutatómunkában való részvétel, a szakmai gyakorlat, az AIESEC és a TDK kérdéseit, kapcsolatait, összefüggéseit!

5. És végül az előttünk álló időszak feladatai, amelyek során nagy mértékben szeretnénk a hallgatókra támaszkodni. Nem kis munkáról lesz szó! A karon át akarjuk tekinteni mind a három szak képzési rendszerét, gyakorlatilag a felvételtől a diplomaosztásig. Nem csak a szaktárgyak vonatkozásában, hanem minden olyan tárgyat, amelyet adott szakos hallgató az évek során tanul. Ezek arányát, egymásra épülését, sorrendiségét, átfedéseit, fogalmi, tartalmi ellentmondásait stb. És ebben a munkában kifejezetten számítunk a diákok segítségére, közreműködésére! Vegyenek részt ebben, alkossanak kisebb team-eket és véleményezzenek, javasoljanak. Azt hiszem itt kezdődik az igazi érdekképviselet és partneri viszony, nem ott, hogy XY-ról kijelentjük, „nem jó tanár", és ezzel el van intézve...

Mindenek előtt tehát ezekről kívánok majd szólni a parlamenten.

★

DR. MÁRIÁS ANTAL, AZ IPARI ÜZEMSZERVEZÉSI TANSZÉK VEZETŐJE:

A közeljövőben ül össze a szaktanszék és a szak hallgatóinak egy csoportja, hogy megállapodjunk, mely témákkal foglalkozzunk elsősorban a parlamenten. Az effajta együttműködésben én hiszek, sőt, csak ebben hiszek —, számomra az „egyetem" egy egységes egészet jelent, ahol a tanár-diák egyértelműen összetartoznak, és így a fontosabb kérdésekről is csak együtt dönthetnek. Ezen a megbeszélésen, a tanszékkel egyetértésben én öt témát szeretnék majd felvetni. Az öt téma kiválasztásánál az motivált minket, hogy szerintünk még nem tudja igazán felmérni az ország, hogy napjainkkal elkezdődött egy nemzedékváltás. Itt, és most, abban a közegben, abban a belső és külső gazdasági helyzetben, amelyben élünk. Olyan periódusban történik mindez, amikor az értelmiség immár szerves része a társadalomnak, elválaszthatalan integrált eleme. Ezek után érzem (a tanszékkel együtt) különösen fontosnak a következőket:

1. Mindenekelőtt a FELELŐSSÉG — mégpedig az imént említett összefüggésben. Az értelmiségivé válás felelőssége ebben a helyzetben, és ennek tükrében a tanár és a diák felelőssége. Melyik mire terjedjen ki, és ez megvan-e? Ténylegesen megújítjuk-e az oktatás egyes elemeit, és ez csak egy gépies képzési mechanizmust szolgál, vagy ennél lényegesen többet? és így tovább.

2. Milyenek az értelmiségivé válás feltételei az egyetemen? És az értelmiséget itt most tágabb értelemben gondolom, nemcsak mint szakembert, hanem mint a társadalomban a szellemi értékek elsődleges közvetítőjét. És ennyiből például hol áll az egyetemi kultúra? Amennyire én látom, ma két dolog jellemzi: koncert- és táncprogramok vagy pedig tisztán politikai töltésű estek. Pedig ennél sokkal többre volna szükség — a nemzeti kultúra, azaz egy széles bázisú műveltség átvétele és átérzése kellene!

3. Hogyan látják a diákok az öntevékenység lehetőségeit? Megvannak-e ennek a feltételei? Igaz, mindig is az együttműködést propagáltuk, és ez kétoldalú —, egy tanár ugyanúgy elvárhatja, hogy ne akarjon elkülönülni a diák — mégis be kell látnunk, hogy bizonyos kérdésekben a hallgatóknak jogos igényük az önállóság, az önálló felvetés, vagy megoldás. E téren hogy állunk?

4. Milyen a szaktanszékek és a szakok kapcsolata? Meggyőződésem, hogy eredményt csak közös munkával lehet produkálni. A mi tanszékünkön például 22 diák dolgozik, és már most keressük az újabb partnereket. Mert szükség van rájuk —, és nemcsak mint „munkaerőre", hanem mint társakra az egyetemi életben, munkában általában!

5. És végül az anyagi feltételek. Ma ez a téma nagyon fut, de mggyőződésem, hogy a diákok jó részét ez érdekli kevésbé. Persze ha kevés az ösztöndíj, az nyilván (kinél mennyire) húsbavágó kérdés is lehet. De a mindennapi közérzetre mégsem ez hat.

Úgy érzem ezek azok a témák, amelyekre mindenképpen figyelmet kell majd a parlamenten fordítanunk!

—is

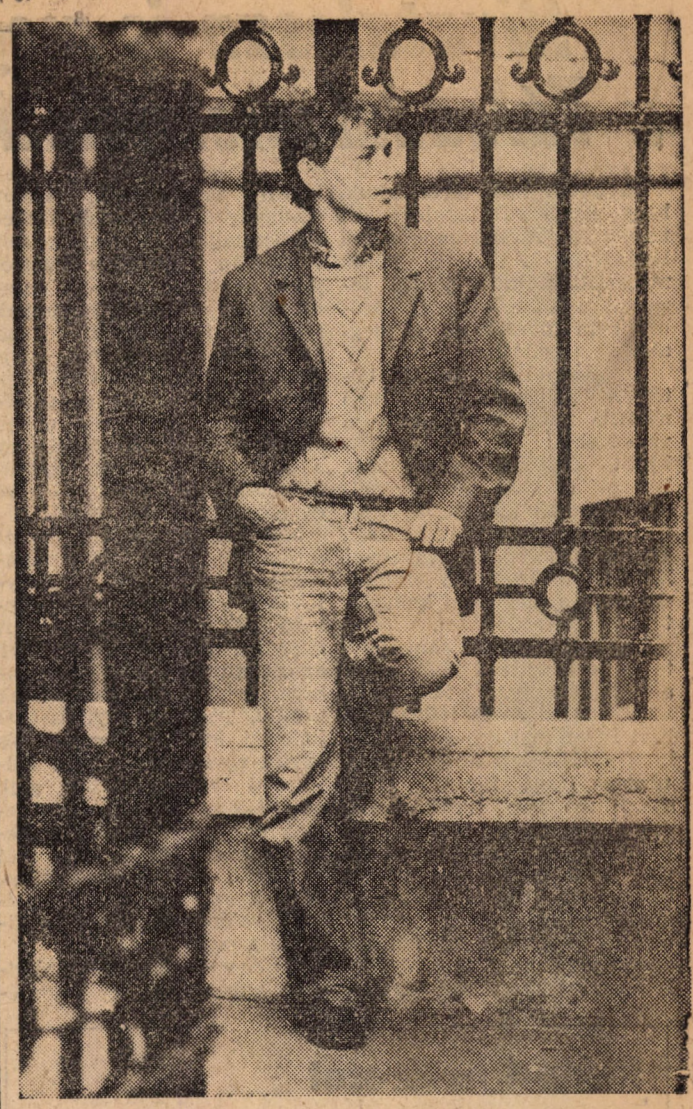

Légyott

Fotó: Bandl Tamás

Egyetemünk ifjúsági parlamentjei

		Ideje:	Helye:
Általános Kar	1981. október 29.		
Kereskedelmi Kar	1981. október 29.	14.00 óra	III. előadó
Ipar Kar	1981. október 29.	14.00 óra	I. előadó
Oktatói KISZ	1981. október 28.	14.00 óra	II. előadó
Oktatásigazgatás	1981. november 2.	14.00 óra	Tanácsterem
Könyvtár	1981. október 22.	8.00 óra	Tanácsterem
Gazdasági Hivatal	1981. november 3.	13.00 óra	Tanácsterem
Összegyetemi Szekcióülések	1981. november 21.	8.30 óra 13.00 óra	I. előadó II., III., IV., előadó

Hallottad már?

Talán kevesen tudjátok, hogy egyetemünk AIESEC bizottsága nagy feladat elé néz. 1981. november 14. és 21. között Budapesten kerül megrendezésre az Európai Helyi Bizottságok Találkozója (ang. röv.: ELCM), amit minden évben ebben az időben rendeznek meg. Ez lesz az első alkalom az AIESEC fennállása óta, hogy nemzetközi konferenciát szocialista ország rendez. A találkozó színhelye a SZÁMOK Központ lesz (Szakasits Árpád út), itt folynak majd az ülések, itt lesz a szállás, étkezés, valamint az esti programok. Az ELCM feladata a következő Európai Régió Koordinátor és a 82-es ELCM helyszínének megválasztása is, több jelölt közül. Tavaly is így történt a párnai találkozón, ahol Nyugat-Berlin és Budapest pályázott a 81-es ELCM megrendezésének jogáért.

A találkozó hivatalos nyelve az angol.

Nagy a felelősség, nem mindegy, hogy mit tudunk nyújtani az ideérkező 200 külföldi diáknak. Igyekszünk megtenni minden tőlünk telhetőt — s ebben számítunk a ti segítségetekre is! (Aki még nem tudná, AIESEC-szoba: Veres Pálné u. 101.)

AIESEC—MKKE Helyi Bizottság

Az elmúlt 25 év gazdaságpolitikája

Az egyetemi pártszervezet október 8-án szabad pártnapot rendezett, amelyen Berend T. Iván tartott előadást az elmúlt negyedszázad gazdaságpolitikájáról. Előadásában végigkövette az 1968-as gazdasági reform előkészítését, az 1956. december 5-i MSZMP KB határozattól a következő néhány év szemléleti bizonytalanságain keresztül a reform bevezetéséig. Áttekintette az agrárfejlődést a mezőgazdaság kollektivizálódásától kezdődően. Szólt az iparpolitika egyes konkrét kérdéseiről, az energia- és alapanyagprogram megvalósításáról, a vegyipar 1958-tól számítható óriási fejlődéséről, az 1960 januárjában megindult autóbuszprogramról, és ezek általános gazdaságpolitikai hatásairól. Előadását az 1977 októberi MSZMP KB határozat ismertetésével fejezte be Berend T. Iván, amely határozat a szocialista országokban először fogalmazta meg tisztán és világosan a gazdaságpolitika új fejlesztési koncepcióját a nyitott, érzékeny szemléletű szelektív fejlődésről.

Kultúra és érdek

Néhány napja az egyetemi KISZ-bizottság titkára keresett fel, diákigazolvány ügyben. Rossz hír, hogy reklamációt hozott. Jó hír, hogy egy ifjúsági „érdekképviseleti feladvány" a megfelelő úton keresi megoldását. Rossz hír, hogy a Klub Közlöny „Kultúra v. érdek" című írásának szerzője nem kapott kedvezményes jegyet a Koldusopera főpróbájára. Nem jó hír, de legalább enyhítő körülmény, hogy a vásárlási kísérletnek is volt néhány hibája, nemcsak a pénztáros néni érzéketlenségének. Hol is tart az érdekeltség a diákkedvezmény érvényesítésében? Valóban nem túl egyszerű dolog a színházaknak a központilag szabályozott jegyárak mellett az egyre növekvő kiadásaikat fedezni. Mégsem vetődik fel bennünk, hogy a színházak általában drágábban adnák el jegyeiket, mint az a szabályozásban és a jegyen írva szerepel. Már pedig ez a diákigazolványos jegyre is érvényes. Ugyanis nem szól a kedvezmény a citált 15 008/1981. ÁIB határozat szerint sem a 30—40 Ft-os jegyekre. HANEM: „Valamennyi" színház (az Állami Bábszínház, a Gyermekszínház és Mikroszkóp Színpad kivételével) jegyeinek 5 %-át „diákjegyként" adja ki. A jegyek a legolcsóbb jegyárkategóriába tartozó jegyeket jelentik, melyek ára a színházak többségénél nem haladja meg a 10 Ft-ot. Azokban a színházakban, ahol a legolcsóbb jegyek ára meghaladja a 10 Ft-ot, illetve nincs 5 %-os arányban ilyen olcsó jegy, ott jegyársáv módosításával biztosítják a kellő számú 10 Ft-os diákjegyet."

S ha ez így anyagilag már jóval kisebb kedvezmény is, de „a diákjegyet a színházak az előadás előtt 3 napig tartják fenn a jogosultak részére". Gondolom az sem mindegy, hogy ezen az úton több diák jut hozzá az olcsóbb színházi jegyekhez. Ez hát a kedvezmény — melynek érvényesítését ellenőrizhetőnek tartjuk és ellenőrizni is szándékozzuk.

Pásztor György
Fővárosi Tanács
ifjúsági titkár

Lehet egy bukással több?

Visszatérő vélemény, hogy *évről évre gyengébbek a vizsgaeredmények*, hogy az összesített átlagok egyre kiábrándítóbb képet adnak. A tavalyi év egyes vizsganapjait ma már szállóigeként emlegetik (például amikor első évfolyamon valószínűségből 80 százalék volt a bukás), mint ahogy néhány tárgyból (erről a Közgazdász is írt már) ijesztően magas az őszre-bukások száma. *A jelenség nyilván megfelelő következtetések* (és cselekedetek) *levonását, megtételét kívánja* meg, mind a hallgatói, mind az oktatási vonatkozásokban. *Ezekről beszélgettünk dr. Szuhay Miklós, rektorhelyettessel.*

— Mindenek előtt azért nézzük meg a tanulmányi statisztikákat — kezdte a beszélgetést Szuhay elvtárs —, hogy valóban ilyen sötét-e a kép? És azt fogjuk látni, hogy *korántsem lehet ilyen egyenesvonalú (lefele tendáló) görbét húzni —, az évről évre következő eredményeknek egyfajta hullámzása van, amelyek során a legutóbbi eredmények még csak nem is a legrosszabbak.* Ez persze nem jelenti azt, hogy elégedettek vagyunk a helyzettel. *Az állami vezetés már eddig is tett intézkedéseket a tanulmányi fegyelem javítására* (mint például a kötelező foglalkozásokon való részvétel megszigorítása, a halasztott utóvizsgák megszűrése és így tovább). Tény, hogy általában *nem elég ösztönző a mechanizmusunk a nagyobb tanulmányi eredmények elérésére*, bár azért itt is van előrelépés: jó lehetőségeket nyújtanak a tanulmányi versenyek, vagy például maga a TDK is.

Ami az oktatási oldalt illeti, ez állandóan napirenden lévő téma. *A döntő itt* — ez köztudott — *az írott anyag, és az előadás kérdése.* Tény, hogy *vannak elavult jegyzetek*, de ennek felszámolására állandó munka folyik —, hadd hívjam fel a figyelmet az egész évfolyamokra kiterjedő tananyagkorszerűsítésre, mint amilyen a politikai gazdaságtan, vagy a népgazdasági tervezés tananyagának az átdolgozása! Amelyet ma még éppen úgy bírálnak, mint dicsérnek (ez minden ilyen próbálkozásnál érthető), de önmagában előrelépést mutat. Ugyanez áll az előadásokra is. Az egyetemi vezetés gyakori előadás-látogatásokkal próbál ösztönözni a színvonalasabb foglalkozások megtartására. Rendszeresen beszámoltatjuk erről a dékánokat is. *Az elmúlt években többször is megtörtént, hogy — gyakran hallgatói felvetés alapján — tárgyaltunk a tanszékekkel, és esetleg változtattunk az előadó személyén.*

— E törekvések ellenére, a tavalyi év végén valóban *született néhány ijesztő eredmény.* És most *nemcsak a „80 százalékos nap"-ra gondolok, hanem* arra is, hogy első éven csak matematikai és számítástechnikai tárgyakból *67 őszi bukás volt.* Ez szerintem irreálisan magas szám. Akárcsak a *pénzügy és iparszakosokat „taroló" számvitel.*

— *A számvitel-könyvvitel ügyéhez* (már amennyire „ügyről" van itt szó) egyelőre nem tudok hozzászólni, ezt *még csak eztán fogjuk megvizsgálni.* A Matematikai és Számítástudományi Intézet tevékenysége már számtalanszor napirenden volt. *Az MSZI kétségtelenül mindig híres volt az igényességéről.* S mivel *a hallgatóknak* e tárgyak elsajátítása általában nehézséget okoz, *ezért a kritika is mindig erősebb itt a részükről. Mindazokat a kérdéseket, problémákat, amelyek tavaly a Közgazdászban is felvetődtek a legutóbbi vizsgák kapcsán, az MSZI nem fogadta el.* Persze *az felmerülhet* — mint ahogy gyakran fel is merül —, *hogy az MSZI által tanított anyagra így van-e szükség* —, reális-e ilyen program alapján ezekre a tárgyakra tanítani leendő közgazdászokat. *Ez a jövőben felülvizsgálásra kerül*, bár meg kell hogy mondjam, hogy a jelenlegi

(Folytatás a 2. oldalon.)

Hivatalosan is megalakult a Társadalomelméleti Kollégium

Tavasszal már hírül adtuk, hogy ideiglenes alakulógyűlést tartott a Társadalomelméleti Kollégium. Azóta a körök megkezdték munkájukat, lezajlott a Tőke-tábor és október 6-án hivatalosan is megalakult a kollégium.

Az alakulóülést Bihari Péter, a kollégium igazgatója nyitotta meg. Köszöntötte a vendégeket: dr. Csizmadia Ernőt, egyetemünk rektorát, Dobrovits Iván rektorhelyettest, Szarvas Lászlót, az egyetem pártbizottságának titkárát, Hőgye Mihályt, az egyetemi Kollégiumi Bizottság elnökét, valamint a megjelent kollégistákat és érdeklődőket.

Csizmadia elvtárs átnyújtotta és ismertette a határozatot a kollégium létesítéséről, amelynek célját és jellegét Bihari Péter foglalta össze: „Célunk az elméleti közgazdasági tárgyak (pg., filozófia, tud. szoc.) mélyebb megismerése, mint amilyen az oktatás helyenként igen komoly mennyiségi követelményei mellett lehetséges. Ehhez kollégiumunk egy sajátosan új formát biztosít. Bárkinek lehetőséget adunk arra, hogy az őt érdeklő témával szervezett keretek között foglalkozzék, ehhez tananyagot, társakat és körvezetőt találjon. Az, hogy ki mit és hogyan tanul, nem kívülről jövő adottság, hanem teljes egészében a körök tagjainak igényétől függ. Ez az újfajta „termelési viszony" nem szünteti meg a tanulás technikájából fakadó tanári-tanulói munkamegosztást, de ennek sajátos vonást kölcsönöz, hogy a körvezető tanárok negyedötödéves hallgatók, illetve egyetemünk fiatal oktatói."

Második napirendi pontként értékeltük a Tőke-tábor munkáját. A kollégiumi gyűlés értékelése szerint a tábor alapvető céljainak megfelelt. A táborban intenzív munka folyt, az ott működő körök szeptembertől folyamatosan dolgoznak tovább. Táborunk nyitottságát jellemzi, hogy a kilencven fős tagság egyharmadát nem kollégiumi tagok alkották, akik szívvel-lélekkel dolgoztak velünk egy héten át. Sajnos kevés volt az idő és nem volt megfelelő az elhelyezés ahhoz, hogy a szakmai munka mellett „valódi" táborélet is kialakulhasson.

Minden körről egy-egy résztvevő számolt be, így a kollégium utánpótlását biztosító TÖTEK-ről, a Munkanélküliség problematikájával foglalkozó körről, az Inflációelmélet a szocializmusban című körről, a Lenin klasszikus művére épülő Állam és forradalom kurzusról, a Filozófiatörténeti szemináriumról, az SG Történelem köréről, az Újbaloldal közgazdasági elméleteivel, illetve a Társadalmi egyenlőséggel foglalkozó körökről. Szeptemberben beindult a Német ideológia című kör, és hamarosan megkezdi munkáját a Makroökonómiai folyamatok mennyiségi elemzése című szeminárium is. A hozzászólók között Dobrovits elvtárs hangsúlyozta, hogy a szaktanszékek kötelesek támogatni a kollégium tevékenységét, és hogy ehhez az állami vezetés is minden segítséget megad, csak tudnunk kell, hogy milyen kéréssel akarunk hozzájuk fordulni. Ezután Hild Márta beszámolt az első két TÖTEK-foglalkozásról, ahol az elsősök filozófiai és elmélettörténeti kérdésekről hallottak előadást. Ezúton is felhívjuk az elsőévesek figyelmét, hogy a Tőke olvasókörök munkájába még mindig nem késő bekapcsolódni, hiszen a szemináriumok csak most kezdenek dolgozni.

A tájékoztatók után került sor a — közelgő KDB-választásra tekintettel — a jelölő bizottság megválasztására, melynek tagjai: Hild Márta, Papi Attila (III. tanár), Tamás Tibor (II. tanár A), Bánkuti Eszter (II. külgazd.), Markovits Gábor (IV. pénzügy).

Végezetül, kellemes kötelezettségünknek téve eleget, két, most végzett tagunkat, Horn Gábort és Juhász Jánost a Társadalomelméleti Kollégium első pártoló tagjaivá választottuk.

Frenyo — Pertl

Rektori határozat a Társadalomelméleti Kollégium létesítéséről

A Művelődési Minisztérium, egyetemünk MSZMP- és KISZ-bizottsága és az Egyetemi Tanács egyetértésével a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Társadalomelméleti Kollégiumának létesítését jóváhagyom.

A Társadalomelméleti Kollégiumot — a Földes Ferenc Kollégiummal együtt — az egyetem kezelésében levő épületben (Budapest IX., Ráday u. 43—45.) helyezem el.

A Társadalomelméleti Kollégium első igazgatójává — a tagság szavazatával összhangban — dr. Bihari Pétert, a politikai gazdaságtan tanszék tanársegédét, nevelőtanárrá dr. Hild Mártát, a közgazdasági elméletek története tanszék tanársegédét nevezem ki.

KOLLÉGISTÁK!

A mai napon hivatalosan is megerősítem a tényt, hogy létrehoztátok a Társadalomelméleti Kollégiumot. Kitűzött céljaitok elérése elé bizakodással nézhetünk, ha az előkészítés során tanúsított eltökéltségetekre, s eddig elért eredményeitekre gondolunk. A Kollégium megszervezésével Ti magatok ismertétek fel, hogy a szocializmus ügyének gyakorlati szolgálata, a közgazdaságtudomány gyakorlati művelése napjainkban fokozottabban igényli az elméleti felkészültség, a sokoldalúan megalapozott, korszerű marxista világnézet erősítését. Ez álljon munkátok középpontjában, további tevékenységetek is így lehet méltó egyetemünk névadójának, Marx Károlynak emlékéhez.

Legyetek önállóak és nyitottak, keressétek az együttműködést az egyetem tanszékeivel, az összes hallgatóval. Ily módon teljesíthetitek legjobban fontos közéleti küldetésetek, a marxista ideológia egyetemi népszerűsítését.

Reményteli vállalkozásotok sikerének záloga a lelkes, kitartó kollektív munka. Ennek kiépült szervezeti formái szintén új — reméljük — az egyetemi alapoktatásban is hasznosítható tapasztalatokkal szolgálhatnak. Kollégiumotok egyetlen tagja se feledkezzen meg arról, hogy amellett, hogy hallgatója a Kollégiumban folyó oktató munkának, egyúttal annak szervezője is.

Céljaitok nemesek és reálisak. Rendelkeztek az elérésükhöz szükséges erővel, feltételekkel. Tevékenykedjetek megalkuvás nélkül, s a siker nem maradhat el.

Határozatom egy-egy példányát a megalakulás emlékeként az alapítóknak átadom.

Budapest, 1981. október 6.

(Dr. Csizmadia Ernő),
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora

Lehet egy bukással több?

(Folytatás az 1. oldalról.)

program egy korábbi nagyon alapos (külső szakembereket is bevonó) felmérés következménye. És *a tudomány fejlődését, gazdagodását tekintve egy újabb felmérés feltehetően az igények és a színvonal további növekedését fogja jelezni, mind minőségi, mind „mennyiségi" téren. Ami viszont kétségtelenül felveti a hallgatók teherbíró képességének a kérdését —, esetleg általában az oktatási anyag struktúrájának az átcsoportosítását.* Ha tehát az MSZI kapcsán felmerül egy felülvizsgálat igénye, az e tágabb összefüggésekben indokolt csupán. Esetleg azt lenne még érdemes megnézni, hogy az intézet által húzott ponthatár (követelmény-szint) mennyire reális, esetleg módosítható-e stb. *Az MSZI ma azt vallja, hogy a jelenlegi elvárási szint reális* —, az adott tananyag önmagában megkövetel ennyit.

★

A célja e cikknek, a téma napirendre tűzésének (vagy inkább tartásának), a kiútkeresés. Mert — hogy a címre utaljak — véleményem szerint nem hogy nem lehet (vagyis hát ne legyen) *több* bukás, hanem már ami van, az is sok. Aligha érdeke ez bárkinek is. Változatlan körülmények között azonban semmi sem garantálja, hogy a következő félévben javulni fognak az eredmények. Ezért kívánjuk a következő számunkban most már az érintett (magas bukási számokat elérő) tanszékeket megkeresni: ők milyen megoldást látnak, és milyen lépésekre határozták el magukat e probléma felszámolására.

F. Gy.

Vizsgák, szüret, szakmai gyakorlat

Tanácsülés az ált. karon

Az 1981/82-es tanév első kari tanácsülésére került sor az általános karon szeptember 25-én. Az ülésen egyebek között az előző félév vizsga- és szakmai gyakorlati tapasztalatairól, az eddigi szüreti tapasztalatokról és doktori ügyekről volt szó.

A vizsgák tükrében

Az előző tanulmányi félév általános tanulsága a karon furcsa kettősséget mutat: egyfelől (mint azt az előzetes jelentés is kiemeli) „továbbra is problémák mutatkoztak a tanulmányi fegyelem terén", ez az átlagok további csökkenésében is jelentkezett. (A kar átlaga nappali tagozaton — I. évfolyam nélkül — 3,67 volt, szemben a tavalyi 3,77-tel... Az I. évfolyam a tavalyi 3,07 helyett idén már csak 2,91-es átlagot produkált.) Ugyanakkor a legnagyobb tömegeket megmozgató egyetemi szintű politikai gazdaságtan tanulmányi versenyen túlnyomórészt a kar hallgatói jeleskedtek.

A tanulmányi átlagok terén az egyes szakok közül továbbra is a tanár szakok vezetnek (B, A, és C szak a sorrend — tanár B V. éven 4,92 (!) az átlag —, de már IV. éven is mindhárom szak 4 felett van!) Őket követi a tervgazdasági szak (3,55) és a pénzügy szak (3,24). Az I. évfolyamon az említett 2,91-es átlagon belül a politikai gazdaságtan vizsgaátlaga 3,15, a matematikáé 2,74 volt. Ugyanakkor ismét szóba került, hogy nem volt megfelelő az évfolyam hallgatóinak a részvétele a gyakorlatokon és a szemináriumokon, részben ebből következett, hogy több hallgatónak ez alkalommal sem fogadták el a félévi munkáját. Felsőbb éven elsősorban az előadások látogatottsága volt rendszertelen, és különösen a félév végére jelentősen vissza is esett. „Ennek tudható be, hogy az előadásokon elhangzottakról a hallgatók többsége egyáltalán nem, vagy alig tudott számot adni..."

Végezetül a jelentés hangsúlyozta, hogy bár a teremhiány és ezzel összefüggésben a viszonylag nagy számú írásbeli vizsga együttesen problémákat okozott, összességében a vizsgák „idén is nagyobb zökkenők nélkül folytak a karon." (Ennek kapcsán jegyezték meg a kari tanács hallgató képviselői, hogy nem érezték megfelelőnek a vizsgabeosztást, amelyre válaszként igen hamar felmerült az érem másik oldala is: a KISZ-nek beleszólási joga van a vizsgaidőpontok összeállításába, de ez mit sem ér, ha nem működik a tanszéki képviseleti rendszer, és a tanszékeknek nincsen kivel egyeztetnie! Ettől függetlenül dr. Szuhay Miklós rektorhelyettes nyomatékosan felhívta a figyelmet a tanszékek közötti vizsgaegyeztetések szükségességére, ami véleménye szerint az idén korántsem volt olyan hatékony, mint amennyire az kívánatos és lehetséges volna.)

Szakmai gyakorlat, szüret és egyebek

Bár az egyetemen általában kritikus hangon emlegetik a nyári szakmai gyakorlatok hasznát-jelentőségét, ez (a dékán jelentéséből és egyes hozzászólásokból is) úgy tűnik, kevésbé jellemző az általános kari gyakorlatokra. Zökkenők természetesen itt is adódtak (a megfelelő új központi rendelkezések például a kívánatosnál később lettek csak ismertek, és ez problémákat okozott a szervezésnél). Viszont a jelentés megállapítja, hogy a „tapasztalatok szerint a hallgatók nagy része a szakmai gyakorlatot megfelelően töltötte el". Különösen a pénzügy szakosok kapcsán hangsúlyozták a gyakorlat sikerességét: sikerült elérni, hogy a szak valamennyi hallgatója ténylegesen is pénzügyi jellegű szakmai gyakorlatot lásson el.

A továbbiakban a kari tanács megismerkedett az őszi mezőgazdasági munka „félidős állásával" (mivel az ülés idején még csak az első két évfolyam végzett). Mint a beszámolókból kiderült, az I. évfolyam teljesítménye messze alatta maradt az elvártnak, vagy akár a több éves átlagnak is, a II. évfolyamon ennél egy árnyalattal jobb munkát végeztek, jelentős szóródás mellett (a heti nettó kereset itt a 29 és a 400 forint között ingadozott!).

A kari tanács a továbbiakban doktori ügyekben döntött, felhívta a figyelmet az ifjúsági parlament fontosságára (a kari diákparlament október 29-én csütörtökön lesz), valamint jóváhagyta a kar éves munkatervét.

— is

Műsoros délután

A Nyelvi Intézet orosz tanszéke és az MKKE MSZBT elnöksége november 3-án, kedden délután fél 3 órakor rendezi a hagyományos orosz nyelvű zenés irodalmi műsoros délutánját. Ezen a rendezvényen kerül sor az orosz nyelvi verseny eredményhirdetésére is.

A rendezvényre az egyetem minden oktatóját, dolgozóját és hallgatóját szeretettel várja az

MSZBT-elnökség
és orosz nyelvi tanszék

(Avagy lapszemle.)

SZERTEPILLANTÓ TÜKÖR

Érdekek pedig vannak

Csokonai mozi: lejmolás, lökdösődés, káromkodás: kezdődhet a „játék".

A környék földszintje nem nézni jön a műsort, hanem csinálni. S teszi ezt nem azért, mert „bunkó", hanem mert ez az „aréna" adatik. Elmésségek, jópofaságok. A teljesítmény közvetlenül lemérhető a kiváltott tetszésnyilvánítás intenzitásán, itt nincsenek információáramlási zavarok, nem esik folt a nyilvánosság követelményén.

Az „outsider" is egy izgalmas tapasztalattal gazdagabban távozhat, egyetlen kérdés maradt csak égetően megválszolatlan, hogy:

mi helyett folyik?

Ezt a kérdést teszi fel a Prókátor legutóbbi számában Székely László, és erre az ELTE jogi karának egyetempolitikai-irodalmi időszakos lapja elég közvetlenül meg is felel.

Farkas András a kollégiumi közösségteremtés esélyeiről ír érdekes esszét. „A körém fonódó kollégium épületét konstrukciós balfogásoktól deformálódó vasbeton elemek kényszere tartja össze, s elgondolkodom: lakóit vajon összetartja-e valami?

A társadalmi tudat általános mozgástendenciái a kényszerű, de örömmel viselt egoizmus felé hajtanak... Jelenlegi egyetemista helyzetünkben elsősorban a tanulás módszere a közösség ellen ható fő erőkomponens... A számonkérés is egyéni, célracionális — közösség pedig eleve csak értékcentrikus lehet. Ebből következően a »mindennapi reformunkat add meg nekünk ma« fohásza nem fog eredményre vezetni; ahhoz gyökeres struktúraváltásra, a porosz útról való leporoszkálásra lenne szükség... Végül erősítik az azonosuláshiányt a szedett-vedett tárgyi feltételek... Emeletenként lenne üdvös a közösségi célokra használható helyiség... másrészről nem adatik meg az elvonulás, magányba zárkózás lehetősége.

E négy összetevő eredője a személyiséget általában a felszíni történésekhez orientálja; ezért nincs ma már meg a kollégiumokban a népi kollégiumok legendás légköre.

Mi lehetne a kollégisták esetében a közös érdek, a közös cél?... Az

otthonteremtés,

csakhogy ez az érintkezési viszonyok otthonosságát jelenti, tulajdonképpen permanens, evolúcióra képes felelősségérzetet jelent, egymás iránt, a kollégium iránt, vagy aziránt, amit élete értelméül szabott meg.

Lehetőség sem nyílik a mitudat megteremtődésére... A partikuláris egyedek összessége pedig csupán tömeg — a manipulálható, a megdolgozható, a megijeszthető, a leszerelhető szervilis, infantilis tömeg."

Krémer Balázs az egyetemen belüli és az egyetemek közötti nyilvánosságról ír — megoldási javaslatként.

„Az egyetemisták nem ismerik a társadalomban fellelhető, képviselt és képviselhető értékeket, érdekeket, saját értékeik társadalmi megméretésére nincs módjuk. Ugyanakkor kevés az olyan egyetemi intézmény, mely egyetemen kívüli társadalmi praxist is folytat." Ráadásul:

„Nyilvánosság nélkül csak hűbéres képviseleti rendszer működhet. Minden

nem hűbéres képviseleti rendszer

működése feltételezi azt, hogy azok, akiknek az érdekeit képviselik, tudják azt, hogy mikor, hol, mivel szemben kell érdekeiket védeni. (Mindig csak a... »mi majd a megfelelő időben, a megfelelő helyre eljuttatjuk az itt elhangzottakat« üres közhelyre marad.)" A megoldás?

„A garanciák kérdésének fölvetése nem feltétlenül bizalmatlansági indítvány. Ha érdekképviseletről van szó, az érdekelteknek artikulálni kell tudni érdekeiket, és tudniuk kell azt, hogy hogyan képviselik azokat. Azt azonban tisztán kell látni, hogy az érdekek képviseletére vonatkozó garanciák nem lehetnek azonosak azok érvényesítésének a garanciával. A képviselteknek tehát tudniuk kell azt, hogy a felvetett problémák fölött ki opponál, mennyiben vitapartner az érdekképviseleti szerv, ha partner, milyen érvek, meggondolások alapján szorulnak háttérbe a képviselt érdekek, illetve, hogy a konkrét helyen, a konkrét személlyel szemben hogyan próbálja védeni az érdekeket az érdekvédelmi szerv. Ebben — és az adott politikai körülmények között csak ebben — az értelemben lehet és kell is felvetni a politikai és szervezeti képviseleti garanciák kérdését. És ebben az értelemben a képviseleti garanciák kérdése részben megegyezik a képviseleti nyilvánosság kérdésével." Végül néhány javaslat:

„Az információs csatornák szélesítése az egyetemen belül és között; egyetemközi kulturális centrum létrehozása; ameddig ez nem jön létre, az egyetemi kluboknak kellene részben egyetemközi tevékenységet is kifejteni; egyetemközi előadások, TDK-k; az egyetemi hallgatókat érintő megbeszélések nyilvánossá tétele; a hallgatói képviseleti rendszer alapvető reformja."

E célok irányába az utóbbi hónapokban mozdulat történt a KISZ vezetésében. Mennyi e mozdulatban az energia? Az Impulzusban az energikus Váradi János, a BME KISZ-titkára, a KISZ-kongresszus küldötte erről így vélekedik:

„Problémafelvetéseink — hanem olykor megoldási javaslat nélkül is, de — ott vannak a kongresszus határozatai között, s a későbbi intézkedési tervekben... A kongresszus után már mindenkinek világosan kell látnia, hogy a felsőoktatás — úgy, mint az egész oktatási rendszer — átfogó reformra szorul, hogy az iskolai történelemtanítás és a világnézeti nevelés időnként többet árt, mint használ.

A felsőoktatás reformjának kidolgozásában és végrehajtásában a KISZ-nek az ifjúság érdekeit képviselve az eddiginél

jóval nagyobb szerepet kell kapnia

a döntések meghozatalában, a viszonyok alakításában. Az egyetemi KISZ-szervezetek munkáját tartalmában, kereteiben és módszereiben meg kell újítani... A lényeg a politika helyes megfogalmazása, a célok valós kitűzése. Az már más kérdés, hogyan dolgozik egy politikai vezető testület, van-e munkájának megfelelő nyilvánossága, döntéseinek van-e tömegbázisa, tényleges társadalmi gondok megoldására törekszenek-e?"

Kádár János KISZ-kongresszusi beszédét értékelve, Váradi János úgy fogalmazott, hogy a beszéd KISZ-szel foglalkozó része azért hagyhatott maga mögött bizonyos hiányérzetet, mert úgy látta, hogy az ifjúság egyes rétegei, csoportjai a megtett út ismeretének hiányában, így a mérlegelési képesség hiányában, sok olyan dolgot megkérdőjeleznek, illetve sürgetnek, ami történelmileg indokolatlan... A hangsúlyok eltolódása ellenére biztos, hogy a párt vezetői ismerik az ifjúság helyzetét, támogatják a KISZ politikáját.

Miközben el kell fogadni azt, hogy a megtett út alábecsülése komoly hiba, nem szabad megfeledkezni a változásokról. Eltelt 35 év, és éppen a kongresszuson kellett volna hangsúlyt adni olyan kérdéseknek, mint az ifjúsági mozgalom funkciója, politikaformáló tevékenységének értelmezése vagy a gazdasági és politikai ügyek intézésének új módja."

— iss

VÉLEMÉNY

„A reform intellektuális eszmecserén alapuljon” című vitaindító riportról

Nagy érdeklődéssel olvastam a „KÖZGAZDÁSZ 1981. október 1-i számában az oktatás korszerűsítéséről Kovács Géza professzorral készített riportot.

Egyetértek az általa jelzett azon legfőbb követelménnyel, hogy gazdasági gyakorlatunknak az egyetemről nem gazdasági tisztségviselőkre, hanem *kreatív gazdasági szakemberekre van szükség.*

További következtetése a tényleges társadalmi, gazdasági szükségletet illetően azonban — mivel a problémát a kutató oldaláról közelíti meg — véleményem szerint nem teljes, *követelményrendszer* pedig — *figyelembe véve a meglévő személyi és anyagi feltételeket — maximalista.*

Egyetemen képzett kutató közgazdászra kis létszámban bizonyára szükség van, tömegesen azonban a közgazdasági gyakorlat számára — véleményem szerint — elméletileg jól felkészült, alkotó közgazdasági tevékenységre alkalmas szakemberek szükségesek.

Az egyetem *oktatási rendszerét elsősorban e célhoz kellene igazítani.* Tudományos kutató munkára alkalmas, Kovács Géza professzor által értelmezett un. *elitképzést* egyébként az *egyetemi évek alatt* — véleményem szerint — *csak megkezdeni lehet.* A perspektivikus kutatáshoz itt ugyanis csak a meglévő, vagy feltételezett készségek kifejlesztésére van elég idő. Ezentúl az egyetemi évek alatt szerzett, bármilyen célirányos ismeretanyag mellett, az eredményes kutatómunkához még szükséges bizonyos tapasztalat is.

Továbbiakban egyetértek Kovács Géza professzor azon megállapításával, hogy a jelenlegi oktatás elsősorban a múltban kialakult ismeretek passzív átvételére alakít ki készségeket. Véleményem szerint emellett probléma az is, hogy *nincs meg a kellő összhang és sorrend sem az elméleti és gyakorlati tárgyak oktatásában.* Nem lehet ugyanis cél az élettől elszakadt elméletieskedés, de a felszínes tanfolyami szintű gyakorlati ismeretek főiskolai, vagy egyetemi súlykolása sem. S ha mindez módszertanilag szürke ismeretközlésben és vizsgacentrikus magolásban realizálódik — amelyet Kovács Géza professzor is erősen kifogásol —, kikerekedik a mai extenzív oktatás-képzés, amely már a jelenlegi követelményeknek sem felel meg, s feltétlen változtatásra érett.

Vitatkozom Kovács Géza professzor *azon véleményével, hogy az oktatást átfogó alapozó tárgyak tanításával kellene kezdeni.* Véleményem szerint kiinduló alapismeretekre, világnézeti megalapozásra minden tárgynál szükség van, s nagy baj ha materialista világnézetet csak a politikai gazdaságtanban, vagy filozófiában értelmezve sajátítja el a hallgató.

Szerintem a mai tantervi gyakorlat olyan értelmű megváltoztatása lenne célirányos, hogy konkrét gazdaságtani, főleg *módszertani ismeretekkel kezdődne az egyetemi oktatás, majd a 3—4. évben lehetne szintetizálni az átfogó elméleti ismereteket tartalmazó tárgyak tanításával.* Ez gyökeresen megváltoztatná a jelenlegi helyzetet, amikoris a hallgató az első években nem érzékeli, hogy mi vár rá a közgazdász pályán, amelyre készül.

Az elméleti tárgyakat — véleményem szerint — inkább szendvicsszerűen kellene a tantervben elhelyezni. Ez egyrészt színvonal-emelésre szorítaná valamennyi tárgy oktatóit, másrészt jobban integrálhatóvá válnának a gyakorlati és elméleti ismeretek, amelyek együtt végül is a közgazdász pályán szükséges készségek fejlesztését véleményem szerint jobban szolgálnák.

Vitatkozom Kovács Géza professzor azon megállapításával, mely szerint az átfogó, alapozó tárgyak elsajátítása után egy majdnem személyre lebontott képzés következne, melynek során a hallgató önállóan mélyedhetne el néhány, jórészt általa választott téma kutatásában. Véleményem szerint egy jóképességű, kutatómunkára feltételezhetően alkalmas hallgató az egyetemi évek alatt, még az említett témavezető segítségével sem képes a már általam hivatkozott bizonyos tapasztalatok hiánya miatt önállóan, átfogó, horizontális kutatásra. Ez egy kutató közösségben fiatal és idősebb kutatók közös munkájával viszont eredményes lehet, s végső soron javára válhat a kutatóknak is.

Vitatható az is, hogy ha a hallgató egyetemi képzésének második szakaszában csak néhány kutatási témával foglalkozik, vagyis csak azt csinálja, akkor biztosítható-e kellően ezen időszakban — a Kovács Géza professzor által is szorgalmazott — horizontális képzés.

Vitatkozom végül Kovács Géza professzor azon véleményével, hogy az egyetemen perspektivikus kutatásokat kell elsősorban végezni a rövidlejáratú alkalmazott kutatást pedig az ágazati kutatóintézetek feladatává kéne tenni. Véleményem szerint egyrészt *az egyetem elsőrendű feladata jelenleg és a jövőben is az oktatás lesz.* Másrészt a párt tudománypolitikai alapelveivel nehezen egyeztethető össze a két kutatási fajta ilyen kategórikus szétválasztása. A jövőkutatás — amelyre a társadalmi igény szerintem is megvan — a jelenlegi társadalmi valóságra épül, így annak bármely kutatási témájában jól kell ismerni a mai realitásokat. A kétfajta kutatást véleményem szerint összhangban, egymással kölcsönhatásban célszerű végezni, rendszeres koordinációval, együttműködéssel. Ehhez a szükséges szervezeti és működési feltételeket érdemes megteremteni, amelyben lehetőség lenne a fiatal kutatók számára tapasztalatszerzésre, az idősebb kutatók számára pedig — a Kovács Géza professzor által már említett — beszűkülés elkerülésére.

Véleményem végül is az, hogy társadalmunknak valóban szüksége van a Kovács Géza professzor által helyesen értelmezett elit képzésre. *Oktatási intézményeink azonban jelenleg sokkal többet foglalkoznak a bukdácsolókkal, mint az elittel.*

Az oktatás korszerűsítésekor nem elhanyagolható szempont az általam már említett jobb anyagi feltételek (pl. kollégium, könyvtár, számítástechnika stb.) szükség szerinti biztosítása sem. Erre áldozni érdemes, mert a társadalom később azt sokszorosan visszatéríti.

Az utóbbi években sokat beszéltünk az oktatás reformjáról, de *átfogó intézkedések nem történtek.* Mikor kerül erre sor?

Varga András
vállalati igazgató

Közép- és Kelet-Európa Kutatási Központ

A vállalkozási elit útja

Már egy éve szóbeszéd tárgya volt, és most 1981. július 1-én végre megalakult a Közép- és Kelet-Európa Kutatási Központ. Egyedülálló vállalkozás ez, hiszen a környező országokban nincs olyan intézmény, amely a térség összehasonlító vizsgálatával foglalkozna. Az intézet vezetőjét, Berend T. Ivánt nem kell bemutatnom, hisz előadásait, műveit jól ismerik a hallgatók.

— Első kérdésem a múltra vonatkozik. Hogyan került sor a kutató központ megalakítására?

— Öt évvel ezelőtt az Akadémia kezdeményezte az intézményes hazai Közép- és Kelet-Európa-kutatást. A mai intézet elődjét akkor az ELTE-n hozták létre, a kutatócsoport azonban hamarosan igazi vezetés nélkül maradt, szétzilálódott; nem tudta ellátni a rábízott feladatokat. Ilyen előzmények után kerestek meg és kértek fel az intézmény újjáalakítására. Az új központot a mi gazdaságtörténeti tanszékünk mellett hozták létre, építve a már eddig is folytatott Közép- és Kelet-Európa-kutatásinkra.

— Melyek a kutatás fő irányai?

— Központunknak két feladatot kell ellátnia. Az első a belső munkatársak által végzett kutatómunka. A második a térséggel foglalkozó külső kutatások megszervezése. Ennek érdekében különböző megrendelések kapcsán néprajzosokat, irodalomtörténészeket és művészettörténészeket is bevonunk a komplexitásra törekvő munkába. Témáinkról szólva csak most belátható öt-tíz évben érvényes kutatási irányokat említhetem meg. Átfogó képet szeretnénk adni a kapitalizmus kialakulásától a XX. század közepéig terjedő korszak társadalmáról, gazdasági életéről és művelődéstörténetéről, egyszóval történetileg jól megalapozott Közép- és Kelet-Európa-kép kialakításához szeretnénk hozzájárulni. Az első téma a parasztság, amihez a vizsgált időszak egyik legfontosabb közép- és kelet-európai sajátossága fűződik. A témát a gazdaság-, társadalom-életmód és ideológiatörténet tükrében szeretnénk feldolgozni. A második fő téma a térség település-szerkezetének sajátossága. Ide tartozik a sajátos városfejlődés, a város és falu kapcsolata, de a városi gazdaság, sőt az építkezés is. A harmadik téma keretében a korszakban, a modern átalakulás nyomán született új osztályok és rétegek kialakulását, fejlődését vizsgáljuk. Fel szeretnénk tárni az egyes osztályok, rétegek fejlődési útjait, sajátos vonásait, ideológiájuk és gazdasági helyzetük változását. Különösen fontos feladatnak tartom a vállalkozói elit, a burzsoázia-fejlődés útjának kutatását, a térségre jellemző, bürokratikus-katonai elit kialakulásának és szerepének bemutatását. Mindezek mellett megkíséreljük, hogy a közép- és kelet-európai térséget jobban helyezzük el az európai gazdasági-társadalmi összefüggésekben, hogy az összehasonlítást állandóan kiterjesszük más európai országokra is.

— A kutatások csak akkor érhetik el igazán céljukat, ha az eredmények a nagyközönség elé kerülnek. Milyen publikálási lehetőséggel rendelkezik a központ?

— Elképzelhető, hogy ezt rendszeresen megjelenő évkönyv, vagy esetleg rendszertelenül megjelenő tanulmánykötetek formájában fogjuk megvalósítani. Ezekre a kötetekre azonban csak négy-öt év múlva lehet számítani. Ugyancsak ekkorra tervezzük olyan nemzetközi rendezvény megszervezését, amelyen a szomszédos országok kutatói is részt vennének.

— Kikből verbuválódott az intézet gárdája?

— Hadd kezdjem Gyimesi Sándorral, aki szegedi tanszékvezetői főállását felcserélve tért főállással vissza, s a központ vezetésében, helyettesem. (Őt jól ismerik egyetemünkön, hiszen akadémiai státuszon, korábban fő-, majd félállással immár 17 éve dolgozik a tanszéken.) Jelenleg egyébként tizenöt kutatóval és egy kis adminisztrációs, valamint dokumentációs csoporttal rendelkezünk. A kollégák egy részét attól az öt évvel ezelőtt létrehozott csoporttól vettük át, amelyről már szóltam, akik akadémiai státuszon, hasonló kutatási céllal már öt éve tanszékünkön dolgoznak. Mellettük elsősorban egyetemünkön végzett fiatal kutatókat alkalmazunk. Őket személyesen ismertem már régebben is: jórészt tanítványaim voltak. Tudtam, hogy az egyetemi évek alatt végzett kutatómunkájuk megfelel a kutatási törekvéseknek, ismertem szorgalmukat és képességüket. Ugyanakkor meg kell említenem azokat a külső munkatársakat, akik megrendelés alapján dolgoznak egyes részterületeken, anélkül, hogy itt lennének állásban.

— Az intézet rendkívül népszerű. Hallomásból tudom, hogy sokan szeretnének még bekerülni. Bizonyára nagy a túljelentkezés. Mit üzen professzor úr az érdeklődőknek?

— Kétségtelen, hogy sok jelentkezőt kellett visszautasítani a korlátozott számú státuszok miatt. A jelentkezettek egy része azonban kapcsolódhat munkánkhoz, esetleg külső munkatársa is lehet a központnak. Tulajdonképpen csak két-három év múlva fog kiderülni, hogy ki állja meg legjobban a helyét. Munkatársainkkal szemben komoly követelményeink vannak. Egy-két világnyelven kívül szükséges egy kis közép-, illetve kelet-európai nyelv ismerete, elsajátítása is.

— Mi a kapcsolat a kutatóközpont és egyetemünk között?

— Az Akadémia a tanszék mellett hozta létre a kutatóközpontot. Az állások akadémiai állások, a költségvetést az Akadémiától kapjuk. Ez egybevág azokkal a tudománypolitikai törekvésekkel, melyek kutatás és oktatás jobb összekapcsolása érdekében az Akadémia és az egyetemek intézményes kapcsolódásainak fejlesztését szorgalmazzák.

A kutatóközpont természetesen nem olvad össze a tanszékkel, működése meglehetősen önálló és — a vezetés összekapcsolódása ellenére is — elkülönített. Mégis, különösen hosszabb távon a kapcsolódás hasznos lehet az egyetem számára, hiszen nemcsak a kutatási kapacitását növeli és szélesíti ki, de oktatási hatásai is lehetnek. Kutatóink jelenleg ugyan általában nem tanítanak, de ha lesz rá igény, két-három év múlva ők is növelhetik az oktatóbázist, speciális kurzusokat, szakszemináriumokat vezethetnek. Összességében tehát az igényektől, az egyetemtől függ, hogy menynyire kíván majd élni a kutatóközpont által létrehozott lehetőségekkel.

Stark Tamás

KETTESBEN

Fotó: Bandl Tamás

A zsarnokokat zsarnokok váltják fel

NEM RÉGEN JELENT MEG a magyar piacokon Czagány Iván fordításában egy értékes tanulmány, amelyben Boroviczka, a csehszlovák szerző válogatta össze az olvasó számára a világ legemlékezetesebb politikai merényleteit, amelyek vérrel festették a történelmet II. Fülöptől Martin Luther Kingig.

„A merénylet: »politikai okokból elkövetett gyilkos támadás közéleti személyiségek ellen« (A cseh nyelv értelmező szótára. Prága 1960.), a merénylők azonban nemcsak politikai indítékokból ölnek. Akadnak közöttük bűnözők, sőt olykor bérgyilkosok, pszichopaták, eszelős fantaszták, látványos, reflektorfényes halálra áhítozó, közvetett öngyilkosok és elvakult fanatikusok is, akiknek tele van a szájuk tetszetős vagy hamis jelszavakkal, jogról és igazságról, a jelszavak értelmét azonban nem fogják fel. Egyeseket beteges hatalomvágy sarkall, mások csupán publicitásra vágynak.” Így fejtette ki a cseh szerző a merénylettel kapcsolatos fő mondanivalóját.

Az emberiség hajnalától kezdve a könyv megjelenéséig számtalan borzalmas merényletet követtek el az emberek egymás ellen, de egyedülálló, hogy ilyen példátlan számban és kegyetlenséggel szőnek ma összeesküvéseket (lásd az iráni sorozatos kivégzéseket). Ebbe a kategóriába sok mindent sorolhatunk, például szerte a világban napról napra történő terrorista megmozdulásokat, különböző jelszavak ürügyén végrehajtott kivégzéseket, vagy akár a politikai okokból pszichiátriai intézetekbe való száműzetéseket is.

A zsarnokok mindenhol kíméletlen harcot folytatnak és e célért minden eszközt szentesítenek.

Anvar Szadat meggyilkolásakor sok mondat hangzott el, közöttük a következő is „Szadat saját sírját ásta meg, amikor először tett hivatalos látogatást Jeruzsálemben”. De az is igaz, hogy Szadat az arabok elleni politikájával a legnagyobb kapukon lépett be a történelembe, de egyben el kellett búcsúznia az élettől és milyen módon!

KÉRDÉS, VAJON KIK KÖVETTÉK el ezt a merényletet és ezzel milyen célt akartak szolgálni, és ha már céloztak, vajon telibe találtak-e?

A kérdés első részének megválaszolásához csupán feltételezéseket tudunk egyelőre. Elképzelhető, hogy terrorista csoport követte el, amely merényletével le akarta törölni az arab—egyiptomi nemzetekről a „szadati mocskot”. Ha terrorista, akkor lehetnek baloldaliak, de nagyobb annak a valószínűsége, hogy jobbról fúj a szél. Néhányan ugyanis úgy látják, hogy a merénylet mögött fanatikus muzulmánok állnak, akik esetleg külföldi manőverezés és irányítás alatt hajtották végre a véres akciót. De lehet az is, hogy valamelyik arab főnök, az arabok nagy Zapatája, mert a mai arab világban, majdnem minden elnök az Atlanti-tengerparttól az arab sivatag legmélyebb határáig gondolkozott az arabok jelenlegi tragédiáján, és kitalált egy receptet az arab nemzetek boldogulásának összekotyvasztására. Tehát lehet, hogy ez a nagy Zapata támogatta a volt szabad tiszteket a merényletben. Az is lehet, hogy egyik feltételezés sem igaz, és a CIA kompjúteradatokkal tervezett véres akciója húzódik meg a történtek mögött. Ki tudja? Lehet, hogy mindezek a tényezők közrejátszottak a politikai tragédiában.

Legtöbb arab ismerősöm, akivel találkoztam mostanában, örült annak, hogy végre Szadat megkapta a magáét. Én nem tudom, hogy kell-e egyáltalán dobolni, vagy táncolni e hír hallatára, de biztos, ami biztos, hogy egy olyan politika, amely erősen és következetesen rányomta a bélyegét egy egész történelmi korszakra, nem függhet csak egy politikus személyétől, aki magas állami és nemzetközi szinteken képviseli azt. A Szadat ellen elkövetett halálos merénylettel egyáltalán nem biztos, hogy megváltozott vagy megváltozik a különböző nemzeti és nemzetközi szinten általa végrehajtott politika. Hiszen ez a kérdés is felvetődik, hogy vajon Szadat halálával sikerült-e egyáltalán célba juttatni a pokoli lövedéket, azko szívébe is, akik Szadat mögött és után is a hatalmat alkotják.

Most még nem lehet tudni, hogy ez a véres akció, vagyis Szadat halála mennyire fog hozzájárulni a mai több mint 40 milliós Egyiptom nemzeti és nemzetközi politikai arculatának az átalakításához. Mit fog hozni meggyilkolása a mindennapi ember részére, a szárazságtól szenvedő egyiptomi paraszt számára.

EZ A DOLOG UGYAN OLYAN kérdőjelet jelent nekünk araboknak, mint minden egyiptomi számára. De az biztos, hogy mostantól fogva jobban meg fognak erősödni az állami apparátus erőszakos intézményei, elviselhetetlenebbé válik a levegő a közember számára.

Összegezésként Boroviczka egyik szellemes mondatával szeretném befejezni ezt a néhány gondolatot: „Semmi sem változott tehát. Csak uralkodók cserélődtek ki a trónon — a háttérben meghúzódó gyilkosokat váltották fel más gyilkosok.”

M. M.

Halmazelmélet – „közgazdász" módra
avagy az egyetemi közösség

Vegyünk egy halmazt. Vegyük például az elsősök 400 fős halmazát, és vizsgáljuk meg aktivitás szempontjából. Mint tudjuk, a halmazoknak vannak részhalmazai, és most ezeket fogjuk vizsgálni, mégpedig az „aktívan érdeklődők", a „passzívan érdeklődők" és a „nem érdeklődők" halmazát.

Létszám szerint az utolsó, de fontosság szerint az első helyen az „aktívan érdeklődők" halmaza áll. Ide tartoznak azok, akik az egyetemmel való ismerkedésüket már a táborban megkezdték, és amint feltárultak az ajtók, rávetették magukat a klubosok, AIESEC-esek, SG-sek, újságosok és egyebek kissé rémült, de roppant kedves fogadó csoportjaira. Szinte az első napokban sikerült nyakig merülniük az izgalmasabbnál érdekesebb dolgokban, és még a társaságra sem panaszkodhatnak. Az idősebbek pedig — büntetőjogi felelősségem tudatában kijelenthetem — örömmel fogadták őket. Csupán két apró problémájuk volt:

— Mire ezt a sok embert mind beidomítjuk?! És a másik:

— Hogy lehet, hogy csak ennyien jelentkeztek?

Ebből még a süketnéma is láthatja, hogy mindenkit szeretettel várnak. Azt már viszont senki ne várja tőlük, hogy ők menjenek oda könyörögni hozzájuk, hogy:

— Ugyan, gyere már az...: (értelemszerűen kitöltendő)-be, hogy te is jól érezd magad. Igazán megtehetnéd azt a szívességet, hogy vidáman töltöd el a szabad idődet!

De lássuk a következő részhalmazt. Először is tisztázni kell egy alapfogalmat, mégpedig a „passzívan érdeklődők" fogalmát. Közéjük lehet sorolni mindazokat, akik a rendezvényeken lelkesen résztvesznek ugyan, de a szervező munkához inkább úgy állnak hozzá, hogy más is odaférhessen. Ennek ellenére majdnem olyan fontosak, mint az előbbiek, minek strapálnák magukat. Ráadásul szó szerint szemléletes kritikát gyakorolnak megjelenésük, illetve meg nem jelenésük révén (csak azt nem tudom, hogy az utóbbi esetben honnan örökölték nagyszerű előrelátásukat). Optimista körökben még azt is megkockáztatják, hogy a „jó közösségnek" titulált isteni csoda kialakításában is részt vesznek.

És végül, de utolsósorban, lássuk a passzívan passzívak és a passzívnál is passzívabb egyetemi lények halmazát. Legkiemelkedőbb képviselői arról ismerhetők meg, hogy csak annyit tartózkodnak az egyetemen, amennyit muszáj, annyit beszélgetnek, amennyit nélkülözhetetlen, és annyi ismeretséget kötnek, amennyi elkerülhetetlen. Ők szorulnak leginkább az instruktorok és egyéb jótét lelkek támogatására, de az — immár cseppet sem rejtélyes — „I" betűk úgy látszik kitörték a lábukat, mert mostanában nagyon ritkán mutatkoznak (ahhoz senkinek semmi köze, hogy alkalmasint tanulni kell). Ráadásul a retenthetetlen közösségi póknak is ugyancsak neki kell veselkednie, ha be akarja őket hálózni, mert szép-szép a „splended izolation", a támadások hősies visszaverése, a magány elefántcsonttornya, de hát ebben az esetben...?

És ezzel elérkeztünk a halmazelmélet olyan csúcsára, ahol már ez áll kiírva: „itt az elmélet vége, most már a gyakorlat következik".

Sz. A.

Új körülmények között a szakkollégium

A Rajk László Szakkollégium sorozatos koncepció- és határidő-módosulások után, szeptemberben beköltözött a Makarenkó utcai kollégiumba. Bár mind a lakó-, mind a közösségi célú terület jóval kisebb a Veres Pálné utcai épületnél, s az épület általános

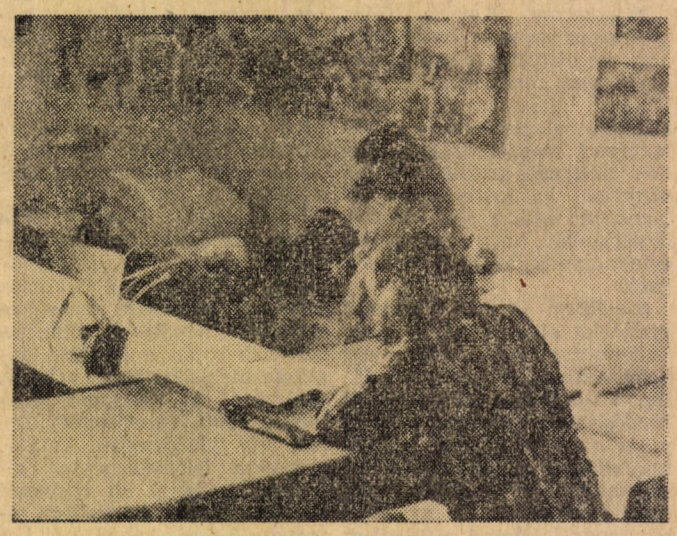

Fotó: Korpics Mirkó

adottságai is rosszabbak (ezért kezdetben technikai problémák is felmerültek), de a helyzet rosszabbodását tényként kell felfognunk, s az így kialakult keretek között folytatjuk munkánkat. Hozzá kell tennem, hogy a Veres Pálné utca nem egyszerűen kollégiumot jelentett nekünk, hanem tízéves hagyományt, a kezdeti lépések próbálkozásainak, egy kis közösség kialakulásának, vágyainak, céljainak, harcainak és eredményeinek színterét jelentette. Így érthető,

nem szívesen váltunk meg tőle.

Ám nemcsak mozgásterületünk fizikai határai szűkültek. A tavalyi évben lezajlott folyamatok eredményeként a szakkollégium is nézetek és viták kereszttüzébe került, mely némelykor már munkánkat hátráltató méretűvé vált (újságunk ideiglenes megszüntetése, a programok szervezésének esetenként érthetetlen akadályozása, az OTDK körüli viták, a költözés egész menete stb.), s ezek fölösleges ellenérzéseket váltottak ki. Úgy tűnik, ez a helyzet e félévben nem változik, lévén, hogy a folyamat mozgatórugói továbbra is működnek.

Természetesen a környezeti változások nem maradtak hatástalanok belső életünkre sem. A kollégium

légköre feszültebbé vált,

s így érzékenyebben reagál a külső hatásokra. Ennek értelemszerűen két, egymással összefüggő következménye van: élesedő viták, érvek, ellenérvek harcában kialakuló polarizáltabb álláspontok megjelenése belül, és egységesebb vélemény- és álláspontképviselet kifelé.

Úgy tűnik, hogy az egyetem más diákszervezeteiben, fórumain is hasonló tendenciák tapasztalhatók. Határozott törekvésünk, hogy együttműködjünk ezekkel a fórumokkal, nézeteinket érdemi viták során ütköztessük, s a lehetséges és szükséges közös platformra jussunk. Reméljük, hogy ennek eredményeként tartalmasabb egyetemista életkultúrát, politikailag érett, demokratikus, s aktív légkört sikerül közösen kialakítanunk. Meggyőződésünk, hogy a jelenlegi helyzet erre alkalmas, szükségessége pedig már évek óta nyilvánvaló.

Ugyanakkor kollégiumunk

más mozgási lehetőségeket is

keres. Ennek része a Hazafias Népfront Fiatal Közgazdászok Klubjában való aktív részvételünk mind a szakmai, mind a szervezési munka tekintetében.

A szakkollégiumra támaszkodva jött létre az Interdiszciplináris Tudományos Diákkör (ITDK), melynek célja egy lakótelepterv kialakítása. Ennek lényege, hogy az úgynevezett „közösségi lakóhelyen" lakók szociológiai, gazdasági, kulturális, pszichológiai szempontból emberibb életmódot élhessenek, mint az a mai lakótelepeken lehetséges. Az ITDK-ban közgazdászok, szociológusok, orvosok, tanárok, mérnökök és más területek képviselői is közreműködnek. (A kör nem lezárt még, bárki, akit érdekel bekapcsolódhat munkájába.)

Úgy véljük, hogy a szakkollégium-jellegű intézmények kialakítására más egyetemeken, főiskolákon is lehetőség van. A jelenlegi helyzetben — bár módosult formában — fellelhetők azok a hatóerők, amelyek annak idején a Rajk László Szakkollégiumot létrehozták. A hasonló intézmények szükségességét pedig indokolja a jelenlegi kezdő értelmiség szakmai felkészültségének, politikai kultúrájának sokszor elmaradt színvonala. A „szakkollégiumi gondolat" elterjesztésére irányuló törekvéseinknek két kézzel fogható eredménye már meg is született: közreműködtünk abban, hogy a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán és az ELTE-n a jogászok körében már megalakult, és működik az ottani „szakkollégium" — arról nem is beszélve, hogy az egyetemünkön beindult és első sikereit ma átélő Társadalomelméleti Kollégium létrehozásában is lényeges szerepet játszottak a volt szakkollégisták. Jelenleg több egyetemmel folynak a hasonló jellegű megbeszéléseink.

Az elhúzódó mezőgazdasági munka miatt, kis késéssel ugyan, de október elején elindul az idei programsorozat. Az előzetes tervek szerint, az e félévi előadások palettája is gazdag színekben. A programok egy része még nincs rögzítve, de az biztos, hogy a múlt héten elindult „50-es évek" sorozat következő filmje és előadása kedden lesz. A másodévesek alapozó kurzusai is elindultak (így a politikatörténeti, a gazdaságpolitikai, ipargazdasági, szociológiai, agrárszekciók). A felsőbb évesek többsége idén is TDK-ra készül, s szeretné megismételni tavalyi sikereinket.

Minden programunk nyílt, az érdeklődőket szívesen látjuk. Szeretnénk, ha minél több egyetemistával találkozhatnánk rendezvényeinken, előadásainkon, s reméljük, minél több gólya is kedvet kap arra, hogy részben, vagy egészében bekapcsolódjon munkánkba.

Szmicsek Sándor

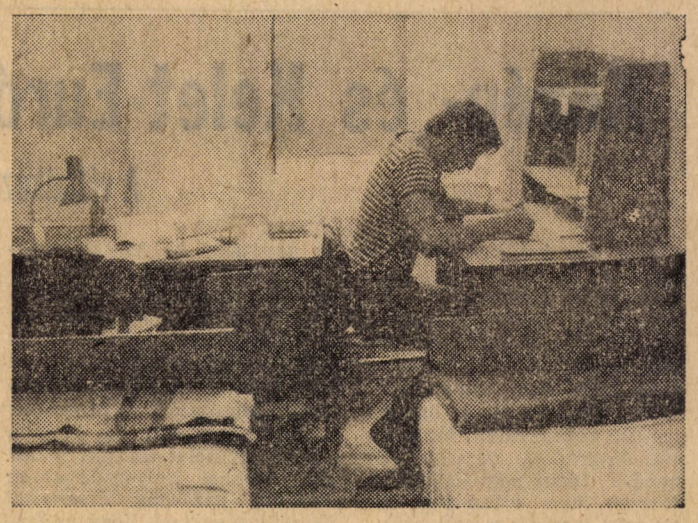

A szakkollégium második honfoglalása

MEGJÁRTUK KŐHEGYET

Szeptember 23-án reggel arra ébredt, már aki időben felébredt, hogy elérkezett az akadályverseny (várva várt) napja. Ha még arra is rá tudta magát szánni, hogy felkeljen, akkor, a Batthyány téren találkozhatott csoportjának néhány álmatlanságban szenvedő tagjával. De szerencsére a csoportok gyülekezése nem okozott fennakadást a HÉV-forgalomban.

A „nagy vetélkedés" már utazás közben megkezdődött. Először is mindenki elfogyasztotta magával hozott elemózsiáját (ki alvó szobatársa háromnapos kiflijét, ki az automatában vett süteményét, ki az anyuka által már este elkészített tízórait). Közben még aktív (bár kissé álmos) szellemi tevékenységre is futotta,

De megérte!

megszülettek a csoportindulók és a név-dús rémtörténetek. Az érkezés a pomáziaknak kedvezett. Már néhány lépés után feltárult a lángossütő impozáns épülete. Így az első akadály tulajdonképpen a nullás sorszámot viselte. Az igazi verseny már a helység határában megkezdődött, és igencsak megizzadt az a csapat, amelyikben nem volt egy Ady-életrajzkutató sem. Különösen érdekes volt a következő feladat: a falu széli szemétdombon kellett levelet keresni. (Kutya legyek, ha megértem a posta ízlését.) Említésre méltó még a makk-gyűjtő kampány, rendkívül összetett jellege miatt. Akár külön tornaórának is beillett volna: derékhajlítás, karnyújtás, guggolás, kotorászási ismeretek, súlyemelés, hosszú távú szatyorcipelés szerepeltek a programban és végül két iszonyú kaptató után győzedelmesen lehetett az egészet kiborítani. De megérte! Legalább 15 pontot lehetett érte kapni. A szentendrei oldalon a legfőbb problémát az út megtalálása jelentette. Mindössze két csapatnak sikerült végigküzdenie magát az összes akadályokon. Ők a levélhez szárazföldi horgászat útján juthattak és a szemétdomb is különös szerepet kapott. A csoport által értékesnek vélt dolgokat kellett összeszedni, és ez teljes sikerrel járt. Az egyik társaság teljes disco-szerelést állított össze — madárijesztők részére. A lelkes szervezők még létrát is zsákmányoltak a légvármászáshoz, de azt egy csöppet sem barátságos úriember rövidesen elkobozta tőlünk. A lepedő mögül előbukkanó lófejnek igen jó idegekkel kellett rendelkeznie, hogy rendbontó módon el ne nyihogja magát.

Lehetett játszani

A hegy tetején jött az utolsó tortúra. A klubosok kegyetlenül bevasaltak minden csoporton egynéhány ötletet, de legalább az instruktorokkal lehetett játszani. Röplabda és foci folyt inkább kicsiben, mint nagyban, az idősebbek pedig egy pulóver után rohangálhattak.

Mindehhez jól hatott szimbólumként a fáraakasztott gólya nyakában egy sörösüveggel...

Egy-két tévelygő csapat miatt a többség nem győzte kivárni az eredményhirdetést, pedig láthatták volna, amint Heli Lux nyakából szólítja maga köré a hívőket. Így viszont mindenkinek jutott jutalom és kárpótlás csokikból. Ezek után elhangzott a jelszó a maradásra, de az itt maradtak többsége megkezdte az abszolút rendezetlen visszavonulást. Éjszakára aztán ki is ürült a terep.

Jobbágy Gyula képei

Sz. A.

A közgazdasági és műszaki könyvnapok újdonságai

Újabb könyvek érkeztek egyetemünk földszinti könyvesboltjába a közgazdasági és műszaki könyvnapok alkalmából. Némi ízelítő a választékból:

Gábor R. István—Galasi Péter: A „második" gazdaság; dr. Szabó László: Az exportfejlesztés piaci információs bázisa; Quittner Pál—Kotsis Domokos: Számítástechnika rendszerszervezőknek; Hegyi—Törzsök—Gulyás: A külkereskedelem technikája és szervezése; Szabályozás árjelzések nélkül (szerkesztő: Kornai János és Martos Béla); Schleicher Imre: A szervezetek esetlegességeinek az elmélete; Farkas Ferenc—Poór József: Szervezési célok és rendszerméretek; Michael Argyle: Munkahelyi szociálpszichológia; Fáyné Péter Emese: Az exportösztönzés; Román Zoltán: Iparpolitika; Munkagazdaságtan (kézikönyv — szerkesztette dr. Timár János. A tanulmányok szerzői vagy társszerzői többek között Révész György, Andics Jenő, Pongrácz László stb.); Maraige Vazul—Balás Alajos—Miharik György: Könyvkészítők kézikönyve (esettanulmányok).

A Pompidou-palota előtt Fotó: Füzi Gábor

Szin(t)ről szin(t)re

Hárommillió magyar nyomorog Csehszlovákiában. Magyarul egymás közt is tilos beszélni. Állást csak kommunista kaphat. Ezek a szlávok: a bolgárok, románok, görögök mind kulturálatlanok. Csak túrják a földet. Mind tetvesek. — A görögök nem! Nekem van egy görög munkatársam, az nem tetves. A görögök nem tetvesek. — Minden népben van ilyen is, olyan is, legfeljebb az egyikből több, a másikból kevesebb — próbáltam közvetíteni. Már-már sikerült, de aztán gyanú villant bennük: — Na, azt azért nem! Maga biztos román! Román! A magyar az nem olyan! Az különb! Kulturáltabb, mint mondjuk a német. A németek kulturálatlanok. Csak elnyomják a többi népet. A magyart mindig csak elnyomják, eltapossák. A tatár, a török, a német, az... A magyar egy tiszta nép! Kényes a tisztaságra!

Gyakran járom az angyalföldi kocsmákat. Érdemes. Itt gyűlnek össze a férfiak meghányni-vetni közös dolgaikat. Az asszonyok a piacon. A sihederek a moziban. Simeki úr is így indult, s ma már milliomos. Amerikában ez így járja, ha az ember kicsit okos — énekli Koncz Zsuzsa. Ez a

földszint

(Vagy talán alagsor?)

A magyar történelem folytonossága abban a dicsőséges vonulatban kereshető, melyet Dózsa György, Rákóczi, Petőfi neve fémjelez. A Széchenyik, Károlyik sőt Kádár Jánosok kicsit kimaradnak. Ezen az úton haladunk töretlenül a szebb jövő felé. *Holnapra kész lesz az új igazság, holnapra kész lesz az egész világ, holnapra kész lesz, mert a jövő tervezett. Várom, úgy várom, ezt a készülő csodát, várom, úgy várom, úgy várom, hú de szép lesz ez a világ, várom, úgy várom, úgy várom, mint gát az áradást. Szépül és épül ez a föld, holnapra kész! Ámul és bámul, aki néz, holnapra kész!* — énekli Koncz Zsuzsa. A drámákban a feddhetetlen Kossuth-ok győzedelmességét jobbhíján egy-egy gerinctelen áruló Görgey akadályozhatja meg, nem is valamiféle objektív körülmény! Különben is, ez az

első szint

ahol formáját tekintve lehet az írói mű: próza vagy vers. A próza kötetlen irodalmi szöveg, a vers verstani szabályokhoz kötött irodalmi szöveg. A vers leglényegesebb eleme a ritmus. Ritmusa szerint a vers lehet hangsúlyos és időmértékes. A legtöbb versben rímet is találunk. De hopp!

Szaporodnak a szép szavak, szaporodnak, elfedik a valódi virradatot! Hopp! *Megélem veled a holnapot, mert egyszemélyes nem lehet, s amíg gyáván idehazudják, csak magunkban remélhetek! Hát ne tapsold meg magadat, szabadság szerelmese, szó, bujdoss némán szemtől szemig, szájról szájra, mint a népdalok!* — mondja költőjük, Hervay Gizella például.

Hopp! A tévékrimik, táncdalfesztiválok, a szemüveg nélküli bírók miatt elvesztett kupameccsek, a valósággal szembesítve alig igazolható tankönyvfrázisok világának impotenciája elől szobáiba húzódik, szobáiba szorul vissza egy rétege az intelligenciának. *Le a föld alá, le a föld alá!* — énekli Koncz Zsuzsájuk. — *A víz alatt, a víz alatt a létezés csodás!*

— Manipuláció! Paternalizmus! — kiabálnak kígyótbékát a rendszerre. Információ-monopólium! — dobálják meg paradicsommal. Apologeták! — átkozzák el. A holdvilágkanalazgatástól a lázító versek szobamélyi olvasásáig, a maszek individualizmustól a közösségi egzisztencionalizmusig moralizálnak, a valóságtól hol elszakadva, hol pedig támadva azt. Ez a

második szint

Bontotta színeit és egyre nőtt, mint készülő szövetség ég és föld között. Szemében csillagok, hajában virág, vártunk egy új, egy mindent elsöprő esőt. Csillagvirág, szép új világ, most hol keresselek, most hol találok rád, Csillagvirág? — énekli Koncz Zsuzsa, hiszen *őrület ellen mitoszt és legendát szűköl a szív, szivárvány-reményt kapdos a kéz, árnyék-hősöket állít, s a kés logikáját megérteni gyáva* — költőjük szerint, és ha már nem csupán várnak, akkor *agyunkról a drótpókhálót letörni kéne, tudni a pusztítók matematikáját,* épp ezért *átlépek falon, homlokon, hordom a hazai szavakat kendőbe kötve, korsó vízzel a kiürített koponyákba.*

De ez már az a szint, ahol eltűnődik az ember a proletárdiktatúra öt válságmegelőző taktikáján: bűrokratikus-rendőri intézkedések? A fogyasztás növekedésének biztosítása, a magánéletbe szorítás? Szűkkörű, szervezeti reformok? Átfogó, felülről irányított reformok? Átfogó reformmozgalom az alulról jövő kezdeményezések felkarolásával? Igen, ez már a

harmadik szint

ahol eltűnődik az ember azon, hogy politikai fogalmaink számot vetnek-e a valósággal, például a szövetségi politika fogalma, hiszen ki, kivel, milyen paktum alapján, milyen érdekeket feltárva és egyeztetve, milyen szervezeti formában? Ahol a politikai kultúrák különbözőségén tűnődik, hogy tanítómesterre van-e szükség, vagy pedig a különböző politikai kultúrák összeegyeztetésére, és ahol például a rétegpolitika szervezeti konzekvenciáit is képes levonni?

Hol is áll a fejem? A második szinten. Azon filózom, hogy micsoda szintkülönbség van minden két szint között, ó, mily rossz ez, és hogy a harmadik szint és a földszint közötti közlekedést mennyire akadályozza még a második szint érzékeny, individualizmusba hajló, de nagyon fontos értelmisége is, nemhogy az oktatás, a tömegkommunikáció régi beidegzettségei az első szinten. Ezen búslakodom, de már meg is pillantom a

lépcsőház

fontos intézményét is, hisz nem lehet, hogy ebből a népes épületből pont az felejtődött volna ki, s látom már, hogy a lépcsőkön izzadva captat föl s le, föl s le a szintek közt egy Pozsgay Imre, egy Bihari Mihály: tudósok, népművelők, a kultúra s az oktatás minisztériumi felelősei, és homlokát törölgetve captat velük a Társadalomtudományi Intézet jópár munkatársa, némely lapokéi, és csak captatnak, jönnek-mennek. Mi lesz még itt, ha egyszer, talán, végre megépül a

lift

B. KISS TAMÁS

Benyomásaim Lengyelországról

Jens, Bogdan, Wieszek és a többiek

I.

Jenssel Warnemündében haverkodtam össze, július végén. Warnemünde kisváros, kb. 25 ezer lakossal a Keleti-tenger partján. Közigazgatásilag Rostockhoz tartozik: „S"-Bahnnal félórás út a központtól. Warnemünde tulajdonképp Rostock halász- és személyi kikötője, hisz innen sétahajókkal a tengerpart különböző városaiba lehet kirándulni, no és a külföldiek számára naponta négy komp indul Dániába.

Jens kolléga, Sopotban végzett idén májusban, mint közgazdász. Kint meg is nősült, lengyel lányt vett el, már gyermeke is van. A téma adott volt: Lengyelország, az ottani közgazdászképzés.

— Lengyelországban nincsenek közgazdasági egyetemek — mondja. — Csak főiskolák, intezetek. Sopotban, a főiskolán öten tanultunk az NDK-ból, de Gdanskban még tízen, egész Lengyelországban kb. 100—150 német diák lehet.

Jens tengeri hajózás-szállítás szakon végzett. Drezda mellől, Freibergből való, de itt Rostockban kapott állást. A tengeri kikötőben, az Überseehafenben dolgozik majd.

— *Hogyan jutottál ki Sopotba?*

— Pályázni lehetett. Nagy „kaland" volt. Azóta is bánom. 2000 zloty ösztöndíjat kaptunk. Tudod, mennyi ez? Az NDK-ban tanuló lengyelek, az ennek megfelelő 400 márkából ragyogóan megélnek, de én például minden hónapban egyszer Gdanskból Berlinbe vonatoztam, hogy megvegyem a legszükségesebb dolgokat a gyereknek, a feleségemnek. Persze feketéztem is, mint minden külföldi diák. Másként nem megy, élni kell.

— *Tényleg olyan nagy a befolyása kint a Szolidaritásnak?*

— Ott voltam tavaly Gdanskban, amikor felavatták a dokk előtt az emlékművet. 2—3 millió ember lehetett ott.

— *Mit tudnak az emberek az NDK-ban a lengyel helyzetről?*

— Nagyon keveset. Főleg azóta, amióta nem utazhatnak NDK-állampolgárok Lengyelországba. Attól lesznek ideges, amikor beszélgetek valakivel, s elkezd beszélni arról, hogy a lengyeleknek más a mentalitásuk, nem akarnak dolgozni, csak sztrájkolni, s a Szolidaritás pedig ezeket rendszeresíti, ezért olyan népszerű stb. Ott voltak ők? Én kint éltem öt évig, én tudom milyen disznóságokat csináltak az egykori vezetők. Még mindig a Szolidaritás akarja legjobbat a népnek. (Mondta ő augusztusban.)

Mondtam neki, hogy ki szeretnék utazni augusztus elején pár napra Szczeszinbe, de csak egyetlen vonat van egész nap az NDK-ból Lengyelországba, ez is Berlinből indul. (Régebben Rostockból, Sassnitzből, Strasundból, Ückermündéből is voltak hajójáratok. Most ezeket leállították.)

— Ismerek itt lengyel munkásokat, akik Rostock mellett dolgoznak, velük busszal talán kimehetsz ingyen is. Egyébként két-három nap bőven elég lesz, nagyon szomorú ott minden.

Nagyon feldobott a gondolat. Többször jártam már Lengyelországban, három éve utoljára. Azóta egyre rosszabb híreket hallottam az ellátásról, sztrájkokról, s három éve még semmit sem lehetett hallani erről a „porból teremtődött" szakszervezetről, a Szolidaritásról. Egy ideje pedig mindennap. A fejemben vannak még azok a képek, amelyeket Gdanskban láttam. A második világháború utáni újjáépítés kinagyított képei voltak ezek. Amikor fiatalok, öregek, nők, gyermekek; mindenki ott dolgozott a romok között, és felépült újra az óváros, akárcsak Varsóban. Őszintén tisztelem a lengyel népet ezekért az eredményekért. Így a híreket hallgatva nem értettem, hogyan jutottak idáig?

Rostocktól 20 km-re, Poppendorfban vegyi kombinát épül, francia—lengyel kooperációban. Kb. 2000 lengyel dolgozik az építkezésen. Nagyrészt sofőrök, segédmunkások, kevesebb mérnök és technikus. Bogdanék is itt dolgoznak, július óta nyolc hónapon keresztül. Bogdant és társait hatalmas bajuszukról messziről felismerni, hogy lengyelek, sofőrként dolgoznak itt; Bogdan felesége és Vojtek élettársa pedig az adminisztráción. Krakkóiak. Kis pia után megoldódik a nyelvük. Bogdan rendkívül izgága, rögtön kiabál, mutogat, rázza a fejét. Wieszek pont az ellentéte: nyugis, csendes srác. Előadja életfilozófiáját tört németséggel:

— Tanzen, trinken, schlafen. Morgen Arbeit. Muss!

És kezdődik minden elölről Mindennap kb. 1-ig disco, utána haza. Másnap 5-kor kelés, irány busszal Rostockból Poppendorfba. Hogy bírják? Rejtély.

Wieszek már sok helyen dolgozott: Csehszlovákiában, Lvovban, az NDK-ban, Líbiában. Régi vendégmunkás, pedig csak kb. 30 éves lehet. Egy évig az NDK-ban, aztán egy-két hónap otthon, utána kezdődik a körforgás: NSZK, Budapest, Prága, Berlin, Krakkó. Persze közben megy az üzlet is. Rostockban Bogdan foglalkozik az üzlettel, ő a „megbízott". Wieszekről kiderült, hogy 22-szer volt már Pesten, 30-szor Prágában, Pesten IBUSZ-lakást bérel, el is magyarázza hol: a Rákóczi úton, nem messze a Keletitől.

— *Meddig bírod még ezt az életformát? Mit csinálsz majd ötvenévesen?*

Kezével egyértelműen mutatja, nyaka felé irányuló mozdulattal, mi lesz húsz év múlva. Megtudják az óhajomat: minden oké, szombaton busz szállít haza munkásokat hétvégére, mehetek én is, ahogy Bogdán megfogalmazta: „Ha Jens azt mondja, hogy jó vagy, a busz oké. Ha azt mondja nem, akkor egy szar vagy."

Szép az út — a Mecklenburgi-Svájcon át Szczeczinig erdők, dombok, régi városok, városkapuk, falak, malmok, tavak. Hatra már a határ előtt vagyunk. A lengyelek persze biztosítottak; ne örüljek előre, ez egy kicsit eltart. Sorompó felhúzva, a német vámosok is a lengyel részen vannak. Egy busz tele német határőrökkel, éppen most ér vissza saját területre, hisz már nincs oly nagy forgalom, rajtunk kívül csak egy személygépkocsi álldogál még. Utasítás: mindenki szálljon ki, mindent hozzon magával az épületbe. Alapos munka lesz, gondolom. Bent kissé bizarr a helyzet, a falon egy kép: lengyel katona a világháború után éppen a lengyel határt jelképező oszlopot veri be — most a lengyel határőrségen kb. két lengyel katonát látok, tíz német rámolja ki a lengyeleket. Minden csomagot ki kell pakolni, szúrópróba szerint a zsebeket is, két ember elmegy levetkőzni. Érthető, a határ lezárása előtt szinte kifosztották a német boltokat a határ mentén. A határőr szigorúsága láttán az előttem álló lengyel kér tőlem egy tollat; 100 dollár is felkerül a vámáru-nyilatkozatra a zloty mellé. Ketten lebuknak, vámot kell fizetniük, de utazhatnak tovább.

Kilenc órára végül megérkezünk Szczeczinbe: taxi — Alej Piastów—AIESEC szálloda. A taxis búcsúzóul megkérdezi, hogyan kell magyarul elbúcsúzni. „Viszontlátásra!" — mondja ő, „Do Widzenia" — így én. 800 zlotyból két éjszakára futja; 170 zloty egy napra az itteni árak mellett potom összeg. Az Ifjúsági Hotelben zajlik az élet, akárcsak kint a városban. Bárok, mulatók, éjjel négyig-ötig nyitva. — Jens, hülyeséget mondtál, még hogy itt nincs semmi élet? Warnemündében este 10-kor alig van három-négy bár még nyitva. Az egyik mulató előtt kisebb sor áll: 500 zloty a belépő. Erre már nem futja; de felesleges is, hisz az utcáról önkéntes nézőtársaimmal együtt páholyból végignézhetem a bájos hölgy sztriptiz-fátyoltáncát. Utána vendégművészek Budapestről: 55 körüli, ősz, kikopott, kicsit hájas úr, s 50 körüli lilahajú „művésznő". Magyarnótákat énekelnek, a legrosszabb fajtából; öt perc után nem bírom tovább. Ők sem öregbítik a magyar kultúra hírét külföldön. A többi bár is tele van, szombaton este tíz után nehéz helyet találni. Inkább sétálok. Mikor már az óvárosból, a városközpontból kiértem, enyhén szólva furcsa látvány került a szemem elé. Hátul a sötétben hatalmas daruk, fal, a dokk lenne? A gyárkapu meggyőzött erről; rajta feliratok, örökmécses, emlékmű, kereszt. A portán világos van, ketten ülnek odabenn. Az egyikük kilép az ajtón, cigi van a szájában, rágyújt az emlékmű tüzén, visszamegy. Közelebb merészkedem. A gyárkapu melletti falon Szolidaritás-faliújság, -plakát; írogatok. A plakátot szép csendesen letépem. Biztos kevés van a városban, jó lesz emléknek. Ekkor kilépnek a portáról mindketten. Bizalmatlanul méregetnek. (Na, Iván, most kapsz majd a testedre — gondolom.) A taxisnál már jól bevált módszerrel kezdem oroszul: magyar diák vagyok, erre jártam stb. Megenyhülnek: „Nem tudsz aludni, vagy micsoda?" Egyikük visszamegy, a másik marad — ötven év körüli, egyszerű ember, munkás, kötényben. Jól tud oroszul.

— *Mik ezek a feliratok, mit jelentenek?*

— A tegnapi (július 30-i) asszonymenetről való, ezek voltak a fő jelszavaink: „Fejezzék be a nép kiéheztetését!" „Nincs jogunk, nincs ennivalónk!"

Az asszonyok a hajóépítőgyár kapujától a pártház elé vonultak, tiltakozásként az elégtelen táplálkozás miatt. Előre bejelentett, legális tüntetés volt. Beszélgető partnerem visszamegy, röplapot hoz a menet követeléseiről. Utána ömlik belőle a panasz. Minden jegyre van: három kiló hús, egy kiló cukor havonta (augusztus 1-ig volt ez). A cukor ára hivatalosan 10 zloty, de feketén 100. A vodka 200 zloty, de nem lehet kapni, feketén 800. Gyufa, szandál, tej nincs a boltokban elég. „Nálatok van cukor?" — kérdi komoly arccal. — Honnan van ez az emlékmű? — kérdem. — Idén emelték „külföldi segítséggel", saját nyomdánk is van. Az emlékműre ez van írva: „Az 1970-ben, a Szolidaritás nevében, a népért elesettek tiszteletére." Mutat egy másik emlékműtervet a faliújságon. Ez lesz az új, jövőre elkészül; egy Kryskiewicz nevű szobrász tervezte: 20 méter magas lesz. „Honnan lesz rá pénz?" — Kapunk az USA-ból. De sok ajándékot kaptunk már külföldről, magyar munkásoktól is. Te nem tudsz valamit felajánlani a szervezetnek?

A tollamat próbáltam jobb híján, de nem tetszett neki. — *Bemehetnék valamikor a dokkba? Kíváncsi lennék, milyen munka folyik odabenn?* — Most vasárnap nem lehet, hisz csak négyen vannak az egész gyár területén, vissza kell jönni hétfőn. De addig közben volt még egy nap.

(Folyt.: A vasember.)

Rózsa Iván

Az első tesi óra

Csengetés. Sietős ajtócsapódás az öltöző felől. Ez az első tesi óra — nem lenne illő rögtön az elsőről elkésni.

Végignézek a tornasoron: közömbös, elvétve várakozó arcok. Magamban gyors számvetést tartok: az öltözőben elkapott beszédfoszlányokat próbálom összekapcsolni egy-egy emberrel:

— *Tulajdonképpen mindegy, hogy mit csinálunk. Az uszodához nem volt kedvem, így kizárásos alapon maradtam a teremnél. Majd csak kibírom valahogy!*

— *Imádok kosarazni. Már középiskolás koromtól egyesületben játszom.*

— *Alapjában véve én mindenféle labdajátékhoz antitalentum vagyok, de az egésznapos fárasztó ülés után olyan jólesik egy kicsit mozogni. Szerintem ennyi kell.*

Nem sikerül: ez a megfeleltetés ugyanis nem egy-egy értelmű. Tehát így indulunk.

Közben névsorolvasás. Teljes a létszám: most még nincs hiányzó. Sípszóra kezdődik az óra: futás, gimnasztika. Az arcok egyelőre semmit sem árulnak el.

Révedező tekintetek: egyesek még mindig mintha a tegnapi előadás hatása alatt állnának! Rávezető gyakorlatok. Mintha engedne a hangulat. Párok, csoportok alakulnak. Bíráló szemmel nézik a bedobott és kihagyott kosarakat, és természetesen egymást is, mintegy felmérve körülbelül: ki mire képes.

Felállnak a csapatok. Rövid taktikai megbeszélés — és kezdődik a játék. Már az első percekben nyilvánvalóvá válik az egyik csoport döntő fölénye. A másik csapatot azonban ez szemmel láthatóan nem zavarja. Jókedvűen passzolgatják a labdát, s ha túl rövidre sikerül egy-egy dobás — a szabályoktól eltérően — megtoldják egy-két lépéssel.

Kissé pontatlanok ugyan ezek az átadások, s elvétve lépéshiba is előfordul — de ki törődik most ezzel!

A játék izgalma lassanként hatalmába keríti a pályán levőket — s bár egyelőre visszafogottan —, a közönség is hallatja hangját.

Közben a pályán cserélődnek az emberek: az újak összemosolyognak a lejövőkkel, akik kipirultan ülnek a „kispadon".

Tulajdonképpen jó ez az óra, csak kissé tömény: sok ez a kétórás futkározás.

A kosár is klassz játék, de nem az egyedüli üdvözítő. És hogy minden órán...

Meditálásomból a csengő riaszt fel: vége az órának. Az öltözőben és zuhanyozókban a megszokott óra utáni csendélet. Vagy mégsem? — mintha valamivel felszabadultabb lenne a hangulat. Lassan szétszéledünk: ki a menzára, ki szemináriumra siet. S talán észre sem veszi, hogy továbbviszi magával az öltözői hangulatot.

Sz. K.

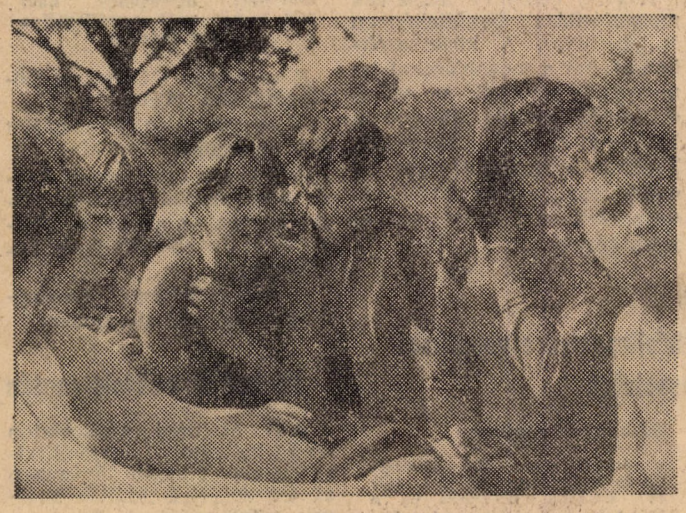

Kőhegyi pillanatkép

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT
Szerkesztőség: 1093. Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó: TILL IMRE igazgató
81—4602. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató

JAVASLAT

A felsőoktatási ösztöndíjrendszer továbbfejlesztésére

(Vitaanyag az intézményi ifjúsági parlamentek részére)

Az 1982. évi február hó 1-től évi 150 millió Ft-tal emelkedik a felsőoktatási intézmények nappali tagozatos hallgatói részére folyósított állami támogatások összege. Ez az összeg:

— a magyar hallgatók hazai ösztöndíjrendszerének korszerűsítésére,

— a külföldön tanuló ösztöndíjas magyar hallgatók anyagi támogatásának növelésére, valamint

— a Magyarországon tanuló ösztöndíjas külföldi hallgatók ösztöndíjának emelésére szolgál.

Ez a döntés lehetővé teszi az ösztöndíjrendszer továbbfejlesztését, az állami támogatások lényeges emelését.

A döntésről a hallgatók a KISZ X. kongresszusán történt bejelentés alapján már értesültek. Azt is bejelentettük, hogy

az ösztöndíjrendszer továbbfejlesztésére a hallgatók véleményének meghallgatásával, reális javaslataik figyelembevételével kerül sor. Ennek megvalósítását kívánjuk elősegíteni a most előterjesztett vitaanyaggal.

I.

A felsőoktatási intézmények hallgatóira vonatkozó ösztöndíjrendszer alapelveit 1967-ben határozták meg. A ma is érvényes ösztöndíjrendszer ennek alapján került bevezetésre 1969-től. A hallgatók ma alapvetően két jogcímen kapnak pénzbeli juttatást: tanulmányi eredményeik szerint ún. tanulmányi ösztöndíjat, és családjuk anyagi helyzete szerint szociális támogatást. Szociális helyzetüknek megfelelően eltérőek azok a térítési díjak is, amelyeket a természetbeni juttatásokért (kollégium, étkezés) fizetnek. A hallgatók egy része albérleti segélyben is részesül, egyéb szűkebb körű, meghatározott célú pénzbeni támogatások is léteznek. A tanulmányi és társadalmi munkában egyaránt kiemelkedő hallgatók népköztársasági tanulmányi ösztöndíjat kapnak egyéni elbírálás és miniszteri döntés alapján.

Ennek a rendszernek az elmúlt évek során csupán részletei módosultak, részben általános ár- és szociálpolitikai intézkedésekkel párhuzamosan (60 Ft-os ösztöndíjkiegészítés, illetve 180 Ft-os jövedelemkiegészítő pótlék), részben a lakosság tényleges jövedelemviszonyainak változásaihoz való alkalmazkodás céljából (pl. a jövedelemkategória-határok módosításai). Az alapvető ösztöndíjakra fordítható összeg viszont nem változott. Ez a támogatás reálértékének, s ezen keresztül az ösztöndíjak ösztönző jellegének csökkenéséhez vezetett.

Az ösztöndíjra fordítható összeg előzőek szerint elhatározott

összegszerű emelésével egyidejűleg indokolt az ösztöndíjrendszer egészének az elosztási elveknek áttekintése, módosítása is. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a jelenlegi ár- és bérviszonyok egészét tekintetbe véve csak a rendszer többé-kevésbé messzeható korrekcióját tartjuk lehetségesnek, nem pedig gyökeres átalakítását.

Annak ellenére, hogy a jelenlegi rendszer leglényegesebb alapelvei — a tanulmányi teljesítmény és a szociális helyzet együttes tekintetbe vétele a juttatások megállapításánál — ma is érvényesek, egyre élesebben jelentkeznek feszültségek, hiányosságok, amelyeket maguk a hallgatók is észrevételeznek.

Elsősorban az alábbi feszültségekre kell utalni:

— a kiemelkedő tanulmányi eredmények ösztönzése nem kielégítő, a javuló tanulmányi munkát jelentéktelen összegnövekedés honorálja;

— a szociális helyzetet merev, ma már időnként irreális jövedelemkategóriák tükrözik, a jelentkező új problémákkal — a családos hallgatók arányának növekedése, a diákotthoni elhelyezés arányainak a nem helybenlakók számához viszonyított romlása — a juttatási rendszer nem számol eléggé;

— az intézmények mozgási tere az ösztöndíjak megállapításában egyre korlátozottabb.

Az elmondottak értelmében az ösztöndíjrendszer módosítása során az alábbi alapelveket indokolt figyelembe venni:

1. A kiemelkedő, illetve egyenletesen jó eredményeket az eddiginél erőteljesebben kell honorálni, a tartósan gyenge eredményt elérő hallgatók esetében elő kell írni a pénzbeli támogatások minimálisra csökkentését, vagy megszüntetését. Ezzel is

támogatni kell azt a törekvést, hogy a teljesítményelv, a minőség javítása, a középszerűség elleni küzdelem az egész felsőoktatási munkában középpontba kerüljön,

s lehetőség nyíljék arra is, hogy az érdemjegyekben nem tükröződő értelmiségi vonásokat — a tudományos diákkörökben végzett munka, az új iránti fogékonyság, az oktatási és nevelési cél érdekében kifejtett közösségi tevékenység — a juttatási rendszerben is elismerjük.

2. A szociális támogatás terén erőteljesebben kell figyelembe venni a hallgatóság jelenlegi helyzetéből adódó problémákat,

a kategóriákat úgy kell módosítani, illetve meghatározni, hogy azok jobban tükrözzék a valós szociális és jövedelmi viszonyokat.

A kollégiumi elhelyezés nehézségei miatt erőteljesen ki kell terjeszteni a diákotthonba önhibájukon kívül be nem jutott hallgatók támogatását, nagyobb figyelmet kell fordítani a családos hallgatókra.

3. Alapvető szempont a tanulmányi eredmény, a közösség érdekében végzett munka és a szociális helyzet együttes figyelembevétele, tehát a hallgatók komplex értékelése, emellett a differenciálás lehetőségének erőteljes fokozása.

4. Az ösztöndíjkeretek elosztásánál és a szabályozó rendszer egészének meghatározásánál

olyan módszereket kell érvényre juttatni, amelyek lehetővé teszik az intézmények önállóságának jelentős növelését, a KISZ érdekvédelmi szerepének egyértelműbb érvényesítését

és — az alapelvek keretein belül — az egyes intézmények hallgatói összetételének, tanulmányi helyzetének megfelelő helyi ösztöndíjpolitika kialakítását.

A fenti célok és alapelvek megvalósítása többféleképpen is lehetséges. A következőkben azokat a megoldásokat ismertetjük, amelyek az eddigi előkészítő munka alapján a legcélszerűbbnek látszanak. Ezekben a javaslatokban az előzőekben vázolt alapelvek természetesen eltérő súllyal jelentkeznek.

II.

Az ösztöndíjrendszer továbbfejlesztésére vonatkozó konkrét javaslatok

I. változat:

Lehetséges, hogy a vázolt elvek a jelenlegi ösztöndíjrendszer keretei között érvényesüljenek.

Ebben az esetben

a rendelkezésre álló többletkeret elsősorban az ún. „tól-ig" határok emelését és a jövedelemkategóriák módosítását szolgálná.

Konkrétan kb. a következő módosítások lehetségesek:

a) Tanulmányi ösztöndíj

Vizsgaeredmény	Jelenlegi	Javasolt
	havi összeg	
4,51 – 5,00	300-600	400-1000
4,00 – 4,50	200-400	300- 700
3,51 – 3,99	150-300	250- 450
3,00 – 3,50	100-200	200- 300

Tanulmányi ösztöndíjban az 1980/81. tanévben 27 169 hallgató részesült, az ösztöndíj átlagos havi összege 292 Ft volt. A javaslat alapján az ösztöndíjak átlaga kb. 442 Ft lenne, a hallgatónkénti átlagos többlet tehát 150 Ft.

b) Pénzbeli szociális támogatás

jövedelemkategória x)	jelenlegi támogatás havi összege	jövedelemkategória	javasolt támogatás havi összege
I. – 900	400 – 600	-1.100	600-800
II. 901 -1.250	300 – 500	1.101 -1.500	400-600
III. 1.251 -1.600	150 – 350	1.501 -2.000	250-450
IV. 1.601 -2.200	100 – 200	2.001 -2.700	200-300
V. 2.201 -3.200	–	2.701 -3.700	–
VI. 3.201-től	–	3.700-tól	–

x/ A kategóriába sorolás alapja az egy főre jutó családi jövedelem

Pénzbeli szociális támogatásban az 1980/81. tanévben 28 805 hallgató részesült, a támogatás átlagos havi összege 299 Ft volt. A javaslat alapján mintegy 36 000 hallgató részesülhetne pénzbeli szociális támogatásban. Ebből 25 000 hallgató támogatásának emelését az tenné lehetővé, hogy az eddiginél alacsonyabb jövedelemkategóriába kerül (ezek közül kb. 8000 fő eddig nem is részesülhetett e támogatásban).

A megállapítható pénzbeli támogatás összegének emelése pedig minden I—IV. jövedelemkategóriába tartozó hallgatót érint. E módosítások együttes eredményeként a pénzbeli szociális támogatás egy főre jutó havi összege 395 Ft lenne, ez a jelenleginél havi 94 Ft-tal több.

c) népköztársasági tanulmányi ösztöndíj

A legkiválóbb hallgatók kiemelt összegű anyagi elismerésére szolgáló ösztöndíj havi összege jelenleg 1200 Ft, ennek 1800 Ft-ra történő emelése volna lehetséges, amelyhez — jogosultság esetén — szociális támogatás is járul.

Ez a változat egyértelműen mutatja, hogy a juttatásokat milyen jogcímen kapják a hallgatók, továbbá, hogy a tanulmányi eredmény, vagy a szociális helyzet módosulása milyen anyagi kihatást eredményez.

Ez a módszer azonban kevésbé teszi lehetővé a hallgatók komplex megítélését, ez korlátozza a helyi ösztöndíjpolitikai, valamint az egyéni differenciálás lehetőségeit is.

II. változat:

Ebben a variációban a hallgatók csak egyféle jogcímen (általános ösztöndíj) részesülnének pénzbeli támogatásban. Az ösztöndíj összege azonban széles „tól-ig" határok között egyaránt függvénye lenne a tanulmányi eredménynek és a szociális helyzetnek is.

AZ ÁLTALÁNOS ÖSZTÖNDÍJ ÖSSZEGE KB. AZ ALÁBBIAK SZERINT ALAKULNA:

Vizsgaeredmény	Az általános ösztöndíj havi összege az alábbi jövedelemkategóriában				
	I.	II.	III.	IV.	V.-VI.
4,51-5,00	900-1800	800-1600	700-1400	600-1200	400-1000
4,00-4,50	800-1500	700-1300	600-1100	500- 900	300- 700
3,51-3,99	750-1250	650-1050	550- 850	450- 650	250- 450
3,00-3,50	700-1100	600- 900	500- 700	400- 500	200- 300
2,00-2,99	500- 800	400- 600	300- 400	200- 300	–

Ezek az összegek tehát az I. variáció szerint javasolt tanulmányi ösztöndíj és szociális támogatás együttes összegének felelnek meg (3,00—5,00 vizsgaeredmény esetén), míg a 2,00—2,99 vizsgaeredmény alapján járó ösztöndíj gyakorlatilag szociális támogatás lenne. (Ez volna egyébként az I. évfolyam I. félévében megállapítható támogatás is.)

Ebben a variációban — az előzőekkel arányban —

a népköztársasági tanulmányi ösztöndíj összegének havi 2400 Ft-ban való megállapítása lenne indokolt.

E megoldás előnyeit a következőkben látjuk:

— nagyobb differenciálást tesz lehetővé;

— fokozott lehetőséget biztosít helyi ösztöndíjpolitika kialakítására és abban a hallgatók aktív részvételének növelésére,

— egyszerűsítést eredményez az adminisztrációban.

Ez a változat összegszerűségeiben kevéssé különbözik az I. variációtól, azáltal azonban, hogy

az eddigi két jogcímű juttatást összevonja, az intézményeknek a jelenleginél nagyobb mozgási szabadságot ad a keretek, illetve a juttatások megállapításánál.

Az egységes ösztöndíj megköveteli a hallgatók komplex értékelését, a tanulmányi eredmény, a közösség érdekében végzett munka, a szociális helyzet együttes figyelembevételét, a családos, a gyermekes hallgatók fokozottabb támogatását; a megállapítható ösztöndíjak „tól-ig" határai nagyobb differenciálást tesznek lehetővé.

Mindez az eddigieknél átgondoltabb, demokratikusabb helyi ösztöndíjpolitika kialakítását teszi lehetővé, amelyben nő az állami vezetők és a KISZ hatásköre, egyúttal felelőssége is.

Bármelyik variáció esetén javasolt egyéb korrekciók

a) A szakmai gyakorlaton levő hallgatók ösztöndíjkiegészítése nincsen arányban az élelmezési és szállásköltségek növekedésével. Ezért az ösztöndíjkiegészítés átlag 50%-os emelését tartjuk szükségesnek.

b) Rendkívüli segélyekre jelenleg hallgatónként évi 230 Ft áll rendelkezésre, ennek 300 Ft-ra történő emelését tervezzük.

Ezt a reáltérték csökkenése és az indokolja, hogy ebből a keretből is történhet a házaspár hallgatók fokozott támogatása.

c) Albérleti segélyben jelenleg az I—III. jövedelemkategóriába tartozó hallgatók részesülhetnek, ha diákotthoni elhelyezésükre férőhely hiányában nincsen lehetőség, a segély összege havi 200—500 Ft.

Mindenképpen szükséges, hogy e célra külön keret álljon rendelkezésre és a segély összege 300—800 Ft-ra emelkedjék, Emellett indokoltnak látszik e támogatásnak a IV. kategóriába tartozó, igényjogosult hallgatókra való kiterjesztése is.

d) A rendszeres pénzbeli támogatások folyósításának időtartama jelenleg a tanévkezdés, illetve befejezés napjától függ. Ez a korlátozás indokolatlan, szükségesnek tartjuk, hogy a támogatásokat egységesen 10 hónapon keresztül folyósítsuk.

A tanulmányi ösztöndíjra és pénzbeli szociális támogatásra szolgáló keretek elosztásának módszere

A támogatásra felhasználható összegeket jelenleg az intézmények állapítják meg az adott intézmény hallgatóinak tanulmányi eredményei, illetve szociális összetétel szerinti megoszlása alapján, központilag meghatározott átlagösszegek alapján.

Ez a módszer aránytalanságokat eredményez, az egyes intézmények hallgatói eltérő mértékben részesülnek állami támogatásban. Minthogy viszont minden képzés elsősorban a népgazdasági szakemberszükséglet kielégítését szolgálja, ez indokolatlan. Ezért

olyan keretelosztási módszer alkalmazása látszik célszerűnek, amely — egy főre jutó átlagösszegben — a különböző intézmények számára azonos mértékű támogatást tesz lehetővé. E Ft-kereten belül a támogatás konkrét feltételeit a helyi ösztöndíjpolitikának kell meghatároznia.

Ilyen módszer mindkét variációban érvényesíthető. Előnye lenne e megoldásnak még, hogy ily módon a rendelkezésre álló pénzügyi keret maradéktalanul felhasználható, mert az nem függ sem a tanulmányi eredmények, sem a szociális összetétel módosulásától, hanem kizárólag a hallgatólétszámtól. (E módszer alapján az egy hallgatóra átlagosan felhasználható havi összeg kb. 500—550 Ft lenne.)

III.

Az ösztöndíjrendszer korszerűsítésének előkészítése során egyéb kérdések is felmerültek, amelyeket azonban jelenleg — különböző megfontolásokból — nem tartunk megvalósíthatónak, illetve megvalósításuk további vizsgálódásokat igényel.

1. PÓTLÉK BEÉPÍTÉSE A TÁMOGATÁSI RENDSZERBE

Jelenleg a hallgatók — hallgatói jogállásuk alapján és annak ideje alatt, sőt a végző hallgatók még azon túl is két hónapig, illetve munkábalépésük napjáig — 12 hónapon keresztül havi 180 Ft jövedelemkiegészítő pótlékban is részesülnek. Azok a hallgatók pedig, akik valamilyen pénzbeli támogatást kapnak (tanulmányi ösztöndíj, vagy szociális támogatás, illetve mindkettő), 10 hónapon át havi 60 Ft ösztöndíjkiegészítésre is jogosultak.

A támogatási rendszer egyszerűbbé tétele érdekében felmerült, hogy e pótlékok összegét — mint keretet — építsük be a támogatási rendszerbe (emeljük fel a szociális támogatásra, illetve — a II. variáció esetén — az általános ösztöndíjakra fordítható kereteket).

A javaslat ésszerűnek látszik, mert e pótlékok juttatásának eltérő feltételei a járandóságok megállapítását bonyolulttá teszik. Ugyanakkor a megvalósításnak vannak technikai akadályai, s bizonyos elosztási aránytalanságokat is eredményezne.

2. A TÉRÍTÉSI DÍJAK EGYSÉGESÍTÉSE

Jelenleg a diákotthoni ellátásért, illetve a menzai étkezésért fizetendő térítési díj a jövedelemkategóriától függően differenciáltan van megállapítva.

Ez nem fejezi ki az állami támogatás valóságos mértékét, s így azt a hallgatók sem érzékelik megfelelően.

Felmerült emiatt olyan egységes térítési díjrendszer alkalmazása, amely a természetbeni szolgáltatások tényleges, vagy ahhoz közelálló értékét mutatja. Ez természetesen a szociális támogatás ezzel azonos összegű emelése útján valósulna meg, vagyis a hallgatók ún. nettó támogatása változatlan maradna.

A felmerült — s kétségtelenül valós — probléma megszüntetése szempontjából a javaslat indokolt, megvalósítását mégsem tartjuk jelenleg célszerűnek. Ugyanis a szolgáltatások reális árának tényleges kifizetése könnyen a rendelkezésre álló keretek túllépésére vezethet, ha viszont csupán névleges, de kézhez nem kapott összeggel emelkedik a hallgatók pénzbeli támogatása és ezzel egyidejűleg a fizetendő térítési díj is, akkor a jelenlegi helyzet ténylegesen nem változik.

Mindezek alapján — véleményünk szerint — ezt a problémát egyelőre nem az ösztöndíjrendszer konstrukciójának módosításával, hanem külön tájékoztatással, a tényleges ráfordítások tudatosításával kell megoldani, emellett a kérdést továbbra is vizsgálni kell.

E kérdéskörön belül foglalkoztunk azzal az igénnyel is, hogy a diákotthoni térítési díjakat — a szolgáltatás minőségétől függően — differenciáltan állapítsuk meg.

Az igényfelvetés indokolt, megvalósítása azonban több szempontból is problematikus: a javaslatnak csak akkor volna értelme, ha a hallgatók választhatnának, hogy melyik kollégiumban kívánnak lakni.

Mindezek alapján a kérdés további vizsgálata szükséges.

3. JÖVEDELEMIGAZOLÁSI RENDSZER

Jelenleg a hallgatók pénzbeli szociális támogatásának, illetve a fizetendő térítési díjaknak az alapja az egy főre jutó családi jövedelem alapján megállapított jövedelemkategória. Ezzel kapcsolatban a gyakorlati tapasztalatok alapján és a viták során is kettős probléma jelentkezett:

a) A nominálbérek állandó jellegű emelkedése miatt a jelenlegi jövedelemkategóriák elavultak, emiatt indokolt a módosításuk, ezt mindegyik variációban figyelembe is vettük.

b) A jelenlegi jövedelemigazolási rendszer sok esetben, elsősorban a nem bérből és fizetésből származó jövedelmek esetében nem tükrözi a valós jövedelemszínvonalat, s ez a hallgatók támogatása szempontjából feszültségeket okoz.

Minthogy a rendszer az ún. gyermekintézmények, sőt egyes egészségügyi intézmények vonatkozásában is országosan egységes, a probléma külön a felsőoktatás területére nem oldható meg. Ezen tehát az ösztöndíjrendszer keretében csak úgy lehet segíteni,

(Folytatás a 9. oldalon.)

Emlékeztető

Az MKKE intézkedési terve az ifjúsági törvény egyetemi végrehajtására az 1979—80-as időszakban

I. AZ OKTATÁS KORSZERŰSÍTÉSE, AZ OKTATÓ-NEVELŐ MUNKA FEJLESZTÉSE

1. A felsőoktatás országos fejlesztési koncepciójának kidolgozása során az egyetem vezetői szorgalmazzák, hogy a szakember-szükséglet és az egyetemi képzési struktúra összehangolása a kiemelt feladatok egyike legyen. (Felelős: oktatási rektorhelyettes, határidő: 1979.)

2. Az egyetemi képzésünkben fokozottabban kell törekedni az elméleti és gyakorlati ismeretek összhangjának, a gyakorlati szükségletek kielégítésének biztosítására. A szakmai gyakorlatok rendszerét fejleszteni, hatékonyságukat fokozni, színvonalukat emelni és egységesíteni kell. Az erre irányuló OM-kezdeményezést az egyetem konkrét javaslattal támogassa. (Felelős: oktatási rektorhelyettes, határidő: 1979.)

3. Az oktatás és a tanulás fegyelmének javítása érdekében az aláírások és az érdemjegyek feltételeit pontosan meg kell határozni. El kell végezni az államvizsga-rendszer teljes felülvizsgálatát és ennek alapján továbbfejlesztését.

A tanszékek közöljék minden tantárgy tananyagát és a félévek követelményeit a beiratkozott hallgatókkal. Következetesebben járjanak el a tanulmányi kötelezettségüket nem teljesítőkkel szemben.

Az állami vezetés fokozottabban ellenőrizze a követelményrendszer maradéktalan érvényesülését, az oktatás fegyelmét, az oktatásfejlesztési munkálatok végrehajtását.

A KISZ-alapszervezetek az értekező taggyűléseken a csoportokat oktató szeminárium-, illetve gyakorlatvezető tanárok részvételével értékeljék az oktató munkát és a csoport tanulmányi munkáját. (Felelősök: rektor és dékánok, határidő: folyamatos, ill. 1980.)

4. Folytatni kell tananyagaink és a kötelező irodalom átfedésének megszüntetését, törekedve a tananyagok egymásra épülésének konzisztens megvalósítására.

Folytassák tanszékeink egy-egy szemináriumi kurzus és tantárgy teljes tematikájának és oktatásának átvizsgálását, szükség szerinti korrigálását, a diákok képviselőinek bevonásával. (Felelősök: dékánok, határidő: 1980.)

5. Az alternatív tárgycsoportok rendszerének további fejlesztéséért folyamatosan értékelni kell a blokk-tárgyak belső szerkezetét, és egymásra épülését. Színvonalukat egységesíteni kell. A blokkokban — jellegüktől függően — törekedni kell a gyakorlati képzés fokozására.

Meg kell vizsgálni a blokkokon kívüli alternatív és a fakultatív tárgyak, a proszemináriumok rendszerének működését és a fejlesztés lehetőségét. (Felelős: oktatási rektorhelyettes, határidő: 1980.)

6. Az egyenletes tanulmányi terhelés érdekében törekedni kell az évfolyamok közti terhelés észszerű megoszlására és gátat kell szabni az óraszám és a vizsgák száma további növelésének. Az oktatási módszerek javítása érdekében meg kell teremteni az oktatástechnikai eszközök használatának lehetőségét és rendjét. (Felelős: oktatási rektorhelyettes, határidő: 1980.)

7. A nevelési bizottság a reális pedagógiai lehetőségek figyelembevételével dolgozza ki az egyetemi nevelőmunka koncepcióját, beépítve a szakképzés és az egyetemi élet egész rendszerébe. (Felelős: oktatási rektorhelyettes, határidő: 1979.)

8. A kollégiumi bizottság terjesszen elő átfogó elemzést a kollégiumi nevelés reális helyzetéről, a lehetőségekről, s tegyen javaslatot az előrelépésre. A KISZ-bizottság vizsgálja meg a kollégiumi mozgalmi élet fejlesztését és hozza meg határozatát a KISZ KB állásfoglalásának megfelelően. (Felelősök: rektorhelyettes, KISZ, határidő: folyamatos.)

9. Az állami vezetés a kiváló tanulmányi, kulturális és sportteljesítményt produkáló hallgatókat részesítse jutalomban. (Felelős: rektor, határidő: folyamatos.)

II. AZ EGYETEMI DEMOKRATIZMUS FEJLESZTÉSE

1. Törekedni kell a fiatalokat érintő fontos döntésekkel kapcsolatos alternatívák minél szélesebb körű és minél korábbi nyilvános megismertetésére, a demokratikus részvétel érdemi fejlesztése érdekében.

A képviseleti munkában részt vevők számára továbbra is lehetővé kell tenni a döntések előtti időbeni tájékozódást, felkészülést és tájékoztatást, egyértelműbben meghatározva a demokratikus centralizmus konkrét érvényesülési körét. (Felelős: rektor, határidő: folyamatos.)

2. A TKR munkájának fejlesztésére kell törekedni — elsősorban a szaktanszékeken. Legyenek a szaktanszékek a hallgatókkal való kapcsolat fő bázisai.

A szaktanszékek minden tanévben értékeljék a szakos csoportok munkáját, közösségi fejlődését. Ez az értékelés legyen a színhelye a hallgatók gondjai feltárásának és az oktatókról készített vélemények megbeszélésének.

A tanszéki értekezleten vegyenek részt a csoportok, KISZ-alapszervezetek képviselői is. (Felelősök: dékánok, tanszékvezetők, határidő: folyamatos.)

3. A hallgatók jogainak és kötelességeinek, az egyetemi szabályzatok jobb megismertetése érdekében:

— minden I. félévre beiratkozó hallgató kapja kézbe a tanulmányi és vizsgaszabályzatot;

— a tanszékek biztosítsák, hogy a félév elején a hallgatók részletesen megismerhessék tanulmányi kötelezettségeiket;

— tegyük lehetővé, hogy az egyetem szervezeti rendje, a legfontosabb közhasznú tudnivalók, a KISZ-szervezet jogosítványai, a hallgatók jogai és kötelességei mindenki számára megismerhetők legyenek. (Felelősök: oktatási rektorhelyettes, dékánok, KISZ, határidő: 1979., ill. folyamatos.)

4. A kollégiumi önkormányzat kibontakoztatására az állami vezetés és a KISZ tegyen határozott intézkedéseket, különösen a kollégiumok anyagi eszközeinek elosztását szabályozó döntések, valamint az anyagi eszközök célszerű használatáért vállalt felelősség és a kollégiumi fegyelem vonatkozásában. A kollégiumok anyagi fejlesztését szolgáló eszközöket lehetőség szerint különítse el a gazdasági igazgatóság és tegye lehetővé a költségvetési év elején a rendelkezésre álló eszközök felhasználásának tervezését.

A kollégiumi diákbizottságok képviselője számára biztosítani kell a Műszaki Fejlesztési Bizottságban való részvételt. (Felelősök: rektorhelyettes, gazdasági főigazgató, KISZ, határidő: 1979.)

5. A fiatalok képviselője számára lehetővé kell tenni a költségvetési bizottságban való részvételt. (Felelős: rektor, határidő: 1979.)

III. A HALLGATÓK SZOCIÁLIS KÖRÜLMÉNYEINEK, MŰVELŐDÉSI, SPORTOLÁSI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA

1. Az állami vezetés továbbra is szorgalmazza az ösztöndíjak kereteinek növelését. (Felelős: rektor, gazdasági főigazgató, határidő: 1979.)

2. Törekedni kell a kollégiumok anyagi feltételeinek javítására. Az intézkedések tervezésébe vonják be a kollégiumi önkormányzatot. (Felelős: gazdasági főigazgató, határidő: 1979.)

3. Törekedni kell olyan órarend kialakítására, amely a rekonstrukció idején is lehetővé teszi a hallgatók és oktatók étkezésének megoldását. (Felelős: oktatási rektorhelyettes, határidő: 1979.)

4. A KISZ Érdekvédelmi Bizottsága a tanszékek segítségével kutasson fel a szakmához közelálló alkalmi munkalehetőségeket és ezeket elsősorban a kollégiumokban tegye közzé. (Felelős: KISZ, határidő: folyamatos.)

5. Továbbra is meg kell tenni mindent azért, hogy a menza kulturált diáketteremmé váljon, ahol a higiéniai feltételek és az ételadagok megfelelnek az előírásoknak. (Felelős: gazdasági igazgató, határidő: 1979.)

6. Törekedni kell arra, hogy a rekonstrukció alatt ne romoljanak jelentősen a művelődési és sportolási feltételek. (Felelős: rektorhelyettes, határidő: folyamatos.)

IV. AZ ŐSZI MEZŐGAZDASÁGI MUNKÁK RENDJÉNEK JAVÍTÁSA

1. Az állami vezetés és a KISZ-szervezet pontosan határolja el feladatait a munkák megszervezésében és lebonyolításában. (Felelősök: rektor, KISZ, határidő: 1979.)

2. Törekedni kell a munkák konkrét feltételei minél előbbi ismertetésére. Az időpontokat, a csoportok beosztását, a vezetők kijelölését és a részvétel pontos feltételeit (a szerződéseket és a kötelességekkel összefüggő szabályozást) a tavaszi szemeszter végéig nyilvánosságra kell hozni. (Felelős: rektori titkárság vezetője, határidő: 1979., ill. folyamatos.)

3. Az egyetemi ifjúságpolitikai vagy kulturális célú pénzeszközökből biztosítani kell az őszi munkák ideje alatti kulturális programok költségeinek fedezetét táborhelyenként. (Felelős: gazdasági főigazgató, határidő: 1979., ill. folyamatos.)

V. FIATAL OKTATÓK, DOLGOZÓK ÉLET- ÉS MUNKAKÖRÜLMÉNYEINEK JAVÍTÁSA

1. Az állami vezetés nagy határozottsággal vesse fel a felsőbb szerveknél a fiatalok lakás- és bölcsőde-, óvodagondjainak megoldatlanságát, kezdeményezze az ellátás megjavításának anyagi megalapozását. (Felelős: rektor, határidő: 1979.)

2. Az egyetem lehetőségeinek maximális kihasználásával támogassa a fiatalok csoportosan szervezett lakásépítési (tetőtérbeépítési) akcióit. (Felelős: rektor, határidő: 1979., ill. folyamatos.)

3. Meg kell szervezni a fiatal oktatók tudományos munkáinak jobb egyetemi publikálását (Egyetemi Szemle). (Felelős: tudományos rektorhelyettes, határidő: 1979.)

4. Továbbra is biztosítani kell a fiatal oktatók és dolgozók nyelvtanulási lehetőségeit egyetemünkön. (Felelős: személyzeti vezető, határidő: folyamatos.)

5. Meg kell vizsgálni az oktatásigazgatási dolgozók élet- és munkakörülményeit, s ennek függvényében meg kell tenni a szükséges intézkedéseket. (Felelős: személyzeti vezető, határidő: 1980.)

6. A következő ifjúsági parlamenten kiemelten foglalkozzon a beszámoló a fiatalok életkörülményeinek alakulásával és a javításukra hozott intézkedésekkel. (Felelős: rektor, határidő: 1980.)

A felsorolt feladatok napirenden tartásáról az ifjúsági bizottság éves munkatervében gondoskodjon.

Az intézkedési terv végrehajtásáért, a konkrét feladatok elvégzésének kijelöléséért az egyetem rektora felelős.

Budapest, 1978. december 6.

Berend T. Iván
rektor

Adatok az 1978., 1979. és 1980. évi pénzeszközök felhasználásáról

Megnevezés	1978. év /bázis/	1979. év.	% /2:1/	1980. év	% /4:1/
	1	2	3.	4.	5.
I.a. MM. költségvetésből felhasználás /felújítással/	1o9.76o,7	138.654,2	126,3	168.oo7,9	153,1
b./Egy nappali hallgatóra jutó kiadás /össz.kiadás : átlag létsz./	51,7	66,5	128,6	83,5	161,5
II. Az ifjúságpolitikai pénzeszközök felhasználása					
a./ Ösztöndíj és diákjóléti kiadások					
Tanulmányi ösztöndíj	2.113,1	2.o34,2	96,3	2.17o,9	1o2,7
Népköztársasági ösztöndíj	3o2,4	3o1,2	99,6	373,2	123 4
Társadalmi ösztöndíj	158,o	233,3	147,7	23o,6	145,9
Szakmai gyakorlatos ösztöndíj	455,7	421,9	92,6	189,3	41,5
Rendszeres pénzbeli szoc.tám.	2.343,7	2.175,6	92,8	2.2o8,9	94,2
Étkezés	5.296,2	5.434,o	1o2,6	6.213,8	117,3
Tanulmányút	29,8	7,9	26,5	65,9	221,1
Kulturális támogatás	1o5,o	99,o	94,3	1o2,o	97,1
Rendkívüli szoc. segély	477,7	449,8	94,2	469,o	98,1
Ösztöndíj kiegészítés	855,4	817,3	95,5	782,6	91,5
Ösztöndíj keretmaradvány*	2o4,2	18o,5	88,4	113,o	55,3
Ifjúság sport tám.	98,2	1o4,6	1o6,5	76,5	77,9
Felsőoktatási hallg.jöv.kieg.pótl.	-	1.996,4	-	4.o16.3	-
Összesen:	12.439.4	14.255,7	124.4	17 o12.o	136.8

* Az ösztöndíj keretmaradványt a 125.071/1973 XXV. sz. OM irányelvek alapján tanulmányi prémium alapra, valamint hallgatói kollektivák jutalmazására forditottuk /egyéni jutalmazásnál személyenként és félévenként a jutalom összege max. 1.000 - Ft lehet/. A kollektiv jutalmazásnál elsősorban a közösségek kulturális fejlődését szolgáló célkitüzések megvalósitását kell figyelembe venni /szinházbérlet, tárlatlátogatás, kirándulások és előadások szervezés/. Pénzbeli jutalmazás esetén meg kell határozni a felhasználás lehetőségeit és erről a jutalmazott kollektivának be kell számolnia.

b./ Letéti számláról felhasználás

Studium Generále /FEB/	47o.4	367.3	78.13	12.8	56,5	
Külföldi szakmai gyakorlat	95,o	114,4	12o.4	6.o	6.3	

RENDSZERES PÉNZBENI SZOCIÁLIS TÁMOGATÁSBAN részesülő hallgatók száma

Kategória		Pénzbeni támogatás mértéke: /Ft/ 100	150	200	250	300	350	400	450	500	550	600	össz	Ebből T.Ö. is kap:
I.	1979						-	-	1	114	3	13	131	27
	1980							1	1	13	44	43	102	21
II.	1979					3	14	109	12	4			142	22
	1980					4	10	15	47	22			98	20
III.	1979		4	20	180	17	4						225	42
	1980		11	7	27	125	40						210	35
IV.	1979	33	313	10									356	56
	1980	49	53	261									363	62
Összesen:	1979	33	317	30	180	20	18	109	13	118	3	13	854	147
	1980	49	64	268	27	129	50	16	48	35	44	43	773	138
Ebből T.Ö.-t is kap	1979	3	52	6	33	4	3	11	7	26	1	1	147	
	1980	6	8	49	-	33	6	-	13	7	6	10	138	

TANDIJAT FIZETŐ hallgatók megoszlása a fizetendő tandij nagysága szerint:

	100	150	200	250	300	350	400	450	500	600	700	750	800	1000	1300	Összesen	Tandijat nem fizet	Mindösszesen
1979	29	23	70	81	101	170	62	66	13	10	3	20	13	23	38	722	1270	1992
1980	16	15	54	84	87	157	34	55	7	13	4	26	10	20	28	610	1327	1937

Az ösztöndíjrendszer továbbfejlesztése

(Folytatás a 8. oldalról.)

hogy egyéni elbírálás alapján el lehet térni a jövedelemigazolás alapján megállapított kategóriáktól (ez jelenleg is biztosított lehetőség), másrészt fokozottan biztosítani kell az elbírálásban a nyilvánosságot, ami a problémákat enyhítheti.

4. TANDÍJAK ÉS TÉRÍTÉSI DÍJAK

A hallgatók támogatási rendszerével szorosan összefügg a diákotthoni és menzai térítési díjak, valamint a tandíjak rendszere is. A térítési díjak az utóbbi években végrehajtott áruintézkedésekre vonatkozó kormányhatározatok alapján alakultak ki, emiatt módosításukat nem tartjuk időszerűnek.

A tandíjrendszer jelenleg szimbolikus, nem fejezi ki még a leggyengébb tanulmányi eredmények és a legmagasabb szociális kategóriák esetében sem a képzésre fordított tényleges költségeket. Ennek módosítását jelenleg szintén nem tartjuk időszerűnek, bár a jövőben felvetődhet — mint ahogyan a vita során fel is vetődött — a tartósan gyenge tanulmányi eredmény tandíjemelés útján való szankcionálásának gondolata.

IV.

A javaslat vitája alapján elsősorban a következő kérdésekre kérjük és várjuk az ifjúsági parlament véleményét:

1. Elfogadhatók-e az ösztöndíjrendszer továbbfejlesztése szempontjából javasolt alapelvek, esetleg milyen egyéb — általános jellegű — elvek érvényesítése lenne helyes?

2. A vázolt két variáció közül melyiknek a megvalósítása lenne célszerű, vagy milyen más megoldás merült fel?

3. Indokoltak-e az ún. egyéb korrekciók?

4. Egyetértenek-e a keretelosztás javasolt új módszerével?

5. Elfogadható-e a III. fejezetben részletezett kérdésekkel kapcsolatos állásfoglalás? Milyen konkrét javaslat alakítható ki a jelenlegi jövedelemigazolási rendszer reálisabbá tételére?

6. Egyéb javaslatok.

Budapest, 1981. szeptember 28.

Művelődési Minisztérium

Adatok a felsőoktatási ösztöndíjrendszer korszerűsítéséhez

A tanulmányi ösztöndíjban részesülő hallgatók létszáma vizsgaeredmények szerint /1980/81. tanév I. féléve/

Intézmény-csoport	4,51-5,oo	4,oo-4,5o	3,51-3,99	3,oo-3,5o	össz.
agrár és műszaki	471	2.272	3.oo9	4.372	1o.125
egyéb	3.o66	7.197	6.125	656	17.o44
összesen:	3.537	9.469	9.134	5.o29	27.169

Rendszeres pénzbeli szociális támogatás

A jövedelem-kategóriánkénti létszámösszetétel várható alakulása:

Kategória	Létszám az 1980/81. tanévben	Az 1981/82. tanévre várható létszám
I.	3.648 /6,o %/	2.7oo /4,5 %/
II.	4.924 /8,1 %/	4.ooo /6,5 %/
III.	7.824 /12,8 %/	7.3oo /12,o %/
IV.	13.446 /22,o %/	14.ooo /23,o %/
V.	16.o51 /26,3 %/	17.ooo /28,o %/
VI.	15.124 /24,8 %/	16.o17 /26,o %/
	61.o17 /1oo %/	61.o17 /1oo %/

A javasolt kategória - módositás kihatása

Jövedelem-kategória	1981/82. tanévre várható létszám	Létszámváltozás a javaslat alapján	Létszám összesen a javaslat alapján
I.	2.7oo fő /4,5 %/	+ 2.3oo fő	5.ooo fő /8,3 %/
II.	4.ooo fő /6,5 %/	-2.3oo fő +3.ooo fő +5.3oo fő	7.ooo fő /11,5 %/
III.	7.3oo fő /12,o %/	-5.3oo fő +4.ooo fő +9.3oo fő	11.3oo fő /18,5 %/
IV.	14.ooo fő /23,o %/	-9.3oo fő -1.ooo fő +8.3oo fő	13.ooo fő /21,3 %/
V.	17.ooo fő /28,o %/	-8.3oo fő -3.5oo fő +4.8oo fő	13.5oo fő /22,1 %/
VI.	16.o17 fő /26,o %/	-4.8oo fő	11.217 fő /18,4 %/
	61.o17 fő /1oo %/		61.o17 fő /1oo %/

Kimutatás

az "Egyetemi Szemle" eddig megjelent számaiban 30 éven aluli oktatók, illetve hallgatók által irt cikkek mennyiségéről

Számok	A Összes cikk	B Fiatal oktatók	C Hallgatók	B + C Összesen
1979/1.	13	4	2	6
2.	17	3	3	6
1980/1.	12	-	-	-
2.	14	4	1	5
3.	18	4	3	7
4.	16	3	1	4
1981/1.	13	1	1	2
2.	16	3	-	3
	119	22	11	33
				Az összes cikknek 28 %-a

Nyelvi fórum

A NYELVI INTÉZET MAKARENKO UTCAI SZÍNHÁZTERMÉBEN OKTÓBER 22-ÉN NYELVI FÓRUM LESZ, AHOL A NYELVI KÉPZÉSSEL KAPCSOLATOS ÖSSZES PROBLÉMA MEGTÁRGYALÁSÁRA MÓD LESZ.

FELADATTERV

az MSZMP PB és a Minisztertanács felsőoktatási határozatának végrehajtásához az 1981—84. évekre

VITAANYAG

Többéves előkészítő munka után az MSZMP Politikai Bizottsága 1981. február 3-án foglalkozott a felőoktatás helyzetével és fejlesztésének feladataival; 2015/1981. (VI. 19.) számú határozatában a Minisztertanács állást foglalt a felsőoktatás fejlesztésének főbb tennivalóiban. A párt- és kormányhatározat alapján minden felsőoktatási intézmény hároméves intézkedési tervet készít, amely

tartalmazza a rövidtávú és folyamatos feladatokat, továbbá a képzéskorszerűsítés távlati fejlesztésének munkatervét. A munkálatok során kidolgozásra kerülnek mind az egyetemi vezetés hatáskörébe tartozó konkrét tennivalók, mind a kormányzat számára készülő fejlesztési javaslatok,

mivel a kormányzati szervek a következő években tervezik kidolgozni a felsőoktatás távlati, az ezredfordulóig tartó komplex fejlesztési tervét.

Egyetemünkön az újabb képzéskorszerűsítési munkálatok már 1980 őszén megkezdődtek. A pártbizottság és az egyetemi tanács 1981 márciusában széles körű vita után megtárgyalta és elfogadta a korszerűsítés főbb irányelveit, 1981 júliusában pedig a nevelőmunka feladatait. Elkészült a hatodik ötéves terv időszakára tudományos kutatási tervünk is. A további tennivalóinkat ezekre és más érvényes pártbizottsági és egyetemi tanácsi határozatainkra alapozzuk. Ezeknek megfelelően egyetemünk 3 éves feladattervébe a következőket javasoljuk:

Képzéskorszerűsítési és tanulmányi feladatok

Képzéskorszerűsítésünk fő célja a mennyiségi és minőségi igényeket egyaránt kielégítő marxista közgazdász-értelmiségi képzés színvonalának az emelése. Ennek megfelelően fő feladatunk olyan okleveles közgazdászok képzése, akik a gazdasági élet egészének kiművelt ismerői, akik képesek a gazdasági folyamatokat átfogóan vizsgálni, a gazdasági változások összefüggéseit, hatását elemezni és egyúttal ki tudják alakítani a követendő célokat, feladatokat, a teljesítésükhöz szükséges eszközökkel, módszerekkel együtt, tehát a gyors technikai-gazdasági haladással együttjáró jövőbeli feladatok megoldására is felkészülnek. Az ehhez szükséges ismereteket és készségeket természetesen egyetlen hallgató sem képes az egyetemen maradéktalanul elsajátítani. A tanulás további műhelye a gyakorlat és a továbbképzés. Mindamellett egyetemünk alapvető feladata, hogy ne csupán jó értelemben vett gazdasági ügyintézőket, hanem okleveles közgazdákat képezzen.

E képzési cél kielégítésének két fő útja van:
— ismeretek, módszerek (technikák) tanítása és elsajátítása;
— készségek ápolása, illetve megszerzése.

A két utóbbi egyetemi reform kidolgozásában a korszerű ismeretek mellett növekvő súlyt kapott a készségek fejlesztése. Méginkább ezt az utat kell járnunk a jövőben. A készségfejlesztésben az eddig is hagyományosan művelt területek mellett — mint amilyen a történelmi érzék és szemlélet, a problémafelismerő és megoldó készség, a kvantifikálás, a statisztika, a közgazdász számára szükséges metodikák és információk kezelése stb. — lényegesen erősítenünk kell a rendszerszemléletet, az innovációs készséget, a jövőorientáltságot, az alternatívákban való gondolkodást és nem utolsó sorban a kommunikációs készséget. El kell érnünk, hogy a számítástechnika alkalmazása hallgatóink természetes igényévé és készségévé váljék.

1. A tanszékek és intézetek folyamatos teendője a tantárgyprogramok és a tananyagok korszerűsítése. A program- és tananyagvitákat (hallgatók, külső szakemberek bevonásával) a tanszékvezetők, intézetvezetők és dékánok éves munkaterve alapján szervezzék.

A színvonalas tananyagfejlesztés megköveteli a tanszékek egyetemen belüli összefogását, igényli továbbá az egyetemek és főiskolák közötti jobb együttműködést.

Egyetemi szinten e munka gazdája a tudományos rektorhelyettes és a tudományos bizottság. Erre a szintre az összegyetemi szempontból kiemelt tananyagok kerüljenek.

A politikai gazdaságtan tananyagvitáját már 1982-ben megszervezzük. A tananyagok fejlesztésénél az újabb tudományos és gyakorlati eredmények felhasználása mellett alapvető követelmény a tantervi kapcsolódásnak (a felesleges ismétlések kiküszöbölésének) a biztosítása, továbbá a közgazdasági felsőoktatásban tanított tárgyaknál a főiskolai, egyetemi graduális és a posztgraduális szintek ismeretanyagának az egymásra építése.

A többi közgazdász felsőoktatási intézményt érintő tananyagfejlesztésben (jogi, matematikai, statisztikai, számítástechnikai, számviteli tananyagok stb.) az érintett intézményekkel, illetve a Művelődési Minisztérium közgazdasági szakbizottságával együtt kell működni, a munkát pedig kiemelt anyagi és erkölcsi elismerésben kell részesíteni.

Az 1981/82-es tanévben egyeztetett tervet kell kidolgoznunk a Pécsi Tudományegyetem közgazdasági karával való tananyagírási együttműködésre és az erők mennél jobb koncentrálása érdekében.

2. Folyamatos tanszéki és intézeti feladat az előadások, szemináriumok, gyakorlatok tartalmi és módszerbeli színvonalának az emelése. Szakítani kell a sablonos ismeretközlési formával, valamennyi foglalkozáson nagyobb figyelmet kell fordítani a szemléltetésre, a hallgatók foglalkoztatására, érdeklődésének felkeltésére és ébrentartására.

A foglalkozásokat, a diákokkal való együttlétet az eddigieknél jobban fel kell használnunk a tanár—diák kapcsolat erősítésére is. A tanszék- és intézetvezetők, a dékánok szervezzék a rendszeres óralátogatásokat, évenként legalább egy tárgy — vagy egy oktató — foglalkozásait rendszeresen ellenőrizzék és tartalmi, módszertani szempontból is vizsgálják felül. Az egyetemi tanács munkatervébe évente fel kell venni egy-egy alapvető oktatási forma (pl. proszeminárium, szakszeminárium, üzemi—szakmai gyakorlat) összegyetemi felülvizsgálatát.

Elsődleges feladatnak kell tekintenünk a szakszemináriumok felülvizsgálatát és szükség szerinti módosítását.

Kézenfekvőnek tűnik, hogy az utolsó félévi szakszemináriumot, amely egyéni foglalkozást igényel, az egyes hallgatók igényeihez alkalmazkodó diplomakonzultációvá változtassuk.

A szakképzés színvonalának emelése érdekében vizsgálnunk kell a szakmai gyakorlatok tapasztalatait, valamint a szakdolgozati rendszert. Érvényt kell szerezni annak az elvnek, hogy a szakdolgozatok irányítása és ellenőrzése a szakvezető tanszékek feladata, továbbá hogy a szakdolgozat az államvizsgával együtt az egyetemen szerzett szakmai ismeretekről való számotadásnak fontos és egyben utolsó alkalma.

3. A tanulmányi folyamat és a vizsgarendszer szintén folyamatos vizsgálatot igényel, legalapvetőbb összefüggéseit pedig a távlati fejlesztés szemszögéből is bírálat alá kell venni.

Évenként vizsgáljuk a tanulmányi idő jobb kihasználását, összegezzük a vizsgaidőszak tapasztalatait és a szükséges tantervmódosításokat az éves tantervjóváhagyás alkalmával érvényesítjük, beleértve az alternatív tárgyak és blokkok rendszerét is.

Beszámoltatási és vizsgáztatási módszereinket olyan irányban fejlesszük tovább, hogy a tananyagok és foglalkozások színvonalának emelésével növeljük a követelményeket. Szorítsuk vissza az esetleges osztályzatért történő tanulás szellemét. Számonkérési módszereinket úgy fejlesszük, hogy az ismeretközlés, a begyakorlás és az ellenőrzés egységes és a jelenlegihez képest didaktikailag hatékonyabb rendszert alkosson. Folyamatosan értékeljük a hallgatók munkáját, beleértve az alkotókészséget, az önálló munkát is, szélesebb körben alkalmazva a jegymegajánlás módszerét.

Az 1981/82. tanévben felülvizsgáljuk a tanulmányi- és vizsgaszabályzatot. Elodázhatatlan feladat ezzel összefüggésben államvizsgarendszerünknek minél gyorsabban történő továbbfejlesztése, amit a Művelődési Minisztérium közgazdasági szakbizottsága is napirendjére tűzött.

Megkezdjük a jelenlegi tanulmányi időbeosztás felülvizsgálatát. A sok tárgy párhuzamos tanulásával egybekapcsolódó szétforgácsoltság és a felületesen vizsgacentrikus tanulással szemben megvizsgáljuk az intenzívebb és egyúttal hatékonyabb időkihasználás távlati alkalmazásának lehetőségeit.

Vizsgálni kell a hallgatók heti óraterhelésének a csökkentését is, az önálló munka lehetőségeinek növelésével és koncentráltabb órarendi foglalkozások kialakításával egy időben.

A hallgatók látókörének bővítése, érdeklődésének kielégítése érdekében élnünk kell az áthallgatás kereteinek kihasználásával, bővítésével.

4. Egyetemi képzésünkben jelentős szerepet tölt be az esti-levelező oktatás. Fő célkitűzésünk, hogy ez az oktatás a gyakorlatban dolgozó, részben más szakmai tapasztalatokat is szerzett felnőttek számára a nappalival azonos értékű képzést nyújtson, mégpedig a munka melletti képzés sajátosságainak megfelelő tananyagok, módszerek és beszámoltatási rendszer alkalmazásával.

Az 1981/82 tanévben el kell kezdeni az esti-levelező oktatás felülvizsgálatát. A képzést Budapesten és kihelyezett tagozatokon is mielőbb azonos módon, intenzíven oldjuk meg. A levelező hallgatók oktatásának jelenlegi rendszerét fokozatosan meg kell szüntetni.

Vizsgálni kell, hogyan lehetne az érintetteket (hallgatókat és vállalatokat) anyagilag és erkölcsileg is érdekeltebbé tenni a munka melletti képzés színvonalának emelésében. Mérlegelendő az ún. kooperatív képzés újbóli bevezetése, továbbá az a lehetőség is, hogy megszüntessük az eddigi hagyományos esti-levelező képzést

és pusztán az előírt követelményeket teljesítő főiskolás oklevelesek kiegészítő képzésével foglalkozunk, a már vázolt intenzív megoldás alkalmazásával.

5. Közgazdászképzésünk színvonalemelése érdekében fel kell tárni az oktatás- és számítástechnika terén mutatkozó fogyatékosságokat. Törekedni kell arra, hogy a tananyag továbbfejlesztő munka során a számítástechnika a hallgatók természetes készségévé, az oktatástechnika pedig a képzés szerves részévé váljék.

Azonnali teendő a számítástechnikai képzés követelményeinek újrafogalmazása és ennek figyelembe vétele a szaktárgyak programjaiban és tananyagaiban.

Folyamatos teendő, hogy tanévenként felülvizsgáljuk az oktatás- és számítástechnika fejlesztésének helyzetét, tennivalóit, az 1981-ben elfogadott koncepcióban meghatározott irányelvek érvényesülését, különös tekintettel a tanulmányi foglalkozások módszereinek a fejlesztésére, a számítástechnikának a szaktárgyak tanításában történő alkalmazására.

6. Folyamatos feladatot jelent a nyelvoktatás fejlesztése. Az e tárgyban kiadott miniszteri rendelet egyetemi végrehajtásának tapasztalatait tanévenként értékeljük. Az 1983/84 tanévben átfogó helyzetfelmérést és értékelést készítünk.

7. A minisztériumi felülvizsgálatokra építve, folyamatosan vizsgáljuk a marxizmus—leninizmus oktatási főosztály hatáskörébe tartozó tárgyak oktatását és tananyagait. Az 1981/82 tanévben a minisztériumi bizottság vizsgálata alapján a tudományos szocializmus tanszék helyzetével és feladataival, az 1982/83 tanévben a filozófia tanszék helyzetével és feladataival foglalkozunk. Az 1983/84 tanévben a politikai gaździaságtan oktatásának helyzetét, fejlesztését tekintjük át. 1984 végéig értékeljük az 1981/82 tanévtől beindított szociológiai képzés tapasztalatait.

8. Tanárképzésünk tananyagainak, módszereinek a fejlesztésével folyamatosan törődünk, különös tekintettel a korszerű oktatástechnikai eszközök és számítástechnika alkalmazására, és más aktuális tennivalókra. A tanárképzés fejlesztésére tett központi intézkedésekre építve 1983/84 tanév végéig értékeljük a tapasztalatokat és javaslatokat dolgozunk ki a továbbfejlesztésre.

9. A párt- és kormányhatározat alapján a felsőoktatás távlati koncepciójához

javaslatokat kell kidolgozni az egyes szakképzési ágak tekintetében, a főiskolai és egyetemi szintek közötti illeszkedés, valamint az egyetemek, továbbá a főiskolák oktatásának összehangolására.

A pártbizottság és az egyetemi tanács 1981 márciusi állásfoglalása alapján a munkálatok egyetemünkön is megkezdődtek. Első menetben az egyetemi és főiskolai közgazdászképzés cél- és feladatrendszere eltérő vonásainak és kapcsolódási lehetőségeinek a kidolgozása folyik, a Művelődési Minisztérium közgazdasági szakbizottságával és az érintett intézményekkel együttműködve.

Nevelőmunkánk feladatai

Egyetemi munkánk nem szűkül az oktatásra, hanem kiterjed a tanulmányi foglalkozásokon folyó, az oktatáshoz közvetlenül és közvetve kapcsolódó, továbbá a tanár—diák kapcsolat tanulmányi foglalkozásokon kívüli területeire is. Hangsúlyozzuk, hogy az oktatási folyamat, annak igényessége, követelményszintje, fegyelme és szervezettsége a nevelés egyik legfőbb eszköze. Napjainkban azonban fokozottan előtérbe került az óraadáson kívüli tanár—diák kapcsolat erősítése, a hallgatók közéleti-társadalmi aktivitásának segítése, a kollégiumi nevelés. Mindebben döntő fontosságú a tanárok példamutatása.

1. Folyamatos feladat az oktatás személyes jellegének növelése. Kapjanak a hallgatók több, névre szóló feladatot.

Rendszeressé kell tenni a tanulmányi órákon folyó és az órákon kívüli tanár—diák konzultációkat, a tanszéki konzulens mellett végzett hallgatói munkát. Törekednünk kell arra, hogy a tanrendi órákat a nevelés terepévé, a tanárok és a diákok együttes munkájának a foglalkozásaivá tegyük.

Egyúttal gondoskodni kell a patronáló tanári munka javításáról, jobb erkölcsi és anyagi megbecsüléséről.

2. A tanár—diák kapcsolat szorosabbra fonása, a hallgatókkal való elmélyültebb foglalkozás, a hallgatók tanszéki munkába való rendszeres bevonása érdekében fejleszteni kell az ezt a célkitűzést legjobban szolgáló formákat: a TDK munkát, a tanulmányi versenymozgalmakat, a hallgatók KK-munkába, illetve más tanszéki kutatásokba való bekapcsolódását, a demonstrátori munkát.

Kiemelt teendőnk legyen a kiváló tehetségű hallgatók jobb foglalkoztatása.

3. A tanulmányi munkán kívüli ifjúsági fórumok és akciók közül a legfontosabbakon tanáraink — különösen az ideológiai, a szaktanszékek dolgozói és a fiatal oktatók — rendszeresen vegyenek részt. Fő törekvésünk az legyen, hogy az ifjúsági mozgalmi munka segítségével minél több hallgatóhoz eljussunk. Folyamatosan munkálkodjunk azon, hogy diákjaink többsége politikailag aktivizálódjék, tanuljon politizálni, szervezni, másokat irányítani, az egyetemi közéletbe beilleszkedni. Mindehhez hozzátartozik egyetemünk belső demokratizmusának a folyamatos fejlesztése is. Elő kell segítenünk a hallgatók képviselőinek az egyetemi vezetésbe történő eddiginél nagyobb mértékű bevonását.

4. A párt- és az állami vezetés segítse elő, hogy a megfelelő ifjúsági érdekvédelmet a tanszéki képviseleti rendszerrel együtt a KISZ mielőbb újjászervezze, új alapokra helyezze. Ki kell dolgozni az oktatók, a tanári munka bírálatának új rendszerét és módszereit. Továbbá gondoskodni kell annak folyamatos megvalósításáról.

5. Nagyobb gondot kell fordítanunk a kollégiumi nevelőmunkára. Ez nemcsak a kollégiumi igazgatók és nevelőtanárok feladata. Szaktanszékeink segítsék a kollégiumi szakmai klubok működését. Segítsük elő a kollégiumok közötti nemes versengést és együttműködést. Gondoskodni kell arról, hogy az egyes szakok hallgatói a nevelőmunka hatékonyabbá tétele érdekében tartósan egy helyen legyenek elhelyezve.

A felvétellel és a végzők elhelyezkedésével kapcsolatos tennivalók

Az egyetemi munka szerves részét képezik a hallgatók egyetemre való bekerülésével és a pályakezdők elhelyezkedésével kapcsolatos tennivalók. Az eddig elért eredmények felhasználásával és további felmérésekre, kísérletekre támaszkodva folytatni kell a felvételi rendszer korszerűsítését és a végzős hallgatók elhelyezkedését segítő munkát.

1. Az állami vezetés folyamatosan értékelje a középiskolák felé irányuló tájékoztató munkát, szolgáltasson friss információkat és segítse az ezzel kapcsolatos szervezést, a KISZ Studium Generálé keretében folyó tevékenységet.

2. Az elkövetkezendő évek

egyik központi feladata az új felvételi rendszer bevezetése és alkalmazása. Részt veszünk a javaslatok kidolgozásában és gondoskodunk azok egyetemen való érvényesítéséről.

3. Folyamatosan foglalkozunk az egyetemünkről kikerülő pályakezdők elhelyezkedésének, munkahelyi beilleszkedésének tapasztalataival. Felmérésünk alapján az 1982/83 tanévben javaslatot teszünk a pályázati rendszer továbbfejlesztésére. E munka keretében külö-

Szervezeti egység megnevezése	1978. év											
	egy főre jutó átlaga oktató alkalm. fizikai			alapbér /havi/ oktató alkalm. fizikai			jutalom,másod- mellék,egyéb okt.alkalm.fizikai /havi/			egy főre jutó átlag oktató alkalm.fizikai		
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
Általános Kar	3.561	3.258	-	2.700	2.651	-	539	851	-	3.618	3.731	-
Ipari Kar	3.882	2.427	6.112	2.780	2.260	2.500	810	167	3.612	4.378	3.318	5.933
Kereskedelmi Kar	3.270	2.505	-	2.371	2.328	-	661	392	-	3.428	3.140	-
Okt. Igazgatás	-	3.263	-	-	2.713	-	-	549	-	-	3.255	-
Könyvtár	-	3.012	-	-	2.827	-	-	104	-	-	3.404	-
Gazd. Igazg.	-	2.996	3.706	-	2.476	2.699	-	518	620	-	3.599	3.257

nös súlyt helyezünk az egyetemünkön elhelyezkedő pályakezdők munkájának figyelemmel kísérésére, egyetemi beilleszkedésükre, a felmerülő problémák megoldására.

A továbbképzés fejlesztése

Képzéskorszerűsítési munkánkból nem maradhat ki a továbbképzés sem. Fő feladatunk a továbbképzésnek a megelőző képzési szintekkel való fokozottabb integrálása. Ennek érdekében folyamatosan értékeljük az eddigi tapasztalatokat. A vizsgálat a továbbképzés egész rendszerére kiterjed, a jelenlegi szakközgazdász- és szakmai továbbképzésen kívül felöleli a vezető- és vezetőutánpótlás-képzés kérdéseit, a mérnök-közgazdász képzés és a jogász-közgazdasági képzés önköltséges alapon történő szervezését is.

1. A továbbképzés hagyományos területe lesz a jövőben is a szakmai céltanfolyamok rendszere. A szintentartó, fejlesztő és átképző tanfolyamokat továbbra is az egyes szakirányoknak megfelelően éves rendszerességgel szervezzük.

2. Vizsgálni kell a szakközgazdász-képzés jelenlegi rendszere továbbfejlesztésének lehetőségeit, a nappali képzéshez való illeszkedését, az újonnan felvetődő igények kielégítését.

Vizsgálni kell azt is, hogy nem lehetne-e a korszerűsített szakközgazdász-képzést a doktori fokozat megszerzésének fő útjává tenni.

Ennek természetesen feltétele az is, hogy a szakközgazdász-képzés valamennyi hallgatónk számára kínáljon alternatívát.

3. Mielőbb új módon kell megoldanunk a mérnök-közgazdász képzést.

Célszerű lehetőséget teremtünk nemcsak az okleveles ipari, közlekedési és agrár-mérnök, hanem a jogászok, orvosok stb. közgazdasági képzésére is. Mindezt csakis önköltséges alapon végezhetjük, mivel ezekben az esetekben már második egyetemi diplomát adunk.

4. Az igények növekedésével célszerű megszervezni egyetemünkön — a külföldi gyakorlathoz hasonlóan — az egyetemet végzett, de még nem vezető beosztásban dolgozó diplomások vezetőképzését. Koncepcióját, programját, tematikáit és módszereit mielőbb ki kell dolgozni.

5. Mivel a közgazdasági felsőoktatásban a többi intézménynél nem folyik továbbképzés, meg kell vizsgálni azt is, hogy továbbképző intézetünk mennyiben válhat a közgazdasági főiskolákon végzettek továbbképzésének szervezőjévé, részben gazdájává.

6. A már kipróbált megoldások mellett (vietnami és kambodzsai diplomaták képzése) keresni kell azokat az új formákat, amelyek szervezetten biztosítják külföldi szakemberek idegen nyelvű továbbképzését, s ezzel dollárbevételt, szellemi exportot tennénk lehetővé.

7. A rendeletekben biztosított új vállalkozási formák helyi adaptálásával továbbképző intézetünk hozzon létre olyan vállalkozásokat, amelyek a társulási forma alkalmazásával lehetővé teszik szellemi értékeink jobb hasznosítását, egyetemünk innovációs tevékenységének kibontakozását.

A tudományos munka

Fő célkitűzésünk, hogy egyetemünket a nyolcvanas években a közgazdasági tudományos kutatások egyik bázisává fejlesszük. Ezen az úton az első lépéseket már megtettük, az utóbbi időszakban erősödött egyetemünk tudományos-kutatási bázisszerepe. Oktatóink és kutatóink tollából rendszeresen jelentős számú (évi mintegy 1000) publikáció jelent meg, erősödött a törekvés tudományos fokozatok szerzésére és számos korszerű tananyag kidolgozására került sor. Több tankönyvünk akadémiai díjban részesült és tanárainktól egyre több könyv, tanulmány jelenik meg külföldön. A tudományos teljesítmény azonban egyenetlen. Viszonylag sokan nem folytatnak rendszeres kutatómunkát, s néhányan egyáltalán nem kutatnak. Eredményeink pedig nem elég széles körben ismertek.

1. A feladatok növekedésével összhangban vizsgálni kell a kutatói állomány — elsősorban a segéderők — és az anyagi ellátás növelésének lehetőségeit, főleg azokon a tanszékeken, ahol a személyi feltételek, s az intézetté fejlődés adottságai kedvezőek. Ehhez az akadémiával és más intézményekkel való együttműködésünk kereteit is maximálisan ki kell használni.

2. Az alkotószabadság rendszere beváltotta a hozzá fűzött reményeket, de ugyanakkor számos probléma jelentkezik. Az 1981/82. tanévben fel kell dolgozni a tapasztalatokat és előterjesztést kell tenni a változásokra.

3. Az elmúlt tanévben értékeltük az 1976—80-as időszak tudományos tervének teljesítését és elkészítettük az egyetem új rendszerű tudományos tervét az 1981—85-ös évekre. Célul tűztük ki az országosan kiemelt kutatási témákban való részvételünk szervezettebbé tételét, tudományos kapacitásaink jobb kihasználását. Elsősorban az interdiszciplináris és kollektív tanszékközi érdeklődésre számot tartó témákban kezdeményezünk és támogatunk kutatásokat, különösen intézményközi kutatási társulásokat. Mindezek tapasztalatait a tudományos bizottság folyamatosan értékelje, az 1983/84. tanévben készítsen róla összefoglalót.

4. Az egyetem oktatási és anyagi érdekeivel összhangban továbbra is bátorítjuk a szerződéses kutatásokat és egyéb gyakorlati feladatok megoldására irányuló tudományos munkákat.

5. Folyamatosan intézkedni kell az egyetem belső tudományos életének intenzívebbé tétele, a tudományos információcsere előmozdítása (viták, konferenciák, kiadványok stb.) és a könyvtárfejlesztés érdekében. A könyvtár munkáját az átköltözéssel egyidőben a korszerű követelményeknek (mikrofilm, számítógépes adatfeldolgozás stb.) megfelelő alapokra kell helyezni.

6. Fokozottabb ösztönzés szükséges a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásában való részvételre, az ilyen lehetőségek felkutatására. A hagyományosan alkalmazott megoldások mellett (továbbképzés, publikációk, KK-szerződések)

meg kell próbálkozni egy tudományos eredményeinket értékesítő iroda (értékesítő társulás) létesítésével.

Tanáraink vállaljanak nagyobb részt a Közgazdasági Társaság és más tudományos társaságok munkájában.

7. Esszerűbb és koncentráltabb gazdálkodás alapján bővíteni kell szerződéses nemzetközi kapcsolatainkat a szocialista és nem szocialista országok egyetemeivel egyaránt. Az 1982/83. tanévben megvizsgáljuk az eredményeket, beleértve a hallgatók külföldi termelési gyakorlatainak a tapasztalatait is. Az egyetem állami vezetése nyújtson fokozottabb segítséget a KISZ-nek az AIESEC szervezésében és támogassa az ott dolgozó fiatalok munkáját.

Káderutánpótlás, káderfejlesztés, szervezeti kérdések

Egyetemi munkánk színvonala emelésének legfőbb feltétele a személyi állomány céltudatos fejlesztése az oktatás-nevelés, a tudományos kutatás, továbbá az erkölcsi-politikai magatartás minőségi követelményeinek szem előtt tartásával.

1. Folyamatos feladatunk a határozott idejű munkaviszony tényét a nyugdíjazási és egyéb cserélési lehetőségeket felhasználva az egyetemi követelményrendszer következetes érvényesítése: a

kívánatos mobilitás útján a tanári kar színvonalának jelentős emelése. A fiatalítás és a mobilitás érdekében vizsgálni kell a káderutánpótlást és a cseréket jobban megalapozó intézkedések bevezetésének lehetőségeit, demonstrátorok, ösztöndíjas gyakornokok nagyobb létszámú alkalmazását

pusztán posztgraduális képzés, illetve doktorálási lehetőség biztosításával.

2. Szélesíteni kell a fiatal oktatók szakmai, politikai és tudományos fejlődésének lehetőségeit, segíteni nyelvtanulásukat, valamint önálló pályakezdésük, családalapításuk anyagi megalapozását. Erősíteni kell oktatóink és kutatóink kapcsolatait a gyakorlati élettel. Vezető oktatói (docensi, egyetemi tanári) előléptetésre önálló alkotó munkára képes oktatók kerüljenek, úgy, hogy e munka eredményeként a vezetői oktatói karban növekedjék a kiemelkedő, iskolateremtő egyéniségek száma.

3. Törekedni kell arra, hogy szakterületünkön a tudományos káderutánpótlás első számú bázisa egyetemünk legyen és növekedjék szerepünk a tudományos minősítés rendszerében. Keresni kell azokat a megoldásokat (pl. alapítványok létesítése, aspiránsok foglalkoztatása), amelyek segítségével ez a munka szervezetten, intézményesen folyhat.

4. Az 1981/82. tanévben értékeljük a személyzeti munka tapasztalatait és kidolgozzuk az egyetem új káderfejlesztési tervét.

5. Az 1981/82. tanévben átdolgozzuk az egyetem szervezeti és működési szabályzatát, különös tekintettel mindazokra a változásokra, amelyek időközben bekövetkeztek, továbbá az utóbbi időben hozott új rendelkezések egyetemi adaptálására. Közülük igen lényeges a hallgatói jogok és kötelességek beiktatása a szervezeti szabályzatba. Másik új szervezeti momentum az intézet és tanszéki csoport jogállásának a tisztázása. A kormányrendelkezések ugyanis lehetővé teszik, hogy az egyetemi szervezet korszerűsítése uniformizálás nélkül, a helyi és tudományági adottságokhoz alkalmazkodva történjék. A mi eseteinkben ez azt jelenti, hogy a szervezeti korszerűsítés a rekonstrukciótól függően, az oktatás és kutatás tartalmi megújításával szervesen egybekapcsolódva, több lépcsőben bontakozhat ki. Az első lépéseket már megtettük, a továbblépést segíteni fogja az is, ha elsőként megalakult intézeteink valóban példaszerű oktatási-nevelési és tudományos eredményeket érnek el.

Rekonstrukció, anyagi-műszaki ellátottság

Gazdasági téren fő tennivalónk az elkezdett rekonstrukciónak a képzési színvonal emelését szolgáló következetes megvalósítása az 1986/87. tanév végéig.

1. A képzéskorszerűsítés által igényelt oktatástechnikai és számítástechnikai eszközök beszerzéséről az egyetemi tanács által 1981-ben elfogadott koncepciónak megfelelően folyamatosan gondoskodni kell. Ennek részét képezi az egyetemi ügyvitel — igazgatási, gazdasági — korszerűsítés is, amelynek berendezéseit nemcsak az ügyvitelben, hanem az oktatásban is használni fogjuk.

2. A rekonstrukciós lehetőségeket és a társintézményekkel való együttműködést is felhasználva, gondoskodni kell a legalapvetőbb szociális létesítmények (betegellátás, bölcsőde, óvoda) kialakításáról, a dolgozók és hallgatók üdülési és sportlehetőségei bővítéséről, korszerűsítéséről. Hasonlóképpen folyamatosan

intézkedni kell a közművelődés feltételeinek a javításáról, a színvonalas működéshez szükséges berendezések és felszerelések felújításával, beszerzésével. Rendszeresen foglalkozni kell a hallgatók ösztöndíj- és szociális problémáinak a megoldásával.

A helyi intézkedések mellett javaslatokat kell kidolgozni a minisztérium számára is a szükséges tennivalókról.

3. A rekonstrukcióval egybekapcsolódó költözést — beleértve a könyvtár átköltöztetését is — az oktató-nevelő munka folyamatosságát biztosítva kell lebonyolítani. A tanszékek végleges elhelyezése előtt a funkciótervet felül kell vizsgálni.

4. Vizsgálni kell annak a lehetőségét, hogy a nem megfelelő körülmények között elhelyezett kollégisták (Törökbálint, Vár) számára, továbbá az intenzív levelező oktatásban résztvevő hallgatók részére az egyetem közelében működő kollégiumokhoz hasonló színvonalú végleges elhelyezést biztosítsunk. Javaslatainkat úgy kell kidolgozni, hogy azokat a minisztérium a VII. ötéves terv előkészítése során figyelembe vehesse. Az érdekelt ifjúság bevonásával gondoskodni kell az egyetem kezelésében levő kollégiumok rendszeres karbantartásáról, a kulturált kollégiumi élet feltételeiről.

5. Folyamatos teendő, hogy az eddiginél nagyobb ésszerűségre törekedjünk az anyagi eszközök felhasználásában. Koncentráljuk a beszerzéseket, használjuk ki kollektíven jobban a meglevő eszközöket. Az ehhez szükséges szolgáltatást fokozatosan ki kell építeni.

6. Szakítani kell azzal az évtizedes gyakorlattal, amely a költségvetés évi formális jóváhagyását eredményezte az egyetemi tanács ülésein, de nem tette lehetővé a növekvő feladatokhoz igazodó komplex fejlesztést. Ebből tanulva, 1983-ig fel kell mérni a várható fejlődést, a növekvő igényeket és ki kell dolgozni az egyetem komplex távlati fejlesztési tervét. A jövőben pedig mind a tervekben, mind a beszámolókban az egyetem növekvő feladataival összehangolt oktatási és tudományos munka gazdasági következményeit le kell vonni, a tervekbe beépíteni, teljesítését pedig értékelni.

7. Meg kell gyorsítani az egyetem ügyvitelének korszerűsítését, elsősorban a számítógépes adatfeldolgozás széles körű és általános alkalmazásával.

Egyetemek és főiskolák közötti együttműködés

A Politikai Bizottság és a Kormány határozatának megfelelően megvizsgáljuk az egyetemek és főiskolák közötti együttműködés lehetőségeit, főleg az oktatás — tankönyvek, jegyzetek írása, óraadás, áthallgatás stb. — és a tudományos munka terén, de felmérjük a gazdasági lehetőségeket (teremkihasználás, szociális létesítmények együttes létesítése, üzemeltetése stb.) is.

1. 1981/82. tanévben javaslatokat dolgozunk ki az MKKE és a Pécsi Közgazdasági Kar együttműködésének fejlesztésére.

2. Megvizsgáljuk az MKKE és az ELTE közötti együttműködés lehetőségeit, főleg azon szakok vonatkozásában, ahol az együttműködés feltételei leginkább adottak.

Ennek főbb területei:

- az ELTE történész hallgatóinak gazdaságtörténeti képzése;
- a matematikai—közgazdász szakpárosítás lehetősége;
- az ELTE szociológiai képzésében való részvételünk;
- a fejlődő országokkal kapcsolatos oktatásban való kölcsönös részvételünk;
- a jogász-közgazdász és a közgazdász-jogász továbbképzés megszervezése;
- együttes lakásépítési akció, a közös tihanyi üdülő felújítása, üzemeltetése és más gazdasági kapcsolatok erősítése.

3. Az érdekelt kormányzati szervek és intézmények részvételével 1981/82 folyamán felmérjük a külgazdasági képzés és a nemzetközi kapcsolatok szakon folyó oktatás helyzetét, 1982 végére javaslatokat dolgoztunk ki az együttműködésre.

4. A kormányzati szervek kezdeményezésére a MÉM és a Művelődési Minisztérium hatáskörében folyó agrár-közgazdász képzés rendszerét 1981-ben felülvizsgáljuk. 1982. végéig javaslatokat dolgozunk ki az érintett felsőoktatási intézmények munkájának összehangolására és a szakképzésben való együttműködésére.

5. 1981-ben megkezdjük a Pénzügyi és Számviteli Főiskolával való együttműködésünk lehetőségeinek vizsgálatát. Hasonló vizsgálatot kezdeményezünk a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskolával is az együttműködés javítására.

6. A képzéskorszerűsítési munkában szorosan együttműködünk a Művelődési Minisztérium közgazdasági szakbizottságával, amelynek egyetemünk több vezető oktatója tagja. Tudományos kérdésekben ugyancsak szoros együttműködésre törekszünk az Akadémiával és a szakterületünkön dolgozó, vagy ahhoz kapcsolódó tudományos intézetekkel. Rendszeresen értékeljük és erősítjük kapcsolatainkat a vállalatokkal és vállalati központokkal, beleértve a szövetkezeteket is.

Az intézkedési tervvel kapcsolatos tervező és szervező munka

Az intézkedési tervben szereplő feladatok megoldásáért az egyetemi vezető szervek és az egyes munkatervi pontok részletesebb kidolgozására, valamint megvalósítására létrehozott munkabizottságok felelősek, akik

- helyzetértékelésük és javaslataik kialakításához információkat gyűjtenek,
- hasznosítják a már elkészült elemzéseket, összefoglalókat, állásfoglalásokat,
- igénylik az egyetemi (tanári és hallgatói) és egyetemen kívüli közgazdák, kiemelkedő szakemberek, társadalmi és szakmai testületek véleményét, álláspontjukat ütköztetik vitákat szerveznek, vagyis munkájukat demokratikus alapokon végzik.

Arra kell törekedni, hogy valamennyi javaslatot a személyi és anyagi feltételekkel összehangoltan dolgozzuk ki és a szükséges feltételek megteremtésével együtt oldjuk meg.

Ezt a vitaanyagot minden dolgozónk, hallgatónk és a külső szakemberek számára is hozzáférhetővé tesszük, hogy minél szélesebb körű vita bontakozhassék ki. A vita eredményeit összefoglaljuk, s az egyetemi pártbizottság és egyetemi tanács együttes ülése elé terjesztjük, amely az ifjúsági parlamentek után, 1981 november végén dönt az intézkedési terv végleges szövegéről.

A végleges intézkedési terv alapján a karok, az intézetek, tanszékek és valamennyi munkatervet készítő egységünk (pl. könyvtár, gazdasági igazgatóság) véglegesíti e tanévi éves tervét, és ennek figyelembe vételével dolgozza ki következő éves terveit, illetve gondoskodik azok végrehajtásáról. A karok indokolt esetben hozzanak létre munkabizottságokat, illetve munkacsoportokat az egyes témák kidolgozására.

Az intézkedési terv teljesítését folyamatosan ellenőrizni kell. Az eredményekről évente be kell számolni és összefoglalót kell készíteni az újabb tennivalókról is.

1981. október 1.

Az egyetemi intézkedési tervet melyet a Közgazdászban jelentettünk meg, szeretnénk minél szélesebb körben megismertetni az oktatókkal, hallgatókkal, azzal a céllal, hogy elmondhassák a véleményüket róla. A feladattervről vitát rendeznek a kar, állami, párt és szakvezetés szervezésében az oktatóknak. A hallgatók számára a KISZ-bizottság és az ifjúsági parlamentek nyújtanak alkalmat e témában az eszmecserére.

DR. CSIZMADIA ERNŐ REKTOR

1979. év						1980. év					
alapbér /havi/ oktató alkalm. fizikai			jutalom, másod-mellék, egyéb oktató alkalm. fizikai /havi			egy főre jutó átlaga oktató alkalm. fizikai			alapbér /havi/ oktató alkalm. fizikai			jutalom, másod egyéb okt. alkalm. fizikai		
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.
2.919	2.780	-	637	926	-	4.127	3.713	-	3.194	2.891	-	635	822	-
2.868	2.348	2.450	1.451	653	3,434	6.133	4.266	6.588	3.322	2.700	2.950	2.629	1.095	3.638
2.655	2.744	-	621	365	-	3.732	3.324	-	3.060	2.829	-	603	431	-
-	2.856	-	-	327	-	-	3.652	4.450	-	3.155	4.200	-	496	125
-	2.877	-	-	202	-	-	3.224	3.310	-	2.907	3.250	-	237	44
-	2.807	2.730	-	546	481	-	3.883	4.455	-	2.980	3.250	-	727	924

Összes hallgatók száma az eltartók egy családtagra jutó jövedelme alapján.
/október 15-i állapot/

	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		Összesen	
	KATEGÓRIÁBA TARTOZÓ HALLGATÓK SZÁMA													
	1979	1980	1979	1980	1979	1980	1979	1980	1979	1980	1979	1980	1979	1980
Jövedelemigazolás alapján	103	54	137	112	224	182	388	400	483	511	630	673	1965	1932
Tényleges besorolás szerint	132	102	149	101	227	218	375	391	445	428	633	692	1965	1932
ebből diákotthonban lakik.	89	77	101	71	137	132	195	219	113	108	27	43	662	650
vidéki, és nem lakik diákotthonban	9	6	11	11	22	15	51	68	137	126	134	130	364	356

A közművelődésre fordított pénzösszegek és felhasználásuk

	1978. Bevétel	1978. Kiadás	1979. Bevétel	1979. Kiadás	1980. Bevétel	1980. Kiadás
Támogatás költségvetésből:	1o4.5oo.-		99.ooo.-		1o2.ooo.-	
Támogatás kk.-ból:	3oo.ooo.-		198.ooo.-		13o.ooo.-	
Maradvány pénz előző költségvetési évről:	31.779.-		223.o4o.-		315.845.-	
	436.279.-		52o.o4o.-		547.845.-	
Rendezvények és üntevékeny csoportok bevételei és kiadásai:						
KÉPKÖR	-	23.898.-	-	21.491.-	-	18.32o.-
Énekkar	5.ooo.-	29.396.-	-	54.75o.-	-	52.63o.-
Pantomim-kör és irod.sor.	12.79o.-	13.96o.-	-	32.464.-	32.45o.-	76.821.-
Tánckar / znk., táncház is/	1.859.-	188.551.-	-	13o.o64.-	17.115.-	178.157.-
Bálok	91.175.-	89.1o1.-	57.88o.-	3o.79o.-	45.48o.-	39.ooo.-
Kollégiumok	-	5.11o.-	-	33.856.-	35.49o.-	53.258.-
POLVAX	-	25.969.-	-	19.794.-	-	11.396.-
Filmklub	3o.913.-	33.954.-	42.562.-	84.5o9.-	46.859.-	3o.964.-
Jazz Klub	87.495.-	119.o1o.-	151.9o3.-	189.145.-	89.535.-	122.693.-
Közgáz Klub	395.3o5.-	528.123.-	1.o47.2o5.-	818.71o.-	643.727.-	585.466.-
Titkárság közös kiadásai és bevételei/ Adó. SZTK, előző évről áthuzódó elszámolatlan, TNGY, Közönségszervezés, táborok /	221.838.- /Nyári klub is /	2o2.541.-	48o.955.- /Hétfői Klub sor.is/	369.129.-	199.935.-	
Rendezvények bev.és kiad.	1.o46.3o5.-	1.149.358.-	1.78o.527.-	1.984.7o2.-	919.256.-	1.368.634.-
Bevételek és kiadások összesen:	1.482.654.-	1.259.613.-	2.3oo.347.-	1.984.7o2.-	1.458.2o1.-	1.368.634.-

A nappali tagozatos hallgatók tanulmányi átlaga

Nappali tagozat	1978/79. tanév 1. félév hallg. létsz.	1978/79. tanév 1. félév tan. átlag	1978/79. tanév 2. félév hallg. létsz.	1978/79. tanév 2. félév tan. átlag	1979/80. tanév 1. félév hallg. létsz.	1979/80. tanév 1. félév tan. átlag	1979/80. tanév 2. félév hallg. létsz.	1979/80. tanév 2. félév tan. átlag	1980/81. tanév 1. félév hallg. létsz.	1980/81. tanév 1. félév tan. átlag	1980/81. tanév 2. félév hallg. létsz.	1980/81. tanév 2. félév tan. átlag
I. évf.	515	3,01	454	3,59	486	3,04	468	3,07	496	2,84	478	2,91
II. évf.	453	3,38	454	3,26	507	3,48	504	3,40	468	3,40	471	3,37
III. évf.	478	3,65	472	3,70	439	3,49	435	3,63	498	3,67	494	3,64
IV. évf.	492	3,79	489	4,02	473	3,74	465	3,79	430	3,67	425	3,66
V. évf.	129	4,24	129	4,16	202	4,19	37	4,74	206	3,90	56	4,63
Összesen:	2067	3,52	1998	3,68	2107	3,51	1909	3,49	2098	3,42	1924	3,43

Általános tanulmányi ösztöndíjas hallgatók megoszlása az ösztöndíj nagysága szerint.

Tanulmányi átlageredmény		100	150	200	250	300	350	400	450	500	550	600	Össz.	Ebből társ. ö.d. is kap
4,51 - 5,00	1979					-	-	9	76	3	-	-	88	20
	1980					-	-	1	31	27	-	-	59	12
4,00 - 4,50	1979			4	61	246	36	1					348	71
	1980			3	16	201	83	19					322	57
3,51 - 3,99	1979		22	227	52	1							302	46
	1980		14	108	207	11							340	62
3,00 - 3,50	1979	84	-	-									84	20
	1980	118	-	-									118	16
Összesen:	1979	84	22	231	113	247	36	10	76	3	-	-	822	157
	1980	118	14	111	223	212	83	20	31	27	-	-	839	147
Ebből társadalmi ösztöndíjat is kap	1979	20	6	33	24	46	8	2	17	1			157	
	1980	16	1	22	37	42	14	4	8	3	-	-	147	

Társadalmi ösztöndíjas hallgatók száma: 1979 271 fő
1980 259 fő

Vizsgaeredmények az 1978/79 és 1979/80.tanév II.félévének vizsgaidőszaka után

Évfolyam / Vizsgaátlag / V.időszak végén		I. 78/79	I. 79/80	II. 78/79	II. 79/80	III. 78/79	III. 79/80	IV. 78/79	IV. 79/80	V. 78/79	V. 79/80	Összesen 78/79	Összesen 79/80
5,00-4,51	hallgatók száma	12	13	20	23	43	40	70	45	59	20	204	141
4,50-4,00		63	57	44	70	140	109	207	149	31	17	488	402
3,99-3,51		90	72	83	129	106	105	118	133	11	-	408	439
3,50-3,00		204	221	160	157	134	123	79	119	10	-	587	620
2,99-2,51		92	64	89	77	42	35	9	10	-	-	232	186
2,50-2,00		23	16	35	32	7	8	1	3	-	-	66	59
elégtelen		5	13	12	16	3	6	-	9	1	-	21	44
V.halasztást kapott		-	-	9	11	7	7	2	4	-	-	18	22
Összesen		489	456	452	515	482	433	486	472	115	37	2024	1913

/ezer Ft-ban/

Megnevezés	1978. é 1979. /bázis/ 1.	1980. é 1981. évi előirányzat 2.	3.	4.
c./ Szerződéses munkák				
1./ Kult.szoc. alapból támogatás				
Közművelődési Titkárság	300,0	198,0	130,0	50,0
Közg.Sport Klub támogatása	75,0	46,0	30,0	70,0
KISZ szervezet	165,0	120,0	80,	80,0
Tőke tábor	11,2	-	10,4	30,0
Tanszersegély	29,9	-	-	-
Diplomagépelés támogatása	-	24,9	-	20,0
Szakkollégiumi nyári tábor	30,0	22,5	19,8	20,0
TDK	-	1,4	19,0	20,0
KEN	8,4	10,0	8,0	10,0
Sitábor	-	-	26,2	-
Társadalom elméleti kollégiumra	-	-	-	20,0
Összesen:	619,5	422,8	323,4	330,0
Az egyetem összes kult.szoc.alap hány százaléka	28 %	37 %	33 %	21 %
Központi int.fejl.alapból képzett				
2./ Lakásépitési alap felhasználása /30 év alattiak/	470,0	260,0	335,0	

A lakásépitési alapból kifizetett kölcsönösszegek százalékos megoszlása:

	30 év alattiak	30 év felettiek
1978. év	70 %	30 %
1979. év	59 %	41 %
1980. év	87 %	13 %

A végzős hallgatók és a beérkezett pályázati felhivások.

SZAK	1978/79 tanév 1.	2.	3.	1979/80 tanév 1.	2.	3.	1980/81 tanév 1.	2.	3.
Pénzügy	42	16	285	42	21	144	51	17	138
Ipar	124	63	712	93	38	362	79	35	440
Mezőgazdasági	22	10	76	27	6	38	21	9	68
Közlekedés	35	9	126	39	11	57	33	7	48
Áruforgalmi	53	11	158	55	14	81	51	23	116
Népgazd.tervezése	77	10	70	-	-	-	-	-	-
Egyéb, szakmegjelölés nélkül			100			241			180

	1980x 1.	2.	3.	1981 1.	2.	3.
Tervgazdasági	41	4	390	26	5	71
Külgazdasági	89	25	250	82	25	92
Nemzetközi kapcs.	23	-	27	26	3	7

1 = Végző hallgatók száma - külföldiek nélkül
2 = Ebből Társadalmi Ösztöndíjas
3 = Meghirdetett álláshelyek száma

x A rendezetlen körülmények miatt, pótlólag is érkeztek pályázati felhivások.

Egyetemünk sportélete

Alapvetően *kétféle tevékenységi formát különböztethetünk meg: a testnevelést és a sportot.* Az előzőt *tanórai* és *fakultatív testnevelésre* bonthatjuk. A tanórait nemigen kell bemutatni senkinek, ez *az első két évben kötelező. A fakultatív testnevelést a felsőbbévesek vehetik igénybe.* Választási lehetőségeik között szerepel a *gimnasztika* (30-50 hallgató, illetve oktató részére), a *tenisz* (50), a *sitanfolyam* (40), valamint az *úszás* (100) és az *egyéb tornatermi mozgások* (60).

A sport területén a *szakosztályi és a szabadidős tevékenységek között tehetünk különbséget.* Egyetemünk sportegyesületének *hét szakosztálya van:* asztalitenisz (lányok NB II., fiúk Bp.), cselgáncs (fiúk OB II.), kézilabda (mindkét nem Bp. II.), kosárlabda (mindkét nem NB II.), röplabda (lányok NB I., fiúk Bp.), tájfutás (II. o.), és természetjárás. A szakosztályokban nagyrészt közgázosok sportolnak.

A szabadidős sporton belül úgynevezett *irányított és öntevékeny formákat találunk.* Az előbbihez sorolható *a budapesti spartakiád* (atlétika, asztalitenisz, kosár- és tollaslabda, labdarúgás és úszás), amelyen *egyetemünk rendszeresen képviselteti magát, valamint a gólya-, illetve a kari bajnokságok különböző sportágakban.*

Az *öntevékeny formához* tartozik a *sítábor* és a *tenisz.*

Az egyetemnek összességében gondoskodnia kell a tanóráról, a tömegsportról és a versenysportról is.

Természetesen *a KISZ is kiveszi a részét a sportszervezésből, főleg a tömegsport terén.* Erről *Héra Attila* készített összefoglalót:

EGYETEMÜNK CSATLAKOZOTT a KISZ IX. kongresszusának felhívásához, az *Edzett ifjúságért akció* átfogó tömegsport mozgalommá fejlesztéséhez. *Miért nem sikerült erőfeszítéseink ellenére a mozgalom hatékony megszervezése?* Az elmúlt néhány év tapasztalatai arra engednek következtetni, hogy *ami megfelel általános és középiskolákban, mert könnyen szervezhető, számon kérhető, jelvénnyel még ösztönözhető is, az a felsőoktatási intézményekben már nem valósítható meg sikerrel, még azok sajátosságaihoz való alkalmazkodás esetén sem.* Az egyetemre alacsony mozgás és sport iránti igényszinttel érkezőket minden kötelező jellegű feladat, különösen az adminisztráció elriasztja még attól a tevékenységformától is, amibe egyébként bekapcsolódnának. Ilymódon a jelvényszerzőink nagy része a sportszakosztályok versenyzői közül kerül ki. Felméréseink alapján megállapítható, hogy *sokkal jelentősebb azoknak a száma, akik egyetemi szervezésen kívül baráti körben végeznek viszonylag rendszeresen sporttevékenységet.*

Az egyetem sportéletét irányítók munkáját nagymértékben nehezíti a sportlétesítmények szűkössége. A meglehetősen mostoha körülmények között, amely az élsport edzésigényét csak nehezen tudja biztosítani, szinte már művészetnek tűnik egy-egy tömegsportverseny színvonalas megszervezése.

Minden évben megrendezzük a szakok közötti bajnokságot kosárlabdában, labdarúgásban, asztaliteniszben, úszásban, sakkban. Lassan már hagyománnyá válik az őszi hónapokban megrendezendő gólyabajnokság. *Nagy hangsúlyt fektetünk a kollégiumi sportélet fejlesztésére,* amelyet azonban a már említett létesítménygondok szűk keretek közé zárnak. Jelentősnek tartjuk a spontán szerveződéseket, és lehetőségeinkhez mérten anyagilag is támogatjuk.

Sportprogramunk fontos kiegészítését jelentik a *más intézmények, szervek által rendezett sportversenyek.* Ezek közül is kiemelkedik a budapesti felsőoktatási intézmények spartakiád mozgalma.

Nemzetközi *sportkapcsolatunk több szocialista országgal van. Minden évben más országban rendezik meg a szocialista országok közgazdasági egyetemeinek férfi és női kosárlabda tornáját,* amelyen egyetemünk eddig szép eredményeket ért el.

Összegezve megállapítható, hogy *egyetemünk sportélete főleg az élsportolókra és a vonzáskörükben lévő hallgatókra épül.* A diákok szélesebb rétegeinek bevonására, *a mozgásra több új kezdeményezés született.* A testnevelési tanszék *téli sítábort szervez évről évre,* tenisztanfolyamok indulnak, ingyenes uszodabérleteket biztosítottunk és van kondicionáló torna is. *A jelentkezők száma rendszerint sokkal több, mint a férőhely,* így egyik *legfontosabb feladatunknak tartjuk a lehetőségek további szélesítését.* Ennek megvalósulása azonban *nagyon gyakran anyagi források hiánya miatt meghiúsul.*

Az elmondottakat számbavéve megállapítható, hogy *a hallgatóknak körülbelül a fele többé-kevésbé rendszeresen sportol.*

Feltétlenül meg kell említeni még a sportnak és a sportvezetők munkájának elismerését. A sport helyzetében magyarázható vezetőik nem megfelelő megbecsülése. *Erkölcsileg és anyagilag is sokkal jobban kellene ösztönözni aktíváinkat, hogy érezhessék, szükség van munkájukra.*

B. L.

A./ Bevétel:

	1979.		1981.	
Tagsági díj bevétel	13.000	Ft	95.000	Ft
Egyetemi támogatás	75.000	Ft	40.000	Ft
Állami támogatás	425.000	Ft	426.000	Ft
Minisztériumi támogatás	200.000	Ft	240.000	Ft
Előző évi maradvány	115.000	Ft	134.000	Ft
Bevétel összesen:	828.000	Ft	935.000	Ft

B./ Kiadások:

	1979.		1981.	
Ügyviteli kiadásokra	84.000	Ft	89.400	Ft
Sportági feladatokra	744.000	Ft	845.600	Ft
Kiadások összesen:	828.000	Ft	935.000	Ft

2. A válság napjai

Beszélgetés Molnár Jánossal, a történettudományok kandidátusával

— Honnan vezetett „egyenes út" az 1956-os felkeléshez, vagy van-e egyáltalán ilyen pont? Mit tekint a felkelés okának?

— Az „egyenes" kifejezésnek a magyar nyelvben pozitív mellékzöngéje van. Olyasmi, hogy nem görbe, nem hazug, nem titkolt, hanem egyenes. Hát ilyen értelemben nemigen lehet az 1956-os felkeléshez vezető „egyenes" útról beszélni. Manapság alig van újságolvasó ember, aki nem ismerné az MSZMP 1956. decemberi határozatának megállapításait arról, hogy az ellenforradalmi felkeléshez négy, egymással összefüggő ok vezetett. Ezeket nem ismétlem, csak hangsúlyozom, hogy egymással elszakíthatatlan összefüggésben voltak, bármelyik hiánya esetén másként alakulhattak volna az események.

Ám, ha mégis tovább megyünk, és azt kérdezzük, hogy a fegyveres felkelésnek mi a döntő oka, akkor a négy tényező teremtette talajon, de valahol messzebb találjuk ezt. Ott, ahol 1945-ben vagy 1948-ban a hatalmuktól megfosztott rétegek, politikai csoportok nem szüntették be az ellenállást, „nem tették le a fegyvert", hanem illegalitásba vonulva készültek a néphatalom elleni támadásra, arra, hogy valamilyen hazai vagy külső konstelláció lehetőséget teremt majd a fejlődés visszafordítására.

— Az 1956-os években felgyorsultak az események. Kérem, vázolja: hogyan hullt ki a hatalom az MDP kezéből?

— Úgy vélem, hogy nem pontos és nem helyes az 1956 előtti állapotokat vagy az 1948 és 1956 közötti viszonyokat úgy jellemezni, hogy a hatalom az MDP kezében volt. A hatalom ebben az időben Magyarországon a nép, a munkásosztály és a parasztság kezében volt, Magyarországon ebben az időben is proletárdiktatúra volt, de súlyos és egyre növekvő torzulásokkal. A hatalom gyakorlását, mindennapi megvalósítását szervező párt és állami vezető testületek, az MDP legfelső vezetése szocialista jellegében gyengítette, sok tekintetben a nép ellen fordította a hatalmat és annak eszközeit, visszaélt a hatalommal.

Mi az, ami kihullott az MDP kezéből? Egyre nagyobb mértékben a tömegek támogatása, a vezető szerep, amely a párt létének értelme, erkölcsi és politikai tekintélye, végül akcióképessége. Nem lehet mondani, hogy a párt „szétesett", mert ez az álláspont azt rejti magában, hogy a párt azonos annak vezető testületeivel, vezetőivel, e testületek működésével. A párt azonban nemcsak ezekből áll, hanem tagjaiból, szervezeteiből stb. Gyors visszaállása a megtisztulás jegyében 1956. november 4-e után, mutatja, hogy túlélte ezeket a nagy viharokat.

— Mit jelentett a gyakorlatban az MDP erkölcsi-politikai válsága?

— Az MDP válsága végeredményben cselekvőképtelenségéhez, vezető szerepének átmeneti megszűnéséhez vezetett. A párt erkölcsi válságát lényegében az idézte elő, hogy kiderült: vezetői, a testületei által elfogadott határozatok nem mondtak igazat. Megrendült a párt szavahihetőségébe vetett hit, hazugsággal vádolhatták és vádolták is a pártvezetést. Ezt az erkölcsi válságot csak mélyítette, hogy e hazugságok elfogadására vagy sokszor hirdetésére kényszerült a párt milliós tagságának nagy része is. Ám úgy, hogy nem tudta, hogy állításai nem felelnek meg a valóságnak. Az erkölcsi válság közvetlen kiváltó oka a törvénysértések napvilágra kerülése volt, s mellettük szinte eltörpült annak az erkölcsileg romboló hatása, hogy más kérdésekben sem a nyílt és igaz beszéd jellemezte a pártvezetés politikáját. Az erkölcsi válság önmagában is politikai válságot idéz elő. Megrendült a tömegek bizalma, meggyengült a párt és a tömegek kapcsolata. Ezért a politikai válság felszámolásának feltétele az erkölcsi válság megszüntetése, azaz a hibák elkövetőinek időben való leváltása, megbüntetése, félreállítása lett volna. Az MDP politikai válságát az is elősegítette, hogy az egység hiánya és más tényezők miatt 1953 után nem tudott helyes politikai programot adni, vagy elkésett e programok megfogalmazásával, végül pedig az esetek többségében nem volt már ereje realizálni a jó programot sem. Az MDP politikai válságának mélyenfekvő elméleti okai is voltak, amelyek elemzésére itt nincs mód, de amikről azt kell mondani, hogy az MDP vezetői nem jól tudtak „magyarul", azaz nem tudták a konkrét magyar viszonyokra alkalmazni az elmélet általános tanításait.

— Volt-e a társadalomnak olyan rétege, amely 1956-ban egyértelműen kiállt az MDP mellett?

— Helyesebb lenne úgy fogalmazni, hogy: a nép minden rétege szembefordult az MDP-vel? A válasz erre egyértelmű, hogy nem. Az MDP vezetésében megingott a bizalom, de nem fordult teljesen szembe mindenki a kommunistákkal, a kommunisták pártjával.

— Lehet-e azt mondani, hogy október 23-ától a demokratikus fejlődés ott folytatódott volna, ahol 1947—48 körül megtört?

— Október 23-ától már nem a demokratikus fejlődés folytatódott, különösen nem ott, ahol 1947—48 körül megtört. Még Nagy Imre október 23-án elmondott programja, a későbbi gyakorlata sem 1947—48-hoz ment vissza, hanem 1945-höz, a koalíciós kormányzás állapotához, a két munkáspárt egyesülése előtti állapotokhoz. Ez azonban csakhamar csupán a programban maradt meg, mert a pártok megalakulásának folyamata, e pártok programjainak nyilvánosságra kerülése, az állami, gazdasági, társadalmi és egyéb posztokon történt általános személycserék, a haladó emberek, a kommunisták egyre nyíltabbá váló üldözése, a keresztény politikai szervezetek politikai céljai és Mindszenty beszéde azt mutatták, hogy november legelső napjaiban a folytatás valahol ott volt, ahol 1944-ben, sőt 1919-ben kezdődött, a „keresztény kurzusnál".

— A fellépő új pártok milyen programmal álltak elő? Milyen rétegeket, erőket képviseltek? Volt-e realitása Révai 1947—48-beli véleményének (amelyet nem sokkal később megváltoztatott), hogy: a társadalom különböző osztályaival, rétegeivel való együtthaladásnak legalkalmasabb formája a többpártrendszer.

— Mindenekelőtt, nem tudjuk pontosan, hogy hány párt alakult. Kb. 40-re lehet tenni a számukat. Közülük azonban sokat nem szabad komolyan venni, még az ellenforradalmi törekvések szempontjából sem. Mint ilyen ingatag időkben mindig, ekkor is feltűntek politikai kalandorok, akik mögött nem álltak pontosan körvonalazható társadalmi rétegek, csoportok. Továbbá meg kell jegyezni azt is, hogy szerencsére, az újjáéledt, többségükben teljesen jobboldali pártoknak nem volt módjuk átfogó politikai programok kiadására.

A koalíciós pártok mindegyikének saját napilapja keletkezett igen hamar, Kis Újság, Népszava, Új Magyarország, Hazánk stb. Vidéken ugyancsak több koalíciós párt megindította saját lapját. A pártok három fő csoportját célszerű megkülönböztetni: a volt koalíciós pártokat (Szociáldemokrata Párt, Nemzeti Parasztpárt, illetve 56-ban Petőfi Párt és a Független Kisgazdapárt), a katolikus-klerikális politikai pártokat, amelyek Keresztény Front néven szövetségre léptek, végül pedig a többi nem koalíciós jobboldali pártot (pl. a Magyar Ifjúság Pártja, a Volt Politikai Foglyok Szövetsége, a Magyar Függetlenségi párt stb.).

Kit képviseltek e pártok? — ennek megállapítása lehetetlen. Közelebb jutunk az igazsághoz azzal, ha azt próbáljuk kutatni, hogy kiket kívántak képviselni, mi volt az elképzelésük saját tömegbázisukról. Ami a volt koalíciós pártokat illeti, nyilvánvalóan régi tömegeik visszaszerzése lebegett szemük előtt, ami — mondjuk meg őszintén — igen irreális célkitűzés volt. Így a szociáldemokraták nyilván a munkásság egy bizonyos rétegére, alkalmazotti, értelmiségi csoportokra, a kisgazdapárt a parasztság, a volt uralkodó osztályok különböző csoportjainak támogatására, a Parasztpárt ugyancsak a szegényparaszti rétegek és értelmiségi rétegek támogatására számított. A keresztény pártok a vallásos meggyőződésű dolgozók támogatását remélték. A Volt Politikai Foglyok Szövetsége, valamint a Magyar Ifjúság Pártja nevében hordozta reményét és célkitűzéseit arról, hogy kik támogatják. A volt koalíciós pártokat most azok vezették, akik nem értettek egyet e pártok balratolódásával, s 1948-ban, vagy még előbb, szembefordultak azzal, vagy kiléptek a pártból, vagy abbahagyták a politizálást, vagy megakadályozták őket ebben a politizálásban (internálták, letartóztatták stb.). Sokan voltak e pártok vezetői között törvénytelenül meghurcolt emberek. Ezt jóllehet fémjelzi a Szociáldemokrata Párt új vezetése, amely Kéthly Anna irányításával működött. Annak a Kéthly Annának az irányításával, akit saját pártja 1948. február 16-án eltávolított a vezetésből, majd 1949 után bebörtönözték. Részben kivétel ez alól a Nemzeti Parasztpárt, azért, mert szóhoz engedte jutni, méghozzá politikai jellegű cikkek formájában Németh Lászlót, aki szinte egyetlen volt (a neves írók között mindenképpen az egyetlen, de még politikai vezetők között is a kevesekhez tartozik), aki nyíltan szót emelt az ellenforradalmi veszéllyel szemben, és — bár természetesen nem marxista felfogásban — a szocializmus fenntartása mellett is.

Volt-e realitása annak, hogy a többpártrendszer léte, funkcionálása megtalálja a kibontakozás útját? Úgy vélem, ennek nem volt realitása. A koalíciós pártok közötti együttműködés túl gyenge volt ahhoz, hogy szembeforduljanak a tőlük sokkal agilisabb jobboldali erőkkel, egyáltalán a jobboldali keresztény pártokkal. Nem szabad túlbecsülni természetesen Mindszenty november 3-i, közismert nyilatkozatát, de Mindszenty mégsem csak a maga nevében, nem szervezet nélküli egyház nevében, hanem szervezett pártok nevében is nagy tradíciójú, befolyású, politikai funkciót is betöltő egyház nevében is szólt, amikor mindazt semmisnek tekintette, ami november 3-án Nagy Imre legújabb kormányában tükröződött, és aminek valami köze volt az egész 1945 utáni fejlődéshez. Továbbá, hogy beszélhetnénk itt a „kibontakozás útjáról", amikor ezeknek a pártoknak az ismert programjai néhány alapvető koncepciót visszhangoztak. Alig volt közöttük (a kevesek közé tartozott a szociáldemokrata párt), aki nem hirdette volna, hogy a „polgári életforma és a magántulajdon" rendszerét tartja követendő útnak, aki ne követelte volna kisebb vagy nagyobb mértékben — beleértve a középüzemek visszaadását a tőkéseknek —, hogy az összes, 1945-től (nem 1948-tól, hanem 1945-től, értelemszerűen tehát 1944 decemberétől) alkotott jogszabályt szüntessék meg. A többpártrendszer karikatúrája — ha nem lett volna ez egy tragikus eseménysorozat lényeges eleme, egészen a nevetségességig torzított karikatúrája — volt az, amit a magyar ellenforradalom utolsó napjai mutattak.

— 1956-ig és akkor is a magyar társadalomban egy sor olyan kérdés, probléma jelentkezett, amely egymással homlokegyenest ellenkező válaszokat váltott ki a társadalom különböző rétegeinél (belül maradva egy demokratikus, szocializmus felé vezető fejlődés keretein). Nem indokolja-e ez a többpártrendszer visszaállítását? (Különösen, ha tekintjük az MKP 1947-es, utolsó reális választási eredményét, ahol 22,3%-ot ért el.)

— Bármelyik osztálytársadalomban, nap mint nap létezik olyan kérdés, amelyik egymással homlokegyenest ellenkező válaszokat vált ki a társadalom különböző rétegeiből. A szocializmus ugyan az egység társadalma, de naívság lenne azt állítani, hogy társadalmunkban nincsenek olyan kérdések, amelyekről ellenkező a véleménye a társadalom dolgozó rétegei egy-egy csoportjának. 1956 előtt és 1956-ban is természetesen léteztek ilyen problémák. Ám mégis nyilvánvaló, hogy képtelenség lenne a társadalom fejlődését biztosítani egymással homlokegyenest ellenkező válaszoknak megfelelőképpen.

Hogy a különféle véleményeket — különösen akkor, amikor a társadalom különböző osztályai, rétegei közötti különbségek csökkennek — ütköztessék, a többpártrendszer biztosítaná a legjobban? Személyes véleményem, hogy nem, bár annak van a legrégibb múltja, az a megszokottabb. A szocializmus létezett és létezik egypártrendszer és többpártrendszer mellett. Nyugodtan kijelenthetem, hogy szerintem nem bizonyította a szocializmus számára alkalmasabb politikai szisztéma címére való jogosságát a többpártrendszer. Emellett a többpártrendszernek, egyáltalán a pártok egymás elleni harcának a társadalom egységesülése idején egyre több felesleges kolonca van. (Önálló pártapparátusok, újságok stb. stb.).

Csak az önálló pártok tudják biztosítani a társadalom különböző rétegei véleményének napfényre kerülését? Nem. Ennek számos más formája van. Azt gondolom pl., hogy Magyarországon — és ezt nyugodtan tekinthetjük nemzeti sajátosságnak is — a politikai rendszer állandó fejlesztésében különleges szerepet játszanak a Hazafias Népfront és a szakszervezetek is. Ha a társadalom különböző rétegeinek véleménye, mégpedig esetleges ellenvéleménye is, egy tervezett vagy már meghozott állami döntésről, vagy azzal szemben, nem kerül nyilvánosságra, úgy vélem, nem a megfelelő *fórumok* hiánya, hanem a fórumok vezetésének rossz működése miatt van úgy.

Ami a kérdés utolsó mondatát illeti, hogy az MKP utolsó reális eredménye 22,3 százalék, nem tartom egészen korrekt megfogalmazásnak. A kérdésben ugyanis benne rejlik — teljesen jogosan —, hogy az MDP későbbi eredményeit is e sorba számítja, de mint nem reálisakat. Akkor ám hadd javasoljam, hogy számítsuk e sorba, mint reálisakat, az MKP utódjának, az MSZMP-nek az eredményeit is.

— Kérem, vázolja a MEFESZ, a Petőfi Kör és az Írószövetség szerepét.

— A MEFESZ, a Petőfi Kör és az Írószövetség szerepe bizonyos tekintetben azonos jellegű, másrészt azonban nagyon is különböző volt. Az Írószövetség 1954 második felétől kezdett az események alakulásában számottevő politikai szerepet játszani. Köztudott, hogy irodalmunk sok alakja a magyar történelem számos bonyolult időszakában aktív politikai szerepet is játszott. Így volt ez a két világháború között is. Ám ez a politikai szerep nem mindig volt egyértelműen pozitív. 1954 után sem. Számos író s az Írószövetség vezetősége ebben az időben is pozitív szerepet játszott abban, hogy a hibákra, a tennivalókra hívta fel a vezetés figyelmét, de ez a pozitív figyelmeztető funkció lassan egybeesett azzal a nem pozitív magatartással, amelyik egyoldalúan Nagy Imre csoportjának és személyi kultuszának a támogatását jelentette. Az Írószövetség vezetősége, elnökségének, választmányának a többsége 1956-ban már a Nagy Imre-féle ellenzék táborához tartozott. Szeretném hangsúlyozni, hogy nem minden jelentős író és nem mindenki aktívan. Többen azonban részt vállaltak az október 23-i tüntetésben is, úgy, hogy politikai szónoklatokat intéztek a fiatalokhoz, bár az Írószövetség maga, illetve a vezetőség szűkebb csoportja október 22-én este a tüntetés ellen adott ki nyilatkozatot. A kirobbant fegyveres támadás az írók zömét aggodalommal töltötte el, és csak kevesek maradtak, akik továbbra is szervezték a Nagy Imre-csoport pozíciójának érvényre juttatását. A szövetség vezetősége november 2-án átalakult, háttérbe szorultak benne még Nagy Imre korábbi hívei is, és pozícióhoz jutottak a 48 után félreállított emberek. A szövetség azonban ekkor már nem játszott aktív szerepet, mindenki a saját programjáért vállalta inkább a felelősséget. Egyetlen, a történelem ítélőszéke előtt nagyon csúfos szerepe volt még a szövetségnek ebben az időben, hogy a „forradalmunk tisztaságának" hamis jelszavával leplezte az egyre nyilvánvalóbbá váló tényt: az ellenforradalom során nemcsak a következetes jobboldali politikai erők léptek akcióba, hanem kinyitották a zsilipeket a szélsőségesen anarchista, romboló, fosztogató erők előtt is. Ám az Írószövetség szűkebb vezetősége nem tanult az eseményekből, hanem november 12-én, elsőként az országban, újra nyilatkozatot tett közzé a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány ellen, elindítva ezzel az ilyen követelések áradatát. Szemet hunyva a valóságos események felett, újra a harc folytatását javasolták. A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány helyesen tette, hogy ezt az Írószövetséget, amelyik még decemberben is a kormány elleni felhívások megszövegezésével foglalkozott, feloszlatta.

A Petőfi Kör az akkori ifjúsági szervezet, a DISZ, testülete volt, és arra szolgált, hogy fiatal értelmiségieket, egyetemet végzett szakembereket fogja össze, szervezze vitakörökbe. Ez hasznos és szükséges funkció volt, és normális politikai viszonyok között igen pozitív szerepet tölthetett volna be. A Petőfi Körnek is volt ilyen szerepe, ám lassan, vezetőségének többszöri átszervezése útján is, a Nagy Imre-csoport „pártapparátusává" lett, azzal a céllal, hogy a rendszer, a párt- és állami vezetés ellen emelhető kifogásokat csokorba gyűjtve publikálja és szervezze a kör tagjait, ám egyre inkább külső politikai erőket, ellenforradalmi reakciós csoportokat is, Nagy Imre támogatására. Jellemző vonása a negatív alapállás. Még helyes kritikai álláspontját sem tudta pozitív programmá formálni. Befolyása már az ellenforradalmi felkelés előtt csökkenni kezdett, és szerepét kezdték átvenni a más néven alakult ifjúsági, főként egyetemi értelmiségi körök, amelyeket már semmiféle szál nem fűzött a DISZ-hez, az akkori ifjúsági szervezethez, és semmilyen más állami vagy társadalmi szervezethez sem. Ezeknek a funkciója az volt, hogy a DISZ-től teljesen függetlenül szervezzék az ellenzéki irányba hangolódó fiatalok politikai megmozdulásait. Törekvéseik szintén a Nagy Imre-féle ellenzéki mozgalom támogatását szolgálták, részben azonban már azon is túlmutattak. Ennek a túlmutatásnak a hatékonyságát gátolta, hogy egymástól függetlenül dolgoztak.

Már nemcsak a DISZ-en, hanem a Nagy Imre-csoport platformján túlmutató jelleggel is alakult meg aztán 1956. október 16-án Szegeden a MEFESZ, (Magyar Egyetemista és Főiskolai Egyesületek Szövetsége), amely első jele volt annak a követelésnek, hogy a többpártrendszert vissza kell állítani. (A MEFESZ ugyanis, jóllehet, azt néhányan a hozzá csatlakozók közül nem is tudták, eredetileg a koalíciós idők egyetemi ifjúsági szervezete volt, az akkori pártok egyetemi ifjúsági szervezeteinek vezetőit tömörítette.) Programja nem volt összefoglalva, de megfelelt az akkori követelések többségének, a vezetés megváltoztatását, egyetemi reformokat stb. követeltek. Megbízottaiknak jelentős szerepük volt abban, hogy október 22-én a főváros valamennyi egyetemén és csaknem az ország minden egyetemén gyűlések voltak délután vagy éjjel. Igen sok helyen megalakították a MEFESZ helyi szervezeteit. A MEFESZ azonban nem játszott lényeges szerepet az ellenforradalom alatt. Az egyetemi szervezetek a továbbiakban az események perifériájára szorultak, a valóságos „harcosok", a fegyveresek kiszorították őket. Az a kísérlet, hogy Nagy Imre kormánya az október 28-i platform alapján fegyveres nemzetőrökké szervezze őket, nem sikerült.

— Milyen méretű volt a külföldi diverzánsok és beszivárgott reakciós elemek szerepe?

— A külföldi diverzánsok és a beszivárgott reakciós elemek szerepe nem lehetett nagy, de erről természetesen nem tudunk pontos képet alkotni.

— Ha a Nyugat valóban tőkés restaurációt akart, akkor miért nem vonult be katonailag, amikor Nagy Imre nyilvánosan kérte ezt az ENSZ-től?

— Ha a Nyugat „bevonul", mint ahogyan önök kérdezik, ez természetesen új világháborúhoz vezetett volna. S ezzel a Nyugat is tisztában volt, nem szólva arról, hogy a szuezi válságban amúgy is belső ellentétek keletkeztek az USA és a nyugat-európai országok között.

— Nem sommás-e az 56-os felkelést ellenforradalomnak tekinteni? (A társadalom összes rétege elégedetlen volt az MDP-vel.)

— Az 56-os *felkelést* nem sommás ellenforradalomnak tekinteni. Ez a felkelés a népi rendszer megdöntésére irányult, kezdetben ugyan álcázott, hamis jelszavakkal, később azonban nyíltan ezt a célt vallotta. Ha azt kérdezzük, hogy az 1956 októberében lejátszódó események valamenynyi eleme, a diáktüntetés, más tömegmegmozdulások, vagy például a munkástanácsok megalakulása 28-a előtt stb. mind ellenforradalmi jellegű esemény voltak-e, erre határozottan azt kell válaszolni, hogy nem. Az események alakulásában mindig benne volt, sokszor befolyásoló tényezőként is, a tömegek elégedetlensége a korábbi vezetéssel, ebből eredő tehetetlenségük is.

Körösényi András

Bemutatjuk lapunk új fotósát

Bandl Tamás az Iparművészeti Gimnázium fotó szakán érettségizett 1980-ban. Hat-hét éve fotózik. A társadalmi témák foglalkoztatják, portrésorozatokkal, környezetképekkel ábrázolja a valóságot. A reklám elmélete és megvalósítás lehetőségei is foglalkoztatják. Szívesen részt venne egy egyetemi reklámstúdió munkájában, és egy ilyen témájú vizuális képzési kurzuson — ha lennének ilyenek egyetemünkön. Addig is diaporámát készít majd a klubnak, kiállítással szeretné bemutatni önmaga és barátai képeit, és természetesen munkába állt már Nikkomat gépével a szerkesztőségben.

MÁSODIK NEMZETKÖZI MOZGÁS-SZÍNHÁZ-TALÁLKOZÓ

1981. szeptember 28—október 4. Budapesti Műszaki Egyetem

A találkozón a BME 8 ország 17 színházi csoportját látta vendégül. Az előadásokra általában — még jeggyel is — csak közelharc árán lehetett bejutni, az óriási érdeklődés miatt. A közönség a hazai színjátszók, a színházi belvilág, az érintett országok magyarországi kiküldöttei, az egyetemisták, a rajongók és a fanyalgók, a szakadtak és az elegánsak nem véletlenszerű sokasága volt.

Néhány előadásra sikerült bepréselődnünk.

Már csak ennyi?

Érthetően óriási érdeklődés várta *a varsói pantomim színház* két műsorát. *Fekete lepedők között áll a standjuk*, körülötte lökdösődő tömeg: trikók, jelvények, fotók, plakátok után kapkod a gyülekezet, a pult mögött a lengyel kislány találomra kasszíroz. Az együttes eddigi történetét, a bemutatásra kerülő darabok ismertetését a színpad mellől adagolják a befele préselődő nagyérdemű masszába. *Bent kevés a szék, kevés a levegő, sok a jegy nélkül sumákoló.*

A több mint tíz éve alapított társulat azt hiszem nevezhető „hagyományosnak", a szónak abban az értelmében, hogy *díszletek nélküli térben, jelmezek helyett táncos trikóban játsszák darabjaikat. Nem lépik túl a pantomim mozgásrendszerét, de lehetőségeit a végsőkig kihasználják.*

A Már csak ennyi? tulajdonképpen *egy ember élete.* Egyik idősíkjában *az öreget* látjuk, aki halála előtt *gondolatban újra megéli sorsát.* Az előadás *második idősíkjában* ezt jelenítik meg abszurd fények és mozgások, zenére, három sikolyra, és egy röhejre. *Születés, növekedés, haladás egy úton, párválasztás, bizonytalanság, a falak kitapogatása, támadás, bábu-emberek serege, a karrier lépcsői, zuhanás, agónia, csoportjáték, halálos tánc, utolsó csók, harctér, megtisztulás, visszatérés az öregségbe*, utolsó kiáltás — mindez csak néhány az előadás *63 élő szituációjából.* Ilyesmi történés bármelyik korra vonatkozóan hitelessé tehető, ám ebben *az előadásban most disco-sztárok közül lép elő a „lány" — mellén vörös rózsa* —, felismerhető a katonainduló, maiak a bábu-emberek, s a csoportjáték szabályai sem fantáziatermékek. *Amit az öregember szimbóluma, a fehérruhás fiú képről képre átvészel, azt napról napra mi is megteszszük, és azt velünk is megteszik.*

Sőt útja végére a Műszaki Egyetem színpadán is éppoly csatakos — piszkos lesz a fehérként indult fiú, mint amilyennek a még otthon készült fotók mutatják.

A szó nélküli színház *azért praktikus, mert nem kényszeríthet a mondanivaló tudomásulvételére.* Mindenki azt és annyit hámoz ki a mozgásból, amit és amennyit akar. S ha már kínos lenne tovább érteni, az inkriminált részek „túl elvont", „hülyék ezek", „az a hölgy ott egész formás" megállapításokkal a tudomásulvételből kizárhatók. Másrészt viszont — kihasználva, hogy a gondolat átvitele valóban nem egzakt és egyértelmű —, szavakkal ki nem fejezhető tartalmak is közölhetők.

A Már csak ennyi? az általam látott előadással *forró sikert aratott.*

A találkozó végefelé került színre a varsói pantomim színház másik darabja, a *Múzeum.* Nincs olyan cselekménye, mint egy szokványos színdarabnak. A színhely egy múzeum, a *főszereplő egy mai fiatalember, aki áhítattal szemléli, méricskéli a szobrokat.* A teremben két szoborcsoport látható; Athéné istennő néhány görög olimpikon körében és a győztes görög harcos legyőzött perzsa ellenfelével. *A múzeumőr magára hagyja a fiút, akit álomba sújt a történelmi levegő. A szobrok megelevenednek.* Felsejlik *egy olimpia, de a küzdelem durva lökdösődéssé fajul.* A harc tisztasága, a küzdés vállalása és hasonló általános kategóriák próbálnak itt megfogalmazódni. Ez a darab meglepően nyíltan szól kizárólag a mozdulatok nyelvén a legemberibb érzelmekről, s eszmékről. *A játékba belefér a győztes és a legyőzött viszonya és a férfinő kapcsolat is.* És belefér korunk egyik legfontosabb problémája is, *az egyén beilleszkedése egy közösségbe.* A befogadás szertartása a legősibb, legegyszerűbb módon játszódik le: kézfogásokkal, biztató érintésekkel, felidézve emlékezetünkben Michelangelo festményét Az ember teremtését is. *A küzdelmet a marathoni hírnök futása zárja*, a hír a győzelemről megkísérli föloldani az addig összetorlódott káoszt. *A játék a teremőr beléptével ér véget.* A múzeumot bezárják, *a szobrok újra rideg márvánnyá merevednek*, s visszazökkenünk a valóságba. Hogy ez „több mint egy civilizáció történelmének lírikus összefoglalása" (ahogy az ismertető írja), ennek megítélésére nem vállalkozom. *A darabnak csöndes, illemtudó taps volt a jutalma, meg az előadás alatti ki-be mászkálás.*

D.—M.

Kispolgári nász

A csehszlovák Divadlo na Provazku mutatta be Bertolt Brecht Kispolgári nász című művét. A tartalom a címből kihámozható, *egy lakodalmi népséget látunk*, amint eleinte kínosan tartják magukat a társasági konvenciókhoz, aztán *szép lassan asztal alá isszák magukat, s egyéb disznóságok is történnek.*

Az 1972 óta hivatásos színházi csoport — vállalása szerint — *„a nyitott színházi formák* szintézisét adja. Ez csak akkor valósulhat meg, ha *a művészi struktúra valamennyi eleme az egyenlőség elve alapján van jelen.* Minden elem mozgásba lendül, új kapcsolatokat teremtenek egymással, ami átrendeződést eredményez a műben és megvalósításban egyaránt." *E magas filozófia a gyakorlatban burleszki kavarodást eredményezett.* 100 kiló körüli színésznő játszotta az örömanyát, aki újabb és újabb fogásokkal traktálja a násznépet. Az apa állandóan a figyelem központjába vágyik, aztán kifullad és elalszik. *A társaság férfi és hölgy tagjai párokba fejlődve sorra kipróbálják a nászajándékba adott hitvesi ágyat.* A jelenlevő egynemű pár féltékenységi jelenetet rendez. *A bugyuta menyasszony szakaszosan lerészegedik ifjú férjével versengve.* Táncolnak tangót, polkát és kán-kánt, nem marad ki *a nagy zabálás, a tortacsata és a részegek törnizúzni jelenete* sem. Az ifjú férj nyíltszíni hányása majdnem tökéletes.

Végül *a vendégeket kidobják*, vége a kispolgáriságnak, *jöhet a nász.* Függöny mögött a sötétben egy-két sietős nyögés és sikkantás.

Meghajolni szteppelve jön ki a társulat, s a taps leginkább a színészi teljesítményekért szól, minthogy *az ilyesfajta esküvőket mindnyájan jól ismerjük.* **M. G.**

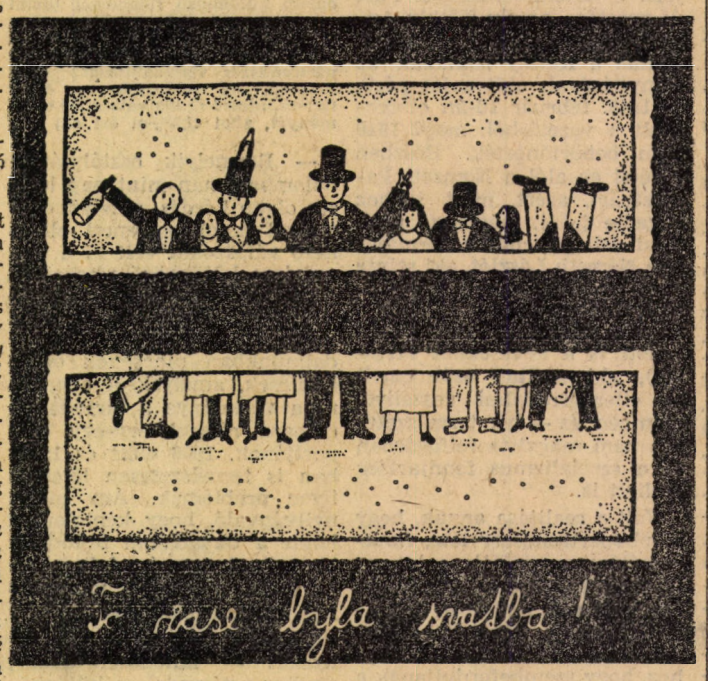

A részeg démon

A tokiói Nemzetközi Ifjúsági Színházi Központ Részeg démon című darabja rockoperában dolgoz fel egy középkori történetet. Zsiványok törnek be az uralkodók kastélyába és elrabolják a hercegnőket. Egy időre felszabadítják őket addigi életük szabályai alól olyannyira, hogy örömlányokká válnak, de aztán jön három elszánt szamuráj, és egy aprólékos öldöklés után kiszabadítja, illetve régi életükbe menekíti vissza őket. A feldolgozás módja a rockoperához áll közel, egyedülállóan izgalmassá az teszi, hogy a rokkantak évében készített előadásban minden szereplő a mondanivalóját nemcsak szóban és énekben adja elő, hanem egyidejűleg az egyezményes némabeszéd jeleivel is elmutogatja. A szereplők nemcsak emiatt alakítanak rendkívülit. A testi küzdelmeket is élesen vívják, óriási erőfeszítéssel. Készülődésük az előadásra ennek megfelelő; bemelegítő futás a rakparton, hangtalan karateedzés a színfalak mögött. Az előadás — szándéka szerint — a manipulált, agyonszabályozott társadalom elleni állásfoglalás is, biztatás a szabályok kereteinek tágítására, a lehetőségek emberibb kihasználására, ugyanakkor az aggodalmat is jelzi; meddig merészkedhetünk? Hát nekik ott Japánban is van ilyen dilemmájuk? Egy választ a kérdésre a darabban be is mutatnak: csapatba kéne szerveződni, együtt elérni dolgokat. Ám mégsem szabad túl optimistának lenni, hiszen jöhet hideg zuhany is.

—mg—

III. Országos Politikaiplakát-pályázat

A KISZ megalakulása 25. évfordulójának tiszteletére a Debreceni Orvostudományi Egyetem és az Alföldi Nyomda KISZ-bizottságai politikai plakátok készítésére pályázatot hirdetnek.

A pályázat célja, hogy haladó szellemű ifjúságunk a plakátművészet eszközeivel is kifejezésre juttassa politikai aktivitását és méltóképpen hozzájáruljon a forradalmi ifjúsági napok megünnepléséhez.

Pályázni két kategóriában lehet:
I. 25 éves a KISZ,
II. Aktuális kül- és belpolitika.

A pályázaton részt vehet minden fiatal — egyénileg és csoportosan is — aki nem foglalkozik hivatásszerűen képzőművészettel.

A plakátok bármilyen technikával, tetszőleges alakban készülhetnek. A beérkezett pályamunkákat szakzsüri bírálja el.

Kategóriánként a következő díjak kerülnek kiosztásra:
I. díj 6000,— Ft, II. díj: 4000,— Ft, III. díj: 3000,— Ft, IV—X. díj: 500,— Ft, valamint értékes különdíjak.

A pályamunkákat 1981. december 31-ig kell beküldeni a Debreceni Orvostudományi Egyetem KISZ-bizottságára. (III. Országos Politikai Plakátpályázat 1982. DOTE KISZ-bizottság, Debrecen, Móricz Zsigmond körút 22. 4032.)

A beküldött plakátokhoz mellékeljetek egy zárt borítékot, amelyben tüntessétek fel az alábbi adatokat: név, pontos lakcím, foglalkozás, valamint a mű (művek) címe. A borítékra és a plakát hátoldalára írjátok fel jeligeként a személyi számotokat.

A legjobb alkotások kiállításra kerülnek.

A kiállítás megnyitására és a díjkiosztásra 1982. március 19-én 16.30 órakor a forradalmi ifjúsági napok keretében a DOTE elméleti tömbjében kerül sor.

Eredményes munkát kívánunk!

Az Alföldi Nyomda és a DOTE KISZ-bizottsága

Mi lesz a gyerekeinkkel?

Mindennap teszed, amit tenned kell, amit tenni szeretnél Tanulsz, gondolkodol, tervezel, tervezgetsz, álmodozol. Mi minden szerepel vágyaid között: utazások, országok, könyvek, filmek, nyaralások, barátok, szerelmek, aztán a család, a Te családod, gyerekeid. És ekkor összeszorul a szíved.

Mi lesz a gyerekeiddel?

Mert nap mint nap hallod, amit nem szeretnél hallani. Legszívesebben becsuknád a szemed, és a füled is már, amikor ilyen híreket hallasz, vagy olvasol: rohamosan csökken a tengerek élővilága, egyre nehezebben lélegzik a Föld, hisz pusztulnak a dzsungelerdők, a desodorpalackok hajtógáza megtámadta az ózonréteget, belátható időn belül tömeges bőrrákosodás áldozatai lehetünk. És az Egyesült Államok következő években 1500 milliárd dollárt költ fegyverkezésre. Gyűlnek a fegyverek, gyűlnek és egyre pontosabbak, egyre hatékonyabbak lesznek.

Hova vezet ez?

Én, a kis apró, jelentéktelen pont mit tehetek ez ellen? Hinni akarok.

Abban, hogy nem lesz háború.

Mert mi lesz a gyerekeinkkel?

Gáspár

A Háromgarasos operáról és még sok másról

Mert egyszeri és megismételhetetlen, mert leírhatatlan és megörökíthetetlen, mert mindig ugyanaz és mégis mindig egészen más, mert emberi és nem gépi, mert élő, és mert az utolsó néző halálával maga is meghal. Ezért színház. De ha igazán jó és tehetséges, akkor játszójának, nézőjének részévé válik, húsává és vérévé, bevésődik idegrendszerébe, megtisztítja és egy kis időre kiemeli sivatagos életéből. A tehetséges emberek pedig, legyenek, írók, koreográfusok, színészek, zeneszerzők, rendezők, díszlettervezők, adnak saját magukból, abból, ami testük és szellemük érzékeny szűrőjén át nekik vált részükké. Itt pedig, hiszen Közép-Európában vagyunk, ugyancsak volt mit feldolgozni, térben és időben, Berlintől Moszkváig, Hitlertől Sztálinig, Kurt Weilltől Lady Dianáig, az Esti Hírlaptól a Trybuna Luduig, a Hevesi Sándor tértől a Tagankáig.

Közép-Európa. Szép kis terület. Szép kis kohó. Sokfélesége az élménnyé váló történéseknek, események és közérzetek, tények és illúziók csodálatos gyűjtőhelye. És az már az egyéniségtől függ, hogy ebből a szemkáprázta tó és agyat zsibbasztó információözönből, amit a mi kis hazánk, a közép-európai nagyváros nyújt, mit választ ki, és épít be saját testébe.

David Borovszkijnak, a díszlettervezőnek Londonról az emeletes busz jutott eszébe, hát csinált is egyet, egy szovjet gyártmányú troliból, a tetejére ültette a zenekart, és telefestette magyar és német feliratokkal. Valóságos Middle-European Graffiti. Egy busz, ami egy helyben ácsorog, a benn ülők pedig úgy tesznek, mintha utaznának. A színpadi környezetet kiegészíti még egy eseményjelző fogas és a három nagy szerepű és sokoldalú fakordon, amely térben és időben tökéletesen elirányít minket. Ezzel a keret adott, előlép Bertolt Brecht, és előadja szégyenlősen őrzött kincsét, a Háromgarasos operát. Egy egészen új színházat szerkesztett, hogy darabja úgy jusson el a nézőhöz és olyan hatást váltson ki, amilyet ő akar. Megtiltja a színésznek, hogy egy percre is elvarázsolódjon a szerepben, megtiltja — meg tudja tiltani — a közönségnek, hogy érzelmeire hagyatkozzon, azonosuljon a szereplőkkel, és furcsa, megszakított szerkesztésmódjával, közbeiktatott songjaival, vásári nyelvével, különleges színpadtechnikájával állandóan értelmét bombázza, rákényszeríti saját igazát.

Ljubimov, a rendező, pedig igazán érti a módját, hogy miképp lehet ezeket az ötleteket használni. Ha Brecht itt lehetne, sírva fakadna az örömtől, látván például a közönséggel durván kiabáló vásári énekest, a busz tetejére költöztetett zenekart, a songoknál minden egyes alkalommal átmaszkírozott színészeket és a királynő lovashírnökét, aki valódi lovon érkezik, valódi hírnökként, és üzenetében Ljubimov a korábbi Koldusoperák összes lovát számonkéri a rendezőktől.

Ha Brecht látná, megköszönné a három Háromgarasos finálét, és örülne, hogy figyelmünket, temperamentumunkat, lélegzésünket és szívritmusunkat valaki így tudja irányítani; a kordonba zárt, öklét emelő, hullámzó tömeg feszültségét azonnal le tudja vezetni a Bibliát ovasó és Ámentmondó, reszkető hangú öregek békéjébe, a halálhoz közel levő, töretlen hit nyugalmába.

Brecht megköszönné. Azt hiszem mi is megköszönhetjük.

Gál Róbert

A véghez itt még minden idegen

Illyés Kinga újra köztünk

Hát még hozzánk is elértél, Illyés Kinga, már kifizetjük a belépő árát, már meghallgatunk. Már nekünk is nyújthatsz tükröt, egy percre belenézünk, önismeretünk addig sem gyengül tovább.

Köszönjük, Illyés Kinga, ki vagy „a nyelv iskolájának udvarán a legbiztonságosabb anyaföldön", figyelünk „lélegzetvisszafojtva, szívdobogva, fenn, fenn az egyetlen kifeszített drótkötél vékony szálán", hol „csak az alánk feszülő kötél a magasban az igazság egyetlen járható útja".

Nem gondolod, Illyés Kinga, hogy ez a hangulat, melyet te is felfokoztál, nem szembenézésünk magunkkal, csupán dekadens nyavalygás, álnosztalgia, valami sosem volt, elavult után?

„Nem a fenyők, a fegyek, borvizek, nem mítosz, nem ködlő hangulat, nem a születés bíbor mágiája, mi a földdel engem összead. A szépség, vérség mind kevés, több kell ide: hű számvetés — itthon vagy, itt lehetsz magad, kötések kötnek, hogy légy szabad, léted csak itt lelheti igazát, lényegét: házat, és Hazát" — mondod Magyari Lajos versével.

Mióta keressük házunk és Hazánk! Illyés Kinga, hiszed, hogy ideje van most a hű számvetésnek?

„Én tudom már, hogy nincs menekvés, csöpp őrlemény vagyunk igen nagy malomkövön, roppannak a csontok túlsúlyos tehertől, de megverve igazunktól, megtöretésig újra felkelünk. Embertelen kelj-feljancsi játék ez az elménkkel és az életünkkel" — szólsz ismét Magyarival.

Mondd, Illyés Kinga, meddig sikerülhet talpra állni újra és újra, útnak indulni újra és újra?

„Ha megalkotjátok az energikus táj fogalmát, s utamra ebben találtok indokot, próbáljátok meg továbbgondolni a gondolatot: Akinek semmije nincs, mindent csak az akarhat: mert nem lehet: hát álommal beéri, de azt legalább kíméletlenül tudja kérni... Akit feldob magából a nép, az nevében akarjon nagyot. (Kit érdekelne különben Bokharában, hogy székely—magyar vagyok!)" — idézed Magyari Lajos Kőrösi Csoma-ciklusát.

Talpon maradni, Illyés Kinga, talpon maradni oly nehéz!

„A sivatagon át megőrül, aki gyenge, a lángoló homokba veti magát, hívja állati vággyal az enyhet adó, késbizonyságú, hűvös éjszakát. Ilyenkor gondolj valami másra — halkan gyűljön az erő szívedben, és ne alkudj olcsón a pusztulásra: a véghez itt még minden idegen. Lázak tánca járja csontjainkban, s bizony kiről a szemre vélt derék" — szól a Kőrösi Csoma-ciklus biztatása.

Illyés Kinga (Magyari Lajos, Kőrösi Csoma Sándor és a többiek: Kányádi, Király, Szilágyi Domokos, Bartók, s a népdalok)! Keljünk fel? maradjunk talpon? mit akarsz még, parancsolj velünk!

„A nép, melyből vétettem, bizonnyal megél, tagadjátok le előtte kiniaim, elég, ha gond aggasztja, próbálja a tél. De tegyétek, hogy lelkét megtartsa — megtalálja, táplálja a föld ott, ahol él SZIKKADJON EL AZ ELMÉK ÁZSIÁJA SZÍVÜNKNEK IS JUSSON BOR, KENYÉR."

B. Kiss Tamás